

Fondatori: Al. Florin Țene, N. N. Negulescu, Doina Drăguț, Janet Nică

Constelații 5 diamantine

Anul III, Nr. 11 (27)
Noiembrie 2012

Revistă de cultură universală,
editată sub egida Ligii Scriitorilor Români



Tiziano - *Alegoria Prudenței*

În acest număr semnează: Iulian Chivu, Doina Drăguț, Janet Nică, Al. Florin Țene, Mariana Zavati Gardner, Livia Ciupercă, Simona M. Botezan, George Popa, Florin Măceșanu, George Filip, Florentin Smarandache, Adrian Botez, Diana Iacob-Spătaru, Ion Manea, George Baciu, Octavian Mihalcea, Lucian Gruia, Vezir Ukaj, Gheorghe A. Stroia, Valeriu Tănasă, Cristian Petru Bălan, Octavian Lupu, Tania Nicolescu, Simona-Ștefania Lupescu, Dan Lupescu, Ion Roșioru, Stelian Gomboș, Boris Marian, Ioan-Nicolae Cenda, Elena Abagiu-Neacșu, Terezia Filip, Georgeta Resteman, Nicolae Mățaș, Mihai Știrbu, Nicolae Bălașa, Ștefan Radu Mușat, Ioana Stuparu, Catrinel Popescu, Nicolae Brelea, Gheorghe Șchiop, Nelu Vasile, George-Nicolae Stroia, Corina Diamanta Lupu.

Sumar

Iulian Chivu , <i>O reflecție de fundament, nu de esență</i>	pp.3,4
Doina Drăguț , <i>Versuri</i>	p.4
Janet Nică , <i>O pinie, două pinii</i>	p.5
Al. Florin Țene , <i>Marian Barbu, între viziunea existenței și a literaturii</i>	pp.6,7
Mariana Zavati Gardner , <i>Versuri</i>	p.7
Livia Ciupercă , <i>Eugène Ionesco și limbajul său pictural</i>	pp.8,9
Simona M. Botezan , <i>Libertate și matematică (partea I)</i>	pp.10-12
George Popa , <i>Versuri</i>	p.12
Florin Măceșanu , <i>Titian - Tiziano Vecellio</i> ..	p.13
George Filip , <i>Axiome</i>	p.14
Florentin Smarandache , <i>Dincolo de cuvinte</i> ..	p.15
Adrian Botez , <i>Un breviar al eliberării duhului: "Antologia Paradoxismului Internațional", alcătuită de Florentin Smarandache</i> ..	pp.16-19
Diana Iacob-Spătaru , <i>Versuri</i>	p.19
Ion Manea , <i>"Când steaua din Bărăgan plânge pe culmi"</i>	p.20
George Baciu , <i>Cu gându-n buzunar</i>	p.21
Octavian Mihalcea , <i>Sub pecetea... suspansului</i> ..	p.22
Lucian Gruia , <i>Ochiul tăcerii unui visător kosovar</i>	p.23
Vezir Ukaj , <i>Versuri</i>	p.24
Gheorghe A. Stroia , <i>Armonii sacre în lumea contemporană - Cuvinte necesare</i>	p.25
Valeriu Tănăsă , <i>Dostoievski - scriitorul care ne convinge că libertatea sublimă e Dumnezeu</i> ..	p.26
Cristian Petru Bălan , <i>Psalmii biblici 1-5, în versuri</i>	pp.27,28
Octavian Lupu , <i>Sfârșitul lumii între mit și realitate</i>	pp.29,30
Tania Nicolescu , <i>Versuri</i>	p.31
Simona Ștefania Lupescu, Dan Lupescu , <i>Neagoe Basarab sau Lamura spiritului românesc la 1512</i>	pp.32-35
Ion Roșioru , <i>Aurel M. Buricea sau marea fascinație a sonetului</i>	pp.36,37
Stelian Gomboș , <i>Ernest Bernea - gânditor creștin, promotor și filozof al culturii românești autentice</i>	pp.38-44
Boris Marian , <i>Alsob</i>	p.44
Ioan-Nicolae Cenda , <i>D'ale învățământului sau... Asta e...</i>	p.45
Elena Abagiu-Neacșu , <i>Versuri</i>	p.45
Terezia Filip , <i>Argeș - Domnești, cultură, spiritualitate, frumusețe</i>	pp.46,47
Georgeta Resteman , <i>Cum m-am înseninat citind o carte!</i>	pp.48,49
Nicolae Mățaș , <i>Sonete</i>	p.49
Mihai Știrbu , <i>Mircea Eliade și Maitreyi</i> ..	pp.50-52
Nicolae Bălașa , <i>Doamne, de ce? De ce tocmai mie?</i>	pp.53,54
Ștefan Radu Mușat , <i>Versuri</i>	p.54
Ioana Stuparu , <i>"Câmpul rostirii"</i>	p.55
Catrinel Popescu , <i>Impresii la capăt de lectură</i>	p.55
Nicolae Brelea , <i>Constelații epigramatice</i> ..	p.56
Gh. Șchiop , <i>Constelații epigramatice</i>	p.57
Nelu Vasile , <i>Constelații rebusiste</i>	p.58
George Nicolae Stroia , <i>Cuburi de lumină</i> ..	p.59
Corina Diamanta Lupu , <i>Efteling, Țările de Jos - un parc de distracții campion</i>	p.60

Ilustrația revistei: Tiziano Vacellio

Constelații diamantine

Revistă de cultură universală

Fondată la Craiova, în septembrie 2010

- apare lunar -

Membri de onoare ai colectivului de redacție

- Prof. univ. dr. Remus RUS
- Prof. dr. Florin AGAFIȚEI, orientalist, sanscritolog
- Diplomat Petre GIGEA-GORUN, ambasador, scriitor
- Prof. dr. Lidia VIANU, Professor of Contemporary British Literature, English Department, Bucharest University

Redacția

Redactor-șef:

DOINA DRĂGUȚ

Secretar general de redacție:

JANET NICĂ

Redactor literar:

BAKI YMERI

Redactor artistic:

FLORIN MĂCEȘANU

Redactori asociați:

- Prof. univ. dr. FLORENTIN SMARANDACHE, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. CRISTIAN PETRU BĂLAN, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. MARIANA ZAVATI GARDNER, Anglia, poetă bilingvă, critic literar, traducător
- MARGARET BEISSINGER, Department of Slavic Languages & Literatures 249 East Pyne, Princeton University

DTP: Doina DRĂGUȚ

Responsabilitatea privind conținutul materialelor publicate în revista *Constelații diamantine* aparține strict autorului care semnează textul.

Materialele se pot trimite la adresa:

constelatiidiamantine@yahoo.com

ISSN 2069 – 0657

www.scribd.com/doina_dragut



Iulian CHIUU

O reflecție de fundament, nu de esență



Cineva, privind un produs al cărui termen de garanție expiră după 2014, se întreba ce scepticism la ce bun asta când sfârșitul lumii ar putea fi în 2012. Dacă las la o parte tensiunea deloc neglijabilă care a determinat întrebarea, răspunsul mi se pare simplu; oamenii își pot garanta creația lor după criterii de valabilitate acceptate de ei. Dumnezeu însă, când a făcut lumea, nu i-a dat și termen de garanție, ci numai o deschidere condițională, de natură morală, cu care își poate proroga existența. Să nu uităm însă că *Decalogul* îl vizează doar pe om, nu și planeta cu care a fost binecuvântat, despre care însă nu i s-a lăsat nicio informație.

Scrutător al datului tănuțit, omul s-a împăcat cu Apocalipsa și cu Mântuirea (*Adevărul și Calea*), dar a mai făcut un pas; acela de la îns la umanitate. Și a început să se preocupe adânc de acestea, căutând mai întâi datele problemei. Cât despre soluție, deocamdată nu a depășit stadiul de supoziție, cu atât mai mult cu cât Mântuitorul însuși spune: „Cât despre ziua aceea, sau despre ceasul acela, nu știe nimeni, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl” (*Marcu*; 13.32).

În-sinea umanității are tendința să privească mai mult în afara decât înăuntrul său pentru că determinările îi vin preponderent din afară, pe o relație predilect exterioră cu determinantul, cu convențiile coabitării și apoi cu perspectivele sinelui în aceste determinări.

Cea mai îndelungată soluționare a unei probleme a fost, desigur, cea a lui Dumnezeu. Ea a ajuns la un răspuns esențialmente incontestabil: Dumnezeu este etern în omniprezență, omnipotență și omnisciență, indiferent dacă El a fost căutat în chip apofatic, catafatic sau pe calea revelației.

Problema lui Dumnezeu nu a rămas suspendată decât pentru cei care L-au suspendat pentru că ideea monoteistă s-a oprit la ea însăși, dar pentru cei care au legat Creația de Creator după modelul determinat/ determinant și nu după cel cauză/efect, orice căutare a presupus un nou răspuns. (A se vedea

ideea de Dumnezeu în istoria filosofiei). Problema nu este ce a creat diferit apofaticul de catafatic și de revelație, ci care a fost natura în care consistă fiecare modalitate, din moment ce oricare dintre ele a condus la același răspuns.

Intenționalitatea indicativă nu a impus calea holistică, ci relația directă, globalizantă, de tip aritmetic (în genul mulțimilor de tip inelar), ca în modelul lui Hegel, pentru care Dumnezeu este rațiune, spirit absolut. În relația holistică se înscrie modelul lui Platon, pentru care Dumnezeu este sursă a ideilor, pe când cu modelul heraclitian de Dumnezeu - lege a ființei sau necesitate universală -, ne apropiem de structurile axiomatice ale matematicii moderne construite pe logica formală.

Cert este că Dumnezeu nu poate fi conceput în chip cartezian, deoarece el nu este nici în plan și nici în spațiu, ci mai degrabă în funcția de tip identitate, care transformă argumentul în el însuși. Intuitiv ca în algebra liniară, Dumnezeu este o matrice pozitivă definită fiindcă are toate valorile proprii mai mari decât 0. Dumnezeu însă nu este o formulă matematică; noi am vorbit doar despre posibilitățile de a-L percepe, despre tipologia acestor percepții. Or filosofia, începând în special cu doctrina lui William Okham despre universalii, din secolul al XIV-lea, răstoarnă vechile viziuni asupra universului cu reprezentarea piramidală asupra lumii, iar el deschide și discuția despre semn și semnificat în sensul filosofiei limbajului, ceea ce ține de rațional. Privind lucrurile precum Otto Rudolf, *numinosul* este *non-rațional* fiindcă obiectul lui este în afara sinelui, ceea ce Kant definea prin *noumenon*.

Cele trei fațete ale numinosului (*mysterium, remendum și fascinans*) deschid *ființei de transcendență* (omului) calea tot atâtor posibilități de percepere nu a lui Dumnezeu, ci a *în-Dumnezeirii*. Aceste trei componente ale numinosului, ca să ne întoarcem la problema de la care am plecat (expirarea lumii), fac trimitere la păcatul în sine, la păcatul din spirit și la cel din carnal, grațiabile doar prin

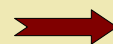
sentimentul numinosului, altfel dogmele religioase, în sensul lor de fundamente confesionale ce nu admit critici și nici obiecții se arată rigide și se impun ca imuabile. De aici încolo ne îndepărtăm deja de problemă fiindcă începe să funcționeze tratatul individual de psihologie cognitivă al fiecăruia dintre noi.

Problema ar putea să ne scape dacă nu am vedea și cealaltă parte a ecuației; umanitatea poate fi grațiabilă doar în instanța decalogică, dar „ziua aceea sau ceasul acela” se pot proroga? Un hindus, de pildă, nu-și pune o astfel de problemă fiindcă transcendența lui este altfel structurată, ipotezele devenirii lui sunt altele decât cele ale unui creștin, chiar dacă datele sunt absolut aceleași; ele conduc spre o altă soluție, spre un alt orizont.

Cognitiv, problema ne conduce spre modelul computațional-geometric al categorizării prin implicarea prelucrării unor similarități inițiale (datele problemei), însă constrângerile reprezentărilor sunt exprimate axiomatice diferit, cu precădere când pe axioma minimalității, când pe cea a similarității. Modalitatea de procesare a datelor decurge din scopurile cunoștințelor preponderent nondeclarative.

Pentru hindus, problema cu care am început este insuficient definită și un singur occidental - filosoful, teologul, juristul și astronomul Nicolaus Cusanus (1401-1484), pe numele lui adevărat *Nikolaus Chryppffs* sau Krebs - în ale cărui concepții coincidența opuselor și conceptul de *docta ignorantia* (mijloc de a transcende limitele raționalului) soluționa infinitizarea unor raporturi valabile pentru lucrurile finite.

Solitar în soluții (respingerea structurii ierarhizate a universului, respingerea ideii de resorbție a timpului universal pe care a înlocuit-o cu cea de transformare a universului și nu de pierdere a lui), Cusanus este eclipsat de înclinarea problemei spre Ființă și spre sensul ei, scoțând-o astfel din coordonatele matematice carteziane. Și aceasta pentru că





omul nu a putut ieși cu ușurință din ipoteza codului triadic definit prin constrângerile imagistice, semnatic și verbale ale reprezentărilor și a acuzat în această chestiune, din motive egocentrice, o permanentă inhibiție laterală, fiindcă a dat mai multă importanță temporalității decât spațialității ca și Ființei față de condițiile ei conexe.

Eroarea s-a declanșat de când s-a pus egal între proiecția mentală a unei categorii și conceptul acesteia. Ceea ce constat omului modern este că nu răspunde în mod egal solicitărilor științelor cognitive.

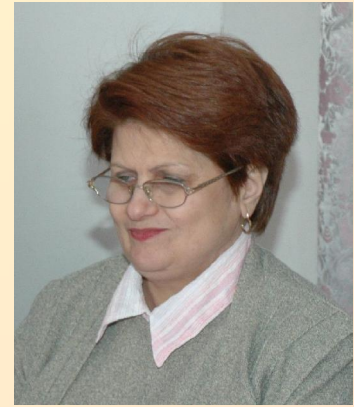
În relația cunoștințelor lui filosofice cu cele psihologice și lingvistice sunt raporturi echilibrate prin preponderența gândirii (filosofie → lingvistică) și a observațiilor directe (filosofie → psihologie). Raportul psihologie → inteligență artificială este în curs de echilibrare evidentă, ca și în cel lingvistic → antropologie și, în cele din urmă, al tuturor acestora cu neuroștiințele. În schimb, raportul filosofie → antropologie → inteligență artificială nu se consolidează cu aceeași ușurință.

Problema inițială era: la ce bun un produs cu garanția valabilității până în 2014, când lumea ar putea pieri în 2012? Discuția noastră de mai sus nu satisface problema, ci o explică doar, o traduce în termeni cauzali din nepuțința de a găsi determinantul când determinatul este incompatibil cu sistemul nostru epistemic. Orice legătură între fenomene, în acest caz, nu este apodictică tocmai pentru că nu exclude posibilitatea opozițiilor de natură cognitivă, iar reflecțiile noastre nu pot viza decât fundamentul, fără a ajunge la esență.

Cu alte cuvinte, omul își pune o problemă a cărei soluție îl depășește, chiar dacă îl interesează fundamental, și aceasta pentru că el e o ființă grațiabilă, nu încă și grațiată. *Decalogul* este doar o șansă a grațierii, nu și o congruență de cugetare cu Dumnezeu.

Doina DRĂGUȚ

versuri



mă întorc

târziu pierdută
în diferențe
cu umbra crescându-mi pe umeri
cai nevăzuți năvălesc frenetic
prin ființele ce mă compun
într-o ascensiune
nesfârșită

merg

prin noaptea ce nu se mai termină
egal nemăsurat strivind singurătatea
marginile se subțiază în orizont
nesfârșitul gol se deschide în mine
ca o scorbură prin care trec fluide
gândurile neordonate
lumina o presimt risipită
întoarsă în ochiul descompus
în mișcări - multiplicări de funcții
ce impun trecerea
în sensuri diverse

și cum stăteam

pe unda apei imagine
vedeam clar informația
chipului meu
reflectată de lumină
mă asemănăm cu un nor
pe cer lungit
dar nu știam dacă lumina vine dinăuntru
sau dinafara mea

apropierea

a fost prea mare
și am devenit confuză
mă adăugam mie însămi
niciodată îndeajuns
cu un moment din trecut
oscilam între două sensuri
treptele intermediare se răsfrângeau
asupra celor dinaintea lor
și le făceau difluente
pe următoarele
totul devenise mișcător
imaginile anterioare au ajuns
din urmă pe cele ce veneau
s-au suprapus
și am devenit confuză
prea mare a fost
apropierea

dintr-o lume

haotică vin
finită infinit locuită
înaitez inutil
și mă întorc
zadarnic prinsă-n cercul
ochiului neplâns
timpul pare suspendat
și împrejurul concentrat
doar într-un singur punct.



Tiziano - Danae sub dușul de aur



Janet NICĂ



O PÎNJE, DOUĂ PÎNJI

GUST PE GUSTUL TUTUROR

Știu că mămicile, din dragoste pentru pruncii lor, le dau acestora, în caz de boală sau răceli, medicamente cu ceva dulce, de obicei zahăr sau miere. Siropurile sunt, de asemenea, dulci, din aceleași motive. E și aici o înșelătorie, dar o diafană înșelătorie, o minciunică în slujba unui adevăr. În școala veche și străveche, elevii învățau să mănuiască lucrurile, în școala modernă, ei învață să manevreze cuvinte, forme, formule, simboluri, semne. Dar, instinctul infantil, dinamic prin excelență, nu poate sta cu mâinile la spate, în bancă, pur și simplu.

E greu să legi mișcarea fedeleș. E nevoie și aici de ceva dragoste, de ceva dulce, care să amăgească, din rațiuni de stat și de rațiune. La noi, copilul TREBUIE să învețe, să mănânce cartea, așa crudă, fără amăgeli. Am citit undeva că în școlile ebraice tradiționale elevilor începători li se serveau literele alfabetului comestibile și acoperite cu miere.

La noi, acțiunea LAPTELE ȘI CORNUL nu are treabă cu activitatea didactică. E, de departe, o pomană electorală spre elevi, cu bătaie spre votul părinților. E adevărat că elevii îi dau un sens metodic prin vărsarea laptelui pe cărți și caiete, spre deliciul piscicilor de acasă. Ideea de îndulcirea amărăciunii mi se pare genială. Un rău servit cu lingurița nu e atât de rău ca un rău turnat cu pâlnia.

În acest sens, câteva propuneri, dacă ar prinde rădăcini, tulpini, ramuri și flori, poate ar da, și la noi, roade. Ce ați zice dacă li s-ar da elevilor cifre, numere și litere comestibile, sub formă de biscuiți sau prăjituri? Triunghiuri din cașcaval, cuburi din parizer, pătrate de ciocolată?

Propozițiile să fie sculptate din brânză, prepozițiile și conjuncțiile să fie din iaurt, predicătele nominale de cozonac, diftongii și trifongii să fie din smântână. Harta țării să fie din șoric, munții din marmeladă, câmpiile din maioneză, orașele din slănină iar copacii din cârnăciori oltenești. Vă dați seama că școala ar fi bucătărie, cantină, restaurant. Asta da reformă! Toată lumea s-ar linge, mulțumită, pe degete. Europa ar saliva cu invidie. Ar fi un gust pe gustul tuturor. Inconvenientul ar fi că elevii,

în virtutea vieții paradisiace, ar rămâne, deliberat, repetenți, până la adânci bătrâneți. Și atunci, ca un remediu necesar, ar fi nevoie de ceva cu gust amar, de o reformă acră sau sărată, de o ideologie bazată pe gogoși, de exemplu. Dar, până atunci, de ce să n-o ducem ca în sânul lui Avram, obezi și fericiți în stomacul unei educații comestibile și umanitar potabile!

IARĂȘI DIN NOU

Violența, sub orice formă s-ar manifesta, e de condamnat. Dar cine s-o conteste? Mai marii lumii, știind acest lucru, și-au distilat otrava, oferindu-ne mierea otrăvii. Adică au îndulcit otrava, să poată înșela papilele gustative ale bietului pământean. Ne-au convins că violul e necesar iar noi le-am cerut să pună acolo o linguriță de zahăr. Violentarea omului de către om a fost înlocuită cu exploatarea omului de către om. Ceva mai dulce, nu?

Cruzimea a fost înlocuită cu eufemismul său, anume cu seducția, iar furtul, cu impozitarea. Nu mai iau ei cu forța, le dăm noi, de bunăvoie.

V-ați gândit că legalitatea e o formă de furt acceptată de victimă? Vedeți cum pe tortul durerii s-a pus cireașa speranței?

Animalele nu mint. Omul minte. Turta dură a realului a fost glazurată cu minciună. Culegem pietrele cu care am fost loviți în cap și, în loc să plângem sau să ne plângem de durere, lingem glazura și o binecuvântăm.



Al. Florin ȚENE

Marian Barbu, între viziunea existenței și a literaturii



La începutul lunii septembrie, când vara insistă să mai rămână pe meleagurile noastre mioritice, am primit de la amicul literar, dar și de suflet, Marian Barbu, o casetă cu patru cărți de poezie (primite cu dedicația: „D-lui Al. Florin Țene, scriitor prolific, autentic în toate demersurile sale... critice, gazetar de forță și neîmblânzit pe calculator, prețuirea statornică a lui Marian Barbu, 25 sept.2012.”), apărute la Editura craioveană SITECH, în 2012, executate deosebit din punct de vedere estetic, grafic și tipografic, având ca redactor de carte pe scriitorul polivalent, prieten comun, Dumitru Velea.

Casetă cuprinde cărțile de poezie *Înfrișoșata iubire sau statuile iubirii*, *CUVÂNTUL - neîmblânzitul cleștar*, *Mulțumesc lui Newton* (volume ce cuprind restanțe lirico-epice din perioada 1958-1990, selectate în 2011, așa cum se specifică de către autor) și *Aproximări soresciene*, poeme scrise în ultima perioadă. Remarcăm, încă de la început, că poemele nu sunt selectate în cicluri tematice sau de idei, ci în ordinea alfabetică după prima literă cuprinsă în titlu. Un mod original de a evita eventuala lipsa de legătură logică a poemelor incluse în cicluri sau capitole. Fapt ce nu se putea întâmpla la Marian Barbu cunoscut critic și istoric literar, având publicate 12 cărți în domeniu, bine primite de critica de specialitate. Aici amintesc zicerea lui Vladimir Streinu „Înțeleg ca un poet să nu fie critic; dar nu voi înțelege ca un critic să nu fie și poet”, aforism publicat pe ultima copertă a unui volum. În acest context reamintesc faptul că omul de înaltă cultură de la Craiova este un prozator cu cinci romane publicate și două cărți de proză scurtă, una pentru copii, în care descoperim un amestec subtil de inteligență și facondă, de lirism și introspecție. Mai amintim aici și zecile de Antologii, Ediții îngrijite, Prefețe, Postfețe și scrierile didactice care întregesc profilul complet al unui intelectual ce și-a dedicat cu osârdie viața întreagă scrisului și culturii române.

În „O confesiune” la volumul *CUVÂNTUL*

- neîmblânzitul cleștar, poetul face câteva precizări privind „selecția drastică” care „se explică prin rechemarea incipienței de afirmare a limbajelor moderne din anii 60-70, din veacul al 20-lea”, ce datorită regimului totalitar cuvintele erau cenzurate impunând pe cele de „duzină, lozincarde,” și cele „fade”.

Poezia lui Marian Barbu este coerentă și articulată, conține, deopotrivă, și o viziune asupra existenței, dar și una asupra literaturii, deopotrivă; și o imagine asupra creației, dar și una asupra sensibilității; „*Dacă Poetul moare în glorie/ Ori stins în cuvinte nenuntite/ PĂMÂNTUL întinerește c-un caz mai puțin/ Lumina devine mai oarbă cu 24 de carate*”. (*CUVÂNTUL - neîmblânzitul cleștar, Deci*).

Poetul abordează în volumele sale cele două stiluri, clasic și vers liber, neîncorsetat de chingile rimei și ritmului. Simultaneitatea registrelor este desăvârșită și, oricât am încerca să izolăm un palier sau altul din arhitectura aceasta aproape halucinantă, detaliul va răsfrânge întreg ansamblu: „*În fiecare seară/ am luat un obicei rău/ mă-mbăt de nemulțumire/ zvârcolindu-mă pe comori/ toate cuvintele fug/ iar eu, doamnă, par/ că-lăreț trântit în răscruci/ Ptiu, ptiu, oasele mele/ cad strivite ca de măciuci*”. (*Mulțumesc lui Newton - Bolnav de nemulțumire*).

Poemul se reface, febril, ca o amoebă, întrucât în fiecare fragment somnolează chiar ființa lui tentaculară. Cu această succintă analiză am descris mecanismul interior pe care se bizuie poemul, de fapt, și viziunea holografică a lumii: sub aparența osmozei, care e o iluzie pur retorică, totalitatea se află într-o ebuliție ce alunecă spre fantasm, cu răsuciri bruște ale planurilor, cu glisări subtile și perspective anamorfofice. Polimorfismul reprezentărilor e cea mai elocventă probă a disponibilității imaginative: „*Când femeia își sărută liberă/ Părul alb ieșit întâiași dată/ Înseamnă o domesticire a luminii despotice/ Dulcea ei viață acum se închină/ Rugul așteptărilor acum se desface/ Iar cumințenia*

Pământului tinde spre soare.” (*Înfrișoșata Iubire sau Sfaturile Iubirii - Carpe Diem*). Proteismul, care e, în egală măsură, al discursului liric și al universului închipuit, poate fi considerat principiul esențial al poeziei lui Marian Barbu. Ochiul autorului e avid, dar detașat de lucruri și fenomene, vede enorm și adună în pagină înfinitatea fragmentelor percepute, care se mișcă enigmatic, hiperbolic ori microscopic, coagulate în metafore, precum într-o plasmă: „*Am luat lumina timpului pereche/ M-am înălțat pe cerul vârstei mele/ Să cânt cu tinerețea pură printre stele/ Să-ți las Pământul prihănit/ În brațele-ți carnale/ Răsucite tot timpul în iubit/ Cu pofta crescută în spirale*.” (*Înfrișoșata Iubire sau Statuile Iubirii - Desprindere*). Poeziile îi creează impresia de tablouri policrome și ontologice sugerând un mod al imaginației: voind să fie realist în observație, poetul e un fantezist în reprezentare. Precizia, minuția hiperrealistă cu aparență de descriere pozitivistă împing detaliile spre incertitudine, spre explozia convulsivă. Imaginea finală fiind de *misterium*.

Observația și descrierea voit selectivă sunt forme de recuperare a omogenității prin cumul, prin aglutinare fabuloasă. La Marian Barbu viziunea e stilul. Semnele acestei revărsări le găsim și în volumul *Aproximări soresciene*, prin determinarea unei valori soresciene. În „Fără pecetea tainei”, cu care se deschide și ultimul volum (text scris în Canada), cuprins în casetă, poetul subliniază: „Momentul Declanșator al scrierii poemelor de față mi-a apărut la gândul însingurării lui Marin Sorescu pe când se afla în USA. Atunci, insistent, poetul și-a adus aminte de satul natal - de zăriștea lui încă neexplorată îndeajuns tocmai de el însuși”. Acest text mă face să afirm cu certitudine că sentimentele care l-au frisonat pe poetul născut în Bulzeștii Doljului, l-au încercat și pe Marias Barbu, aflându-se în Lorraine.

Discursul poemelor cuprinse în acest vo-



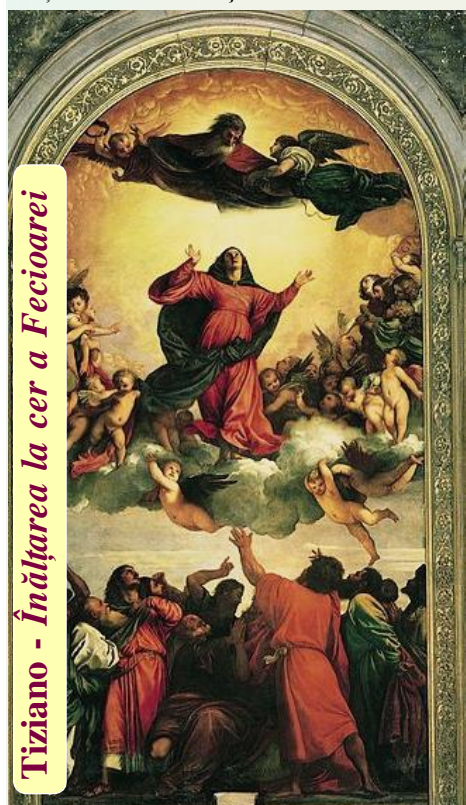
lum, o parte dedicate unor personalități (Nicolaie Batzaria, Zaharia Stancu, Grigore Ceranu, Shakespeare etc), e aluvionar, clocotitor, cu izbucniri torențiale, dar și cu sincope studiate, premeditate: „Nu adormi trecutul de dragul uitării,/ Ai noștri stau acolo până la venirea ta./ Muncesc cu timpul în spinare,/ Ca să nu uite de unde au venit,/ Fiindcă aci se vorbește clar/ Despre unde ai venit/ Și tot așa de clar/ Despre unde ai plecat.” (Aproximări soresciene - Pădurea Nebună - in memoriam Zaharia Stancu).

Desfășurările arborescente ale „narațiunii” lirice sunt, cel mai adesea, vaste proiecții în pozitiv. Sintaxa pare un mulaj transparent al realității. Poemele sunt fluvii ce se varsă, vorba lui Anghel Dumbrăveanu, în oceanul de idei. Receptiv la peisajele pe care le străbate pe diferite meridian, poetul deține fizionomia dizarmonică, uneori, a lumii, fiind iluminat de extaza metamorfozelor.

În „Jocul de-a obrazul” descoperim un amestec de abstractism diafan și de cinism intelectualizat, scăldat în efluvii lirice.

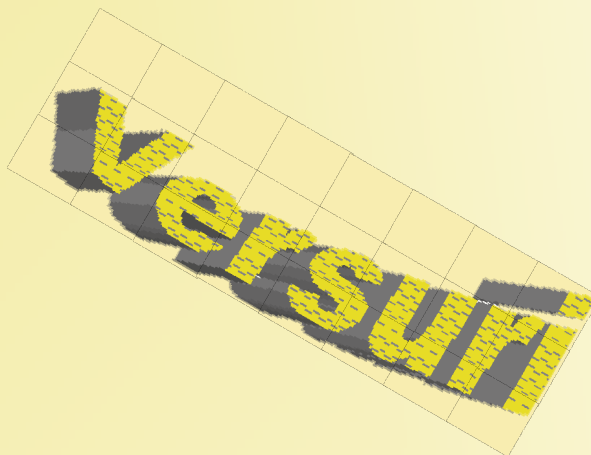
Cele patru cărți ale lui Marian Barbu reprezintă tot atâtea trepte ale esențializării prin despuieră de fenomenal. Poemul are un sunet eliotian, însă viziunile sunt inflamate de mari energii. Poetul nu e doar ingenios și inteligent, original cu o structură lirică adevărată, frisonată de mari tensiuni, irigată de o sensibilitate convulsivă.

Parafrazând pe Eugen Lovinescu, pot afirma că Marian Barbu nu este numai un talent remarcabil, ci și un punct din frontiera hărții noastre sufletești.



Tiziano - Înălțarea la cer a Fecioarei

Mariana ZAUATI GARDNER (Anglia)



Întineric

*Picături de tăcere
Se preling în brazde
Contorsionând peștii la mal
Forme sub ape isterice
Picături de tăcere
Adunate în coș de nuiete
Sub copacul aspru al vieții
Colțuri de minți viagere
Picături de tăcere*

O problemă de vârstă

*Insula se tot micșorează
Fără somn, îi cercetez malurile
Cu satnavs pe hărți virtuale
Aerul e-ncărcat de mânie
Furtuni mici... furtuni mari...
Apar și dispar la întâmplare
După anotimp colectez
Amintiri zadarnice
Prea personale să fie împărțite
Satul meu se tot micșorează
Cunosc mai multe locuri ca înainte
Și mai multe nume din cartea de telefon
Zilele mele de azi și de ieri
Devin tot mai mici
Până dispar într-un punct...*

Repetiție

*Zilele copie noaptea
În oglinda
Iatacului cu tapet
Și anecdote răsuflăte
Privesc laguna
Prin fereastra deschisă
De la pervazul meu cu pernuță
Prin casă se fac auzite
Cuvinte arzânde
Ferecate-n întrebări ascuțite*

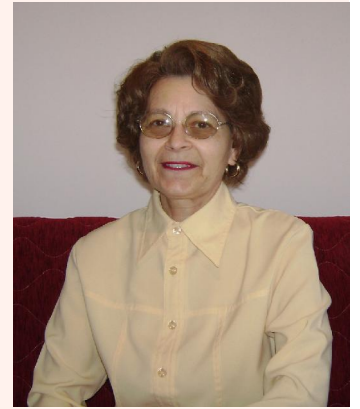
*Simt tușișuri crescânde
Într-un joc inventat când surfez
Peste lanurile vecerniei
Adulmec sudoarea durerii
Cum se ridică ceață-arcuită
Bronzată în apa de mare
Gust ce-am pierdut
Despre visul din iataca
Pe fundal de limbi înroșite
Formele se copie una pe alta
În oglinda paralizată
De voci joase fără formă
Făr' de-nceput... făr' de sfârșit...*

O zi din nimicuri

*Platforma japoneză intactă
Plutise timp de peste un an
Până când atinsese plaja cu scoici
De cealaltă parte-a oceanului
Plutise un an să ajungă acolo
Pe plaja cu dune și lemn plutitor
A fost parte din ȘTIRI pe Coasta
Pacificului
O macara fusese adusă s-o mute de-acolo.
A doua zi - familii cu copii,
Oameni cu câini, oameni singuri
Sosiseră buluc să se zgâie
La platforma japoneză intactă
Ce plutise din Japonia după tsunami
Macaraua înțepa nisipul și scoicile
Mărginite cu ierbi aromate
În ultima zi a platformei japoneze intacte
Sequoias cu scoarța imună la insecte
Urmau să fie doftoricite de fiul meu
Ucenic în ale medicinei, cel care-și pierduse
Pijamaua undeva prin acele locuri bizare
Orele deveneau gravide-n minute
Și pâcla înghițea orizontul
El le îngrijea tinerețea fără bătrânețe
Dintr-un hotel indiferent din Eureka.*

Livia CIUPERCĂ

Eugène Ionesco și limbajul său pictural



„Duhul seriozității este plictisitor...”
 „O, glasul meu prea mic, / la voi cum să-l ridic?”
 Eugène Ionesco

Pentru Ionesco, desenul este precum un joc. Un joc nonfigurativ, iar ceea ce i se cere privitorului, așa cum - de altfel - recomanda și regizorul care (în anul 1952) urma să monteze piesa **Scaunele**, ar fi să te lași „modelat” imaginii, să te „supui” vizualului, pentru „a nu-i micșora efectele”. În viziunea marelui dramaturg, desenul devine și-o stare terapeutică. O mărturisește însuși artistul: „mă apuc de alte desene, **terapia mea**”. Acest exercițiu îl ajută să gândească: „și gândesc, gândesc, aș vrea să nu gândesc decât desen...” Acest „alt limbaj” e benefic artistului, dramaturgului, omului Eugène Ionesco. Iată, spre exemplu, **Regele** înconjurat de sfetnicii săi! (desenul de la pagina 29). La ce gândește? Disproporția ochilor săi trădează concentrarea. Parcă-s niște cuburi neregulate, precum destinul. Privesc ei la pătrat? În mod cert, acest **Rege** înșchițat și întușat nu vrea s-audă nici pe doctorul, nici pe Marguerite, pe nimeni din suita sa (**Regele moare**), că și-a pierdut energia, și autoritatea, și... va muri. **Regele** din desenul-portret me-

ditează la Eternitate? Să fie aceasta o călătorie într-un **Dincolo** sau **Nicăieri**? Un **Acolo**, unde durerea, grijile și relele prezentului... vor fi estompate?! Sau poate caută cumva o soluție? Oricum, reținem: privirea, deși piezișă, este spre un *înainte*, îndrăzneț! Și cu urechile-pâlnie, așa, ca să ne-amintim și de Urmuz, firește! Interesantă schiță-portret!

Chipul regal (de la pagina 29), precum și „încercarea de compoziție decorativă, semiabstractă, semifigurativă” (de la pagina 52) creează o iluzie optică, un joc de lumini și umbre obținut prin monocromia alb-negru, amintindu-ne, cumva, de Bridget Riley¹

În fapt, „Orice piesă este pentru mine o aventură, o vânătoare, descoperirea unui univers care mi se dezvăluie pas cu pas și a cărui prezență mă uimește în primul rând pe mine...”, spune personajul Ionesco, din piesa **Improvizatie la Alma**. Prin toate aceste desene (prezente în volumul **Albul și negru**, ed. Humanitas, 2011)² putem reconstitui lăuntricul contorsionat al omului, frământat de-atâtea „vise, dorințe, angoase, obsesii...”, toate, „moșteniri ancestrale...”

Impresionează nu desenele în sine, ci sinceritatea mărturisirilor: „desenând, încerc sau mă străduiesc să-mi eliberez mintea de tot ce-o stânjenește, de toate grijile, de toate deșertăciunile”. Omul are o singură dorință: să lase mâna să gândească... Ceea ce se va materializa, vor fi niște preludii, preludii ale unor soluții... stări prezente, urmate de alte stări prezente... Râsul. Un râs firesc... râsul celor păsușiți de moarte..., râsul credinței... sau al necredinței.³

Privind ca-ntr-o oglindă schițele sale (prezente în ediția românească, Humanitas, 2011), te poți simți, posibil, asemeni lui Bartholomeus I: „ființă-în-joc-în-afara-jocului” (**Improvizatie la Alma**), ființă aflată între două universuri, cea de aici, „deopo-

trivă și în lumea de dincolo”. Ce poate fi mai emoționant decât această dezlegare de mister? „Eu însumi sunt, poate, un necredincios plin de credință. Credința necredinței, nădejdea deznădejdii”. Și care ar fi soluția? „Desacralizarea” sau mărturisirea, cu emoție: „Doamne, ... ridică-mă, / Și fă-mă fericit...” (**Ruga**) Omul și creatorul Ionesco nu poate ignora o realitate: „Divinul se ascunde în adâncul absolut al ființei noastre”, „adâncul absolut al lumii”. „Neașteptatul”, „Nesperatul”.⁴ Și-atunci, „când desenez, sunt realist”, iar „simplele elemente de desen” devin „ființe”. Subtilitatea unor schematizări, premergătoare materializării unei prezumtive picturi, eventual, un *avant-art*. Uneori, artistul își consideră schițele niște „monștri”, niște „caraghioși”, chipuri „diforme”, „caricaturale”, „invenții copilărești”. Lor li se-alătură și-acel „copac al răului” (desenul de la pagina 22). Schițări ale ludicului, dar de o subtilă sinceritate. Și-n acest context, parcă-am fredona un **cântec**: „Peste apă, peste lut, / Cine oare l-a văzut? / A sărit din stea în stea / Nu-l mai prinde nimenea. / Frați îl caută plângând / Și cu glasul și în gând / Alb acum el șade sus / În grădină, la Iisus?” (**Elegii pentru ființe mici**)

Privindu-le cu detașare, toate desenele din acest volum pot fi percepute drept străfulgerări de vis. Îmbălsămări monocrome. Vizualizări ireale - și totuși - purtătoare de mesaj. În fond, un desen poate fi o poezie. O fărâma de vis ludic. O (re)trăire, o „viziune subiectivă” (**Căutarea intermitentă**). Sau o scară de valori.

Știm prea bine că dramaturgul a fost preocupat de tema morții. „Nu moare cu adevărat în noi decât ceea ce nu e Sacru”. De aceea consideră nevoia de „sacralizare”,



Eugène Ionesco



în tonalitățile formulate de Georges Bernanos (1888-1948), în **Jurnalul unui preot de țară...**, gândind la balansul omului între „*păcat și har*”. Eugène Ionesco se-ntreabă și ne-ntreabă: „*De ce suntem făcuți să nu înțelegem*” (**Sub semnul întrebării**) că moartea este „*zidul dincolo de care nu putem trece*” (**Căutarea intermitentă**), că în această „*împărăție*”, „*zorii și amurgul se întâlnesc*”, că acesta este tărâmul care „*se întinde de dincolo de cuprinsul oceanelor, de dincolo de oceanele care înghit oceanele...*” (**Regele moare**), precum o „*respirație a neclintirii*” (după cum afirmă Georg Trakl).

Unele dintre desenele lui Ionesco prezintă abstractizări ale ființei umane, care se doresc „*spirituale*”, pentru că trimit la protagoniștii dramaturgiei sale, firește, dar reflectate într-o altă formă elegiacă. Cu penelul, el dăruiește fiecărei creații plastice unduirii înlăcrimate: „*pentru fiecare piatră*”, „*pentru fiecare pom*”, „*pentru fiecare stea*” și... „*pentru Ideal...*” (**Elegie**)

Caruselul imaginat de Ionesco este vizualizat sub forma unui cerc. Pe fond negru. Un cerc aproape perfect. Înconjurat, precum Jupiter, de un *inel*. Și-n jurul lui, într-o rotație - dans lugubru, pare-se, distingem contururi figurative, reprezentări umanoide - fie cu aripi, fie cu-o mână cange. Câte o proiecție capilară triunghiulară sau ceva apropiat de viziunea extraterestrilor. Omul-melc. Omul-floare. Pomul-pom al vieții. Dar din acest carusel al vieții sau, posibil, al morții, nu putea lipsi însuși Ionesco - schițare abstractizată, prin imprimarea inițialelor (desenul de la pagina 35). Caruselul-cerc ne-amintește de replica d-lui Smith (**Cântăreața cheală**): „*Luați un cerc, mângâiați-l și va deveni vicios!*”

Dacă drama e comică, comicul nu poate fi decât absurd. Și-această plăcere se reflectă în jocul scenic. Spre exemplu, preferința de a „*îneca comicul în tragic*” - în **Victimile dactoriei**, iar dramaticul în comic - în **Lecția...** Un transfer inteligent: viziunea plastică față-n față cu cea vizual-scenică. Câteva dintre desene o confirmă: **Monstrul negru** (imortalizat în mai multe ipostaze), un **Rege** (cu însemne ale coroanei care seamănă mai mult cu niște coarne) și-ai lui sfetnici, uniți de el... aproape ombilical, câțiva **cheflii** nătângi (o compoziție „*semiabstractă*”, „*chipuri negre răsturnate*”) etc.

Interesant este **Copacul** cu ramurile înfrunzite și generos deschise, pe centru, pentru a lăsa spre vizibilitate un chip triunghiular, cu „*nas alb*”. O falsă hidoșenie care ne-amintește de „*maestrul fără cap...*”, „*fan-toșa fără cap*”, atât de **adulat** de **Vestitorii** și de **Îndrăgostiții**, din drama **Maestrul**. Un element de originalitate în această compoziție

este impresia de „*desen animat*” care „*se încarcă de semnificații sub creionul lui Ionesco...*”, concluzionează coordonatorii ediției. Iată cum desenele sale devin adevărate experimente vizuale, care au darul de a înlocui întrucâtva învăluitoarele replici-jocuri de cuvinte, cu personaje-figurine, schematic, vizualizați prin contururi comune, și totuși distincte, prin comparație cu Dupont, Durand și Martin - îmbrăcați la fel sau cu Nostima Doamna, din **Scenă în patru**. „*Replicile-ecou*” și încrustațiile picturale transpar în perfectă similitudine. Aceasta este „*lecția*” dramaturgului și pictorului Eugène Ionesco.

Imaginația artistului e bogată, diversificată și ne surprinde plăcut. O imagistică plină de sensuri abstract-filosofice, precum: copacul „*văduv și orfan*”, adumbrind pământul, în revărsări generoase de încrustații întușate - repaos arborescent sau trunchiul unui arbore înfrunzit, cu brațe deschise, generos, iluminând două valve ale inimii, totul sub protecția binecuvântată a „*crucii sfântului Anton*”. Vizualul se-mbrățișează accesoriizat, ca un „*soi de vârtej al vidului*”, printr-o foarte cunoscută replică ionesciană: „*Majestate, soția mea și cu mine nu mai așteptăm nimic de la viață. Existența noastră se poate încheia în această apoteoză...*” (**Scaunele**)

Copacul este vizualizat în mai multe ipostaze, precum un **catarg al râului** (desenul de la pagina 54), „*care-și împrăștie făpturile*”, apoi (în desenul de la pagina 58), în săgetat înspre magma străbună, înspre origini, prin câteva schematizări, pentru unele ramuri. Incitantă este viziunea copacului (de la paginile 64-65) cu ramuri-tușe îngroșate îndreptate învolt înspre huma care l-a/ne-a creat, amintindu-ne și de finalul sonetului lui Ion Barbu: „*În toamna lui, copacul senclină către glie*”. Ce e drept, artistul Ionesco ține să precizeze că arborele se simte **abandonat**. V-amintiți de povestea lui Shel Silverstein? Și copacul lui Ionesco, precum copacul din povestirea lui Silverstein par pregătiți „*a aștepta de-a pururi*” (posibil)

întoarcerea ființei dragi. Dacă Ionesco ține să precizeze că al său arbore este „*demn în tristețea*” lui (p. 63), arborele lui Silverstein, rămas doar un ciot, este - pe veci - dezamăgit. Amândurora le recunoaștem însă un **suflet suferind**, iar morala (rostită de-același Silverstein): „*Iubirea vorbește limbajul dăruirii*”.

Un alt **Copac negru** (de la pagina 66) este reprezentat printr-un trunchi gros, aproape perfect vertical, cu brațe care sprijină doar capete - niște „*fantasme*” (recunoaște creatorul), înfățișări bizare ale Binelui și ale Răului. Din noi, firește! Hidoșenia acestora stârnește râsul. Însă la Ionesco, râsul este al acelora „*păsuți de moarte*”. Posibil, un râs al „*credinței*” sau al „*necredinței*” (un râs „*diabolic*”, posibil, „*strident*”). Depinde din ce unghi privim sau la care dintre personajele sale face trimitere creatorul.

În mod cert, scriitorul-artist Eugène Ionesco și-a dorit ca aceste desene să compună povestea unui moment de „*uitare*” de sine, atât de necesar pentru propriul „*echilibru*”, într-un loc pitoresc din Elveția, la Saint-Gall, și-anume, într-un spațiu special închiriat (Atelierul Galeriei Im Erker, Sankt Gallen) pentru a-și îndeplini un vis. Povestea acestor desene (realizate în vara anului 1980) merită a fi însoțite de povestea unui încântător oraș medieval, în care tronează abația benedictină de secol al VII-lea.

Desenele lui Eugène Ionesco devin adevărate „*fărăme*” de vis monocrom. O demonstrație inteligentă privind similitudinile ce se pot crea între cele două limbaje artistice: literatura și pictura.

Note și bibliografie:

1. Pictorul Bridget Riley, reprezentativ pentru arta optică
2. Dar și acelea care însoțesc, spre exemplu, volumul de Marie-France Ionesco - **Portretul scriitorului în secol. Eugène Ionesco**, Ed. Humanitas, 2003
- 3-4. Eugène Ionesco - **Albul și negrul**, Ed. Humanitas, București, 2011, p. 17, 18



Tiziano - Amor sacru și amor profan

Simona M. BOTEZAN
(Washington D.C.)

Pagini din istoria
imigrației românești

Libertate și matematică (Partea I)

Pentru mulți oameni, matematica reprezintă doar coșmarul vieții lor de elev sau student. Pentru Profesorul Emerit Constantin Corduneanu de la University of Texas din Arlington, fondatorul revistei *Libertas Mathematica* și editorul acesteia, timp de 31 de ani, cele două noțiuni - libertate și matematică - au alte conotații.

Libertas Mathematica
este un vis
american atipic

Revista *Libertas Mathematica* este un vis american atipic, un simbol pentru libertatea politică și de expresie, pentru spiritualitatea matematicienilor români nevoiți să-și părăsească țara înainte de 1989. De-a lungul timpului, revista a reunit numeroase personalități din diaspora, oameni care au renunțat la securitate pentru libertate.

Libertas Mathematica este

o colecție impresionantă de lucrări științifice și realizări remarcabile ale matematicienilor români din afara blocului socialist, elite care s-au impus în mediul academic internațional, români respectați și apreciați de universitățile occidentale, dar necunoscuți sau dați uitării în țara lor natală. Am avut privilegiul să aflu povestea revistei de la fondatorul ei, Prof. Dr. Constantin Corduneanu, Prof. Emerit al University of Texas at Arlington și Președinte de Onoare al Academiei Româno-Americane de Științe și Arte: „Pentru mine asocierea celor două cuvinte - libertate și matematică - are un sens destul de profund și natural, dar trebuie să mă întorc în timp aproape 50 de ani, pentru a explica această apropiere”, mi-a spus distinsul profesor, astăzi în vârstă de 84 de ani.

Prof. Dr. Constantin Corduneanu era prorectorul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, în 1978, când a luat decizia să treacă Atlanticul și să ia viața de la început în SUA. Decizia dumnealui poate părea absurdă pentru adepții stării de confort care decurge dintr-o poziție socială înaltă, dar perfect justificată pentru alții... cei însetați de libertate, dreptate și adevăr.

Acad. Constantin Corduneanu este astăzi o figură proeminentă a diasporii române, recunoscut și apreciat pe toate meridianele, și a demonstrat că decizia sa de emigrare era un pas absolut necesar pentru carieră. L-am rugat să rememoreze momentele care l-au determinat să emigreze și am aflat o poveste despre curaj, succes, pasiune și determinare.

Comuniștii
trimitau
cercetătorii
științifici „la
munca de jos”

„În primăvara anului 1975 eram Prorector al Universității „Al. I. Cuza” din Iași, mă ocupam cu programul doctoral și cercetarea științifică. Într-o zi am primit un telefon de la directorul general din Ministerul Învățământului, care mi-a transmis un ordin privind distribuirea la diverse instituții, a cercetătorilor de la Institutul de Matematică al Filialei din Iași a Academiei Române. Printr-un decret semnat de oamenii «mari» ai timpului, Institutele de Cercetare treceau de sub controlul Academiei în subordinea universităților. Universitățile aveau obligația să transfere imediat toți cercetătorii vizați prin decret, către alte unități socialiste. Se pare că decretul, emanat de la cel mai înalt nivel politic, era conceput ca o pedeapsă pentru cei care nu «trudesc» serios în munca de cercetare și caută doar avantaje materiale, plecări în străinătate și alte recompense, pe care le considerau nemeritate” și-a amintit domnul profesor Corduneanu.

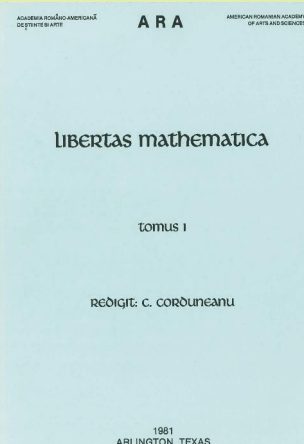
În Institutele de Matematică ale Academiei Române lucrau peste o sută de cercetători, la sediile din București, Iași și Cluj-Napoca. Exista o tradiție îndelungată în cercetare, realizări deose-



bite, recunoscute pe plan internațional, motiv pentru care cercetătorii erau invitați la foarte multe conferințe și congrese internaționale sau pentru stagii îndelungate în afara țării. Decretul din 1975 a avut repercusiuni traumatizante atât pentru cei care și-au pierdut locul obținut cu multă muncă la Academie, cât și pentru profesorul Constantin Corduneanu, prorectorul Universității din Iași, pus în situația de a rezolva o sarcină de serviciu extrem de ingrată. Cu toate acestea, domnul profesor consideră că experiența câștigată în acea perioadă, plasarea cercetătorilor științifici în alte locuri de muncă, a avut și laturi pozitive. De exemplu, acad. Cristofor Simionescu, Rectorul Institutului Politehnic din Iași, ceea ce a condus la o creștere spectaculoasă a calității învățământului tehnic românesc. „La un Institut de proiectare, unde schema ar fi permis repartizarea a 2-3 cercetă-



Prof. Dr. C. Corduneanu



tori, directorul mi-a spus că nu poate primi niciunul și că sensul real al decretului este trimiterarea cercetătorilor științifici «la munca de jos». Majoritatea celor transferați, prin această îngrată sarcină de serviciu, erau foștii mei studenți și erau dintre cei mai buni!” mi-a spus prof. Corduneanu, cu tristețe.

În următorii ani, mulți dintre acești cercetători foarte capabili au devenit profesori universitari în România sau au emigrat în alte țări cu tradiție în cercetarea matematică, Israel, Anglia sau alte țări europene, unde și-au construit cariere impresionante. Alții, folosind pregătirea lor specială, au pus bazele unor centre de calcul, contribuind la succesul unor ramuri industriale bazate pe aplicații matematice.

Visul american al unui ilustru matematician român

Profesorul Constantin Corduneanu a emigrat în 1978, după trei ani de la „experimentul” cizmarului din Scornicești, când măsurile politice tot mai incompetente se înmulțiseră îngrijorător, iar jосnicia în administrarea fondului uman al României devenise intolerabilă. Despre visul său de a tipări o revistă în libertate și de a-i reuni pe matematicienii nevoiți să ia calea exilului pentru a-și păstra demnitatea umană, profesorul Corduneanu își amintește: „Mi-am propus atunci să fac ceva, ca răspuns la întinarea tradițiilor noastre în domeniul Matematicii. M-am gândit la Spiru Haret, Gheorghe Țițeica, Dimitrie Pompeiu, Grigore Moisil, Simion Stoilov, Gheorghe Vrâncean, câțiva dintre matematicienii români care dobândiseră recunoașterea internațională și ale căror realizări vor rămâne, chiar dacă ei

nu se mai află fizic printre noi. În acest context, am discutat și cu câțiva colegi din generația mea și am hotărât să încep publicarea revistei *Libertas Mathematica*. Cum Academia Româno-Americană de Științe și Arte tocmai făcuse anunț pentru unul dintre congresele sale anuale, am decis să prezint proiectul de publicare în cadrul ARA. Nu eram încă membru al Academiei, dar cererea mea a fost aprobată de către conducere. Prof. Nicolae Timiraș din Berkeley, CA, strănepot al scriitorului Ion Creangă, era președinte la ARA, iar Prof. Basil Roman, de la California State University din Long Beach, NJ, vice-președinte. Adunarea Generală a membrilor ARA și Congresul anual au avut loc la Monmouth College, West Long Branch, New Jersey și a decis aprobarea proiectului meu și publicarea revistei *Libertas Mathematica* sub egida ARA. Secretarul ARA de atunci, Dr. Stătescu din Los Angeles, a menționat aceste hotărâri în minuta pe care a redactat-o după congres. Era luna octombrie a anului 1979 și șansa unui nou început. La Congresul ARA am cunoscut distinse personalități ale diasporei românești din USA și am început imediat organizarea revistei. Aveam și sprijinul colegilor din România, care fuseseră prezenți la Congres și la care am apelat pentru articolele din primul volum.”

De-a lungul timpului, structura și tendințele au fost influențate de oameni și fapte, care și-au lăsat amprenta asupra conținutului revistei și asupra politicii editoriale. Primul volum a văzut lumina tiparului în vara anului 1981, la University of Arlington Texas, după ce un an întreg (1980) a fost folosit pentru strângerea articolelor și alcătuirea rubricii „Miscellanea”. Rubrica era dedicată facilitării contactelor între matematicienii de origine română din diaspora și cuprindea o listă cu nume și adrese a peste 100 de matematicieni români din America, Europa de Vest, Israel, Maroc și Africa de Sud.

Scrisoare de protest adresată lui Ceaușescu

Primul număr al revistei s-a remarcat prin lucrări științifice de înaltă clasă și prin rubrica inedită „Miscellanea”. În această rubrică a fost publicată o scrisoare de protest adresată de 100 de matematicieni, membri ai Societății Americane de Matematică, dictatorului Nicolae Ceaușescu, președintele României, referitoare la desființarea Institutului de Matematică al Academiei Române de la București, cu filialele sale din Iași și Cluj-Napoca.

„Cele 100 semnături le-am obținut în două ore, la meetingul Anual al Societății Americane de Matematică de la San Antonio, Texas. Printre semnatarii se aflau mai mulți matematicieni de renume mondial, printre care menționez pe Keneth Cooke (Pomona College, CA), Harold Shapiro (Royal Institute of Technology, Suedia), Paul Erdos (Universitatea din Budapesta și Haifa), Robert Bartle (University of Illinois), William P. Thurston (Princeton University) și Isaac Schoenberg de la University of Wisconsin. Ultimul este originar din Galați, a făcut parte din Școala Matematică Ieșeană, unde a obținut doctoratul, a fost asistent și lector. Ajuns în SUA la începutul anilor 1930, a fost mobilizat și a lucrat pentru «Department of Defense» și s-a specializat în Teoria Aproximării. El a elaborat metoda funcțiilor «Spline», folosite la antecalculul traiectoriilor navelor cosmice. Profesorul Schoenberg a trimis și o scrisoare personală de protest, adresată lui Nicolae Ceaușescu, iar o copie mi-a trimis-o și mie” a declarat profesorul Corduneanu.

Autorii primului volum al revistei aparțineau cu toții școlii românești de matematică. A existat și un autor din Uniunea Sovietică (născut la Chișinău și absolut al Universității din Mosco-

va), care a ținut să contribuie la *Libertas Mathematica*. Un alt colaborator al revistei, prezent în primul volum, a fost Prof. Nicolae Tîpei de la Politehnica din București, a cărui lucrare folosea din plin cele mai avansate metode matematice ale vremii. Doi dintre autorii articolelor din primul număr al revistei *Libertas Mathematica* erau membri corespondenți ai Academiei Române.

XXXI de volume și tot atâția ani de matematică în libertate

În rubrica „Miscellanea” au fost incluse și recenzii de cărți matematice, Statutul Academiei Româno-Americane de Științe și Arte, precum și note biografice ale autorilor. Aceasta rubrică a fost păstrată până în anul 2011, când s-a tipărit volumul XXXI al revistei, cu mici modificări și precizări cerute de creșterea masivă a Diasporei Matematice Românești. În prezent, există circa 500 de profesori și cercetători în domeniul Matematicii, de proveniență românească, evidențiați în paginile revistei: <http://www.lmns.org/files/RomanianMathCompSc.pdf>

În cele 31 de volume anuale, *Libertas Mathematica*, fondată, editată și tipărită cu regularitate de prof. dr. Constantin Corduneanu, din 1981 până în 2011, au fost publicate peste 400 de articole originale de Matematică, Statistică, Istoria Matematicii, Mecanică și Fizică, articole teoretice cu suport matematic și aplicații în domenii conexe. Deoarece aprobarea de la ARA nu presupunea și sprijin financiar, în primii ani de publicare, revista avea resurse limitate (doar 20 de abonamente), iar profesorul Corduneanu achita personal diferența de bani necesară pentru tipărirea revistei. O secretară de la universitate îl ajuta să dea revis-



tei o formă unitară, adecvată tiparului, iar doctoranzii dumnealui dedicau voluntar timp și energie revistei. Situația s-a îmbunătățit ulterior prin noi abonamente și prin schimbul de publicații cu universități din Europa, Asia, Africa și America de Sud.

Libertas Mathematica s-a bucurat de sprijinul Universității din Arlington Texas, care a aprobat profesorului Corduneanu folosirea unui xerox performant, iar studenții săi doctoranzi Mehran Mahdavi (astăzi profesor la Bowie State University din Maryland), Yizeng Li (acum profesor la Tarrant County College din Forth Worth, TX) și Zephirinus Okonkwo (acum profesor și decan la o universitate din statul Georgia) au contribuit voluntar la publicarea revistei până în anul 1997. Succesul a crescut an de an, iar *Libertas Mathematica* a ajuns în 500 de universități din 60 de țări. Prin schimb cu *Libertas Mathematica*, aceștia au răsplătit munca redactorilor, iar colecția bibliotecii științifice a Universității din Texas a primit 500 de reviste noi.

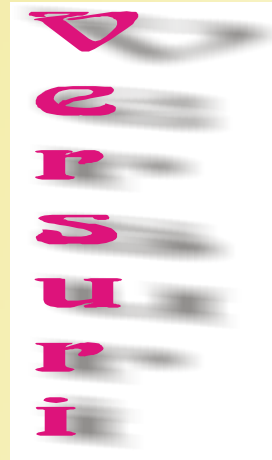
Libertas Mathematica a contribuit decisiv la prestigiul Academiei Româno-Americane de

Științe și Arte și la recunoașterea matematicienilor de origine română peste tot în lume. Generozitatea Universității din Texas, care a pus la dispoziție mijloace tehnice pentru tipărirea revistei, a primit atenția mediului academic internațional.

Academicianul Constantin Corduneanu consideră ca a venit momentul să predea ștabela unei noi generații de matematicieni. Începând cu volumul XXXII (anul 2012), revista *Libertas Mathematica* va fi coordonată de Prof. V. Staicu de la University of Aveiro, Portugalia: „Anul acesta am încredințat munca de editor Prof. Vasile Staicu, de la Univ. Aveiro din Portugalia, care a organizat un frumos și reușit congres în urmă cu șase ani, când am vizitat și eu campusul din Portugalia, situat în apropierea Oceanului Atlantic, care aduce puțin cu stilul românesc. Sper într-un suflu nou, într-o ridicare a revistei și a cititorilor la un alt nivel. Pe toate continentele Terrei, urmașii lui Pompeiu, Țițeica, Moisil, Myller, Popoviciu, duc cu ei învățătura și dedicația către știință, așa cum le-au moștenit de la iluștrii lor înaintași”, mi-a spus prof. dr. Constantin Corduneanu.

(va urma)

George POPA



Esența

Cel ce-nțelege Cântul, a înțeles Esența:

Ființa nu încapă în nici o întrebare.

Ei însăși neștiută, ea-i pură în-cântare

Și-n ea ne dă în floare nemărginit prezența.

Orfeu către miriapode

**Miriapode, stirpă și cheag de-ntunecime,
Bastarde blestemate ale erorii prime!
În calea voastră blânda țărână face rană,
Se scâmoșește iarba, iar roua-și face seamă.
La văzul vostru ochiul lucefierilor seacă,
Sleiește-arena-n poame, cântările se-neacă,
Oglinzile se sfarmă, iar drumurile-apun
Și-orice-nceput se-ntoarce să moară în ajun.**

**Din ce impuls malefic, din ce smintit eres,
Voi victimă supremă și jertfă m-ați ales ?
Ați năvălit în templu cu gând de profanare,
Dar zidu-i de lumină și-ntins e cât o zare.
Orbitu-v-a preaclarul și-ați sfărâmat cu ură
Cleștarele. Dar iată, din țândări se născură
Semințe fără număr de pure absoluturi
Strălucitoare miezuri de zori și începuturi.**

**M-ați sfârtecat și apoi în cele patru vânturi
Mi-ați risipit atomii sunând din mii de cânturi.
Dar n-ați știut că astfel s-au liberat puteri
De infinit venite adânc din primul ieri.
Noi cicluri de lumină și zări vizionare
Substanța lumii-o poartă spre-o mai înaltă stare.
Sporesc ale luminii grădini de adevăr
Și răzbunată-i oarba a Frumuseții floare.**



Tiziano - *Bachus și Ariadna*

Florin MĂCEȘANU

Povătură de pictură

TIȚIAN – Tiziano Vecellio



Tiziano - Autoportret, 1562 - Staatliche Museen, Berlin

S-a născut în 1477? În 1488? Ar fi trăit 99 de ani? Legenda e pe măsura figurii acestui patriarh al picturii venețiene, care i-a asigurat continuitatea între Bellini și Tintoretto. A fost un fel de instituție. Când se vorbea, la Roma sau la Florența, de „școala venețiană”, lumea se gândea la el. Carol Quintul, Filip al II-lea, papa Paul al III-lea, Francisc I, fără a mai vorbi de ducii de Ferrara și Mantona, l-au măgulit, l-au invitat, l-au copleșit cu comenzi.

Cu toată opoziția de principiu a „desenatorilor” din Italia centrală, influența i s-a făcut pretutindeni simțită, discipolii săi au

roiu și arta venețiană a devenit, în fine, grație lui, parte integrantă a patrimoniului italian, pentru ca mai târziu ea să nutrească întreaga pictură europeană.

Se remarcă pin robustețe. Formele îi sunt pline, culorile puternice, echilibrate prin opoziții simple.

Frumusețea nudă reprezintă Iubirea superioară, Venus uraniană, în contrast cu bogatele pozoabe ale frumuseții terestre; nobila structurare a tabloului se situează până la urmă în opoziție cu gândul ilustrat.

Încă de la început, Tițian e portretist prin vocație.

Îi place să facă simțită prezența unei persoane și nu dă înapoi în fața unor îndrăzneți, ca marile suprafețe albe, pentru ca ea să se impună bine privitorului.

Tițian variază efectele și abuzează de racursiuri. Călătoria la Roma (1545-1546) îl împinge, parcă prin reacție, să-și exalte culoarea, arzătoare și luminoasă, să le confere portretelor o nouă intensitate dramatică, cu totul obiectivă. Tot mai liberă, maniera se vedește o admirabilă măiestrie. Această libertate i-a uimit pe contemporani.

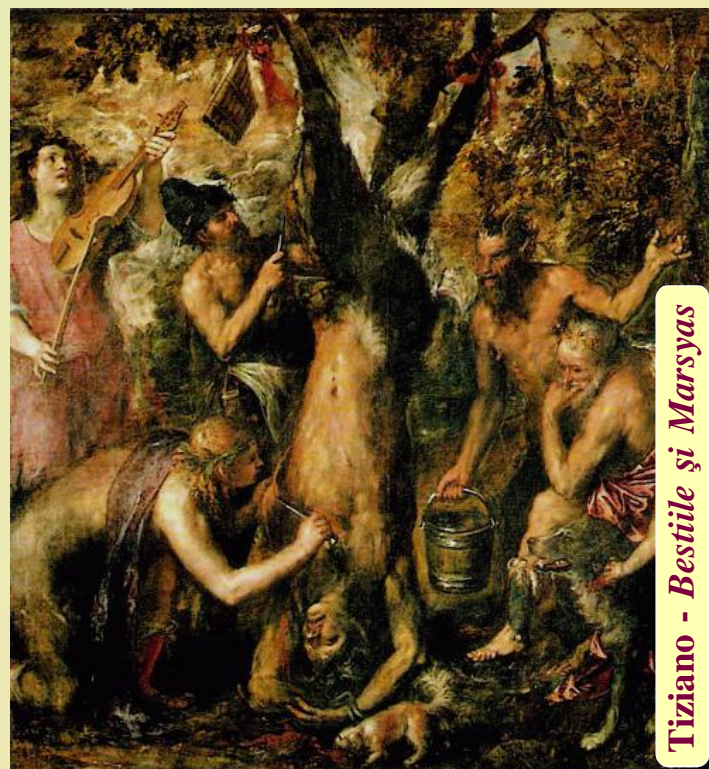
Nimeni nu cutezase să prezinte opere atât de puțin „finite”, cu ample trăsături de penel și pete aparente.

Consecința a fost, adesea, un gust al virtuozității, conform cu arta maestrului.

Dar Tițian continuă să-și adâncească arta, mereu mai patetică, ajungând la o seninătate descătușantă.

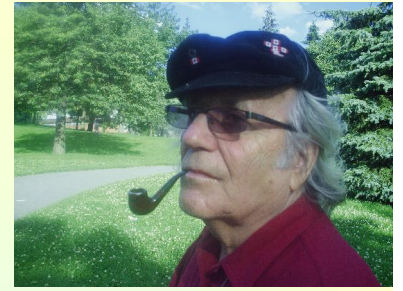
Drumul, astfel parcurs, era imens: primele opere, sânguicioase în factură și în intenție, afirmarea triumfală din anii '20, tulburarea manieristă, somptuozitatea și intensitatea bătrâneții, în fine suprema inspirație a sfârșitului erau tot atâtea etape care au atras și au decis de fiecare dată câte o generație de pictori.

Puțini artiști au avut o mai mare însemnătate și poate nici unul n-a dat mai mult ca el.



Tiziano - Bestiile și Marsyas

George FILIP
(Canada)



Axiome

OMUL PE CRUCE

sunt doar patru puncte cardinale
omul le ghicește după aștri
toatele ne sunt primordiale
și fixate-n cei mai duri pilaștri.

pleci spre frunte - soarele-ți răsare
și te duci...te duci spre răsărituri
calea-i lungă și pe lungă cale
vei culege infinite mituri.

mai spre brâu dai pieptul cu apusul
pe acolo-i noapte, nu-i lumină
astrul nopții este presupusul
felinar - prin noaptea cristalină.

mai spre dreapta pieptului e sudul
într-acolo-i numai vânt și ploaie
arborele vieții - cel mai crudul
doar aici - adesea, se îndoiaie.

inima e către miază-noapte
lângă ea - au cine nu tânjește?
vrei posmagi muiați sau stele coapte
le găsești aici - dar îndrăznește.

întrebarea e acum, spre unde
cauți alte căi - nefericite...
ai aflat că văile-s profunde
și-ale lumii - margini infinite...

totul a fost scris în Sfânta-Carte.
călător - încotro te vei duce,
ori aproape, ori foarte departe,
Omule, tu calci mereu pe-o cruce...

PARCĂ NINGEA...

sub fulgii mari ca lacrima eternă
era un Dumnezeu pândar al vieții
muriseră și steagurile-n bernă
printre teighele goale - precupeții

vindeau la liber bulbi de revoluții
nu prea ningea - nu trebuia să ningă
în care călimări de substituții
visam ca seva Țării să se stingă?

doream un prinț frumos - pe baricade

dar prințul se castrase cu muscalii
și în spontane imnuri și-n balade
s-au altoit abjecți în saturnalii

curgeau opinci din epoca străbună
cizme purtau pedestrii - moscoviții
strigoi ce-n fața lumii - mărăgună
se încuscreau cu cei afurisiții

nu mai am tuș să mângălesc zăpada
dar nu chemați poeți scâlâmbi să scrie
ce îngeri ne-au târât în azăvada
acestor cruci de vagă veșnicie

vânează corbul literele mele
îi dau și lui grăunțe - d-aia-i corb
să soarbă imnuri dintre menestrele
și nu se cade: să rămână orb

numai poeții pot umbla-n proteze
cu bube mari pe trup - pe cât cuprinde
și astfel se înalță-n ipoteze
crezul parșiv al celui ce ne vinde...

CIRCUMVOLUȚIE

pirații sunt pe simetria lumii
nu i-a adus vreun sfânt în portofel
sub geana lunii zumzăie lăstunii
și-n ceașca președinților - la fel

adesea - travestite-n balerine
mai rar se duc să moară, viața-i cutră
adesea - în culori diamantine
fac pipi-n jgheaburi vechi de brahmaputră

nu se feresc de stavili nucleare
pirații lumii se mai tem de bâta
care prin erezii de-ncrâncenare
au dărâmat statuia...cea urâta!

nu-i puneți lumii lanțuri la picioare
și nu vindeți licori tranchilizante
Adam și Eva - după cum se pare
au semănat și ei... acele plante

opriți osânda!, n-a venit regina
nici Venus, nici Atena... Afrodita
sunt grațiate - ele au doar vina
fiindcă le-a stat de-a curmeziș... ispita

melancolie... ce melancolie...
dar care regi nu-mi toarnă în pahare?
prin lumea roasă de blenoragie
nu se salvează astăzi - fiecare

poate vom pune dop la evoluții
să nu mai curgă znaga rațiunii
probabil că-ntr-un cerc de substituții
vom face rugi circumvoluțiunii...

ADIO...

patrie dragă - mâine plec la război
am să mă întorc la sfârșit de mileniu
cu o lacrimă sălbatică în glas
și trist ca o floare pălită de geniu

între timp voi ucideți speranțele
și dați foc la toate pușcăriile
Pământul a-ncremenit în rotire
și mai rodesc pe dealuri doar viile

v-am lăsat în sertar un cântec de dor
lângă un bob de trinitrotoluen
voi să nu profanați spusele mele
și intonați imnul vechi - fără refren

am aflat că v-ați mutat în cimitir
și că-l părăsiți uneori - cu permis
și am citit în presa de pe-aici
că terrienilor - așa v-a fost scris

mă iertați că-s cu-n mileniu în față
pe-aici oamenii procreează la strung
nu la tot pasul găsim chioșcuri de rai
și nici gologanii nu prea ne ajung

când v-am zis adio eram un soldat
acum înțeleg că vă sunt departe
dacă veți afla să-mi spuneți și mie
unde-i gardul dintre viață și moarte

femeia mea - știe - am să plec nicăieri
eu am dedus demult că timpul se târâie
spre locul unde săpăm groapa de veci
dacă pleci dracu - nebun - din patrie...

Din volumul, în curs de apariție
(română și franceză), *Axiome*

Florentin SMARANDACHE
(SUA)

Dincolo de cuvinte



„Paralelism vizionar” sau „Cuvintele-s false cochete-n baston” este un volum de poezie de excepție, prin care Marinela Preoteasa va rămâne în literatură, ca poeta care transformă toate problemele vieții frumoase, și mai puțin frumoase, în clipe de neuitat de plăcute pentru iubitorii de poezie.

Poeta manevrează cuvintele ca și cum ar avea o baghetă magică, ca și cum le-ar îmblânzi, efectiv le dresează cu un calm desăvârșit; acestea o ascultă precum niște lei îmblânziți, care-și fac numărul în arena circului, care de fapt este viața însăși: „Cuvintele-s false cochete-n baston/ cu farduri albastre și negre/ lăsându-și iubirile drept gaj pe peron/ și-n buzunarul poștașului orb/ strecurându-se ca o cârtiță/ printre copacii luminii” (Gaj).

Prin sintagme inedite, autoarea conduce cititorul printr-o prozodie interioară specifică: „Ai pingelit drumul spre soare/ cu pași vânzători de ntunerici./ clepsidrele răsar pe trotuare/ ca pietrele reci în amurguri” (Farmec viu).

Omul, în viziunea poetei, este: „copac (al) luminii” „clepsidră” (Farmec viu).

Fiecare poem are farmecul său și o bogată încărcătură poetică. Fiecare cuvânt este bine ancorat în versul său contribuind hotărât la imaginea întregului.

Ca-ntr-un tablou de Salvadore Dali, cuvintele se completează și se ajută în formarea viziunii cititorului asupra întregului filozofic al poemului. Numai cele două poezii, citate mai sus, dacă le-am dezbate și am putea scrie câteva zeci de pagini.

Poeta sugerează că sunt atât de vechi cuvintele dar atât de necesare înfrumusețării vieții și existenței, că sunt adevărate și false în mod simultan (profesoara Marinela Preoteasa nu-și dezmințe formația ei științifică amintind de logicile moderne, adică de logica paraconsistentă și logica neutrosifică), cu ele - cuvintele - arătându-se adevărul dar tot prin ele ascunzându-se minciuna sau distrăgându-se atenția de la adevăr, încât pot fi comparate cu „(...) false cochete-n baston”! Ele, cuvintele, leagă și dezleagă iubiri, la întâlnirile dintre un EL și o EA, fie direct „lăsându-și iubirile drept gaj pe peron” fie prin corespondență „și-n buzunarul poștașului orb”, care preocupat de munca sa foarte im-

portantă, de altfel și pentru omenire, vorbind la general, se strecoară printre oameni „ca o cârtiță/ printre copacii luminii”

Ca-ntr-o înțelegere universală, „poștașul”, „copacii luminii” se completează în tabloul vieții, cititorul putându-se vedea ce va fi de fapt dacă ignoră iubirea și se lasă furat de minciună și desfrâu...

Prin fiecare poezie poeta ne dă de fapt un sfat, o pildă, ne trimite la un obicei, o tradiție românească, în general.

Lumea poeziei construită de poetă e perfect armonioasă, oamenii, obiectele din natură, fenomenele naturii sunt într-o permanentă simbioză, natura face front comun împotriva intervențiilor violente în unitatea și complexitatea ei, motorul dezvoltării și existenței ei fiind de natură paradoxistă, o luptă a contrariilor care împinge perpetuum Răul într-o parte de drum, Binele intrând în scenă ori de câte ori este nevoie. Ca o mostră a trecerii prin aceste etape existențiale, este poezia „Iubitelor din fața oglinzilor de cristal”: „Clopoștii iernii bat insistent/ în timpanele poezilor îndrăgostiți./ curând primăvara va tulbura/ imaginea cetății poezilor/ cu glasurile îndrăgostiților contemporani./ Șchio-pătând din iubire, mărirea sa Timpul,/ își va înzăpezi clipele/ în limbile ceasului de la Consiliul Popular, poezii/ vor jura iubire veșnică/ iubitelor din versuri diafane/ și sinelui lor prometeic.../ S-au jucat cu focul/ și acum/ dau din umeri,/ în fața flăcărilor cerului/ și iubitelor amăgitor de frumoase,/ amăgitor de amăgitoare,/ iubitelor/ din fața oglinzilor de cristal!”

Ca într-o magie a cuvintelor: clopoștii iernii, Primăvara, Timpul primesc trăsături, preocupări umane desăvârșind armonios un tablou feeric despre viață și oameni, despre iubire și ne iubire, despre dragoste și ură, despre adevăr și minciună.

Criticii români când s-au referit la poezia Marinelei Preoteasa au făcut trimiteri la poezia lui Lucian Blaga și Ion Barbu, evident au avut în vedere pregătirea profesională superioară în matematici a poetei (criticul Aureliu Goci, Cântarea României, 1987), iar în legătură cu prozodia interioară și tablourile care apar la tot pasul în aceste poezii, Constantin Popa, la întâlnirile de cenaclu o com-

para ca valoare cu opera marelui Williams Tennessee, iar mai recent Luminița Sușe, în prefața volumului *Extraveral pentru iubire* (Ed. CuArt, 2005), ne spune despre poeta Marinela Preoteasa că „respiră lumină mai albă decât zăpada din gânduri” și „Conștiință de puterea cuvintelor distribuite în spectacolul imagistic și stilistic al versurilor, de impactul asigurat prin franchețea expresiei și cutezanța sugerării, poeta Marinela Preoteasa își asumă perenitatea trăirilor și scrierilor sale cu seriozitatea luptătorului sisific cu timpul”, „Mai mult, oferă rezolvări și deschide uși acolo unde ochii minții văd obstacole insurmontabile în lupta cu fiara, oricare ar fi natura ei”.

Eu aș zice că sintagmele poetei sunt autentice, inedite și ca o liră de pe Olt, cum o numea scriitorul și universitarul George Sorescu (în *Cuvântul înainte* al volumului „Iarba iubirii”, Ed. Anotimp, 1994) surprinde într-un mod neașteptat de plăcut viața, cu bune și rele, așa încât cititorul rămâne cu aceste sintagme în inimă și e atras la lectura versurilor sale întotdeauna când simte nevoia să iasă din problemele grele ale vieții, într-un mod pașnic și constructiv, care să-i redea puterea și dragostea de viață, ceea ce e foarte important acum când timpul pare la strâmtoare și se ivesc tot mai multe probleme sociale care la prima vedere parcă de nerezolvat.

Introducerea Imnului național, de către autoare, în primele pagini ale cărții, arată dorința autoarei de a se declara patriotă, de a se mândri că e româncă (adaug eu: româncă-olteancă!), care se exprimă pasional, curajos, cu simțul răspunderii despre problemele contemporane ale tinerilor și tinereții, ale românilor și deci și ale României. Marinela Preoteasa a apărut în volum sporadic; activitatea sa profesională, seriozitatea cu care se angajează în orice muncă pe care o desfășoară, calitatea de editor de cărți și reviste (de pildă *Scurt Circuit Oltean* și *Revista de matematică MxM*) prin care pune în valoare calitățile literare/științifice ale altor scriitori/matematicieni, dă dovadă de altruism și încredere în valoarea operei sale. Ea nu manifestă egoism sau ranchiună pe competitorii săi, ci dovedește încredere în lectura și opinia noastră, a cititorilor.

Adrian BOTEZ

Un breviar al eliberării duhului: „Antologia Paradoxismului Internațional”, alcătuită de Florentin Smarandache



A apărut volumul șapte al **Antologiei Paradoxismului Internațional/ Seventh International Anthology On Paradoxism - 2012** (The Educational Publisher Inc. 1313 Chesapeake Ave., Columbus, Ohio 43212, USA), antologie realizată de nimeni altul decât de inițiatorul **Mișcării Paradoxiste Internaționale: Florentin Smarandache**.

Deci: *Anthologist - Florentin Smarandache*, *Editorial design and processing (USA) - Ion Urda*, *Cover by Ion URDA, after a painting by Florin Scurtu* (România).

„Contributorii” la această Antologie-Eveniment Editorial Mondial/ The contributors to this anthology are:

- from Chile: Pablo Neruda;
- from Germany: Bernd Hutchenreuther;
- from India: B. Venkateswara Rao;
- from Israel: Morel Abramovici;
- from Romania: George Anca, Marian Apostol, Adrian Botez, Gheorghe Burdușel, Eugen Evu, Sergiu Găbureac, Dumitru Hurubă, Doina Drăguț, Liviu-Florin Jianu, Ion Marinescu-Puiu, Mircea Monu, Doru Motoc, Janet Nică, Gheorghe Niculescu-Uricani, Octavian Paler, Tudor Păroiu, Ion Pătrașcu, Marinela Preoteasa, Andrei Radu, Puiu Răducan, Adriana Stoenescu, Ion Urda;
- from U.S.A.: Tom Deiker, Greg Hall, Kyle Reveral, Wm Meyer, Mary Ellen Walsh, Eric Pierzchala, Peter Specker - Twixt, Florentin Smarandache

Această **Carte-Monument/ Eveniment Editorial Mondial** conține (pe lângă un vast Cuprins, aparținând lui Florentin Smarandache) șase capitole (și nenumărate subcapitole!) - dintre care, unele, fie și numai prin formularea/enunțarea titlului/subtitlului lor, stărnesc un interes (și un haz subiacent!) deosebit/e:

I - **Despre Paradoxism** (aici cuvântează, teoretizând, întru re-explicarea, graduală și pe-ndelete, a curentelor/noțiunilor de **Paradoxism** - precum și pe aceea, legată funcți-

onal de prima - de **Neutrosocie**, printr-un interviu/dialog, între **Florentin Smarandache** - promotorul curentului Paradoxist, și **Tudor Păroiu** - filosoful curentului paradoxist: F.S.: „*Neutrosocia se bazează pe partea comună a părților necomune, pe faptul că <A> și <antiA> și <neutA> au intersecție nevidă...*”): *Filozofia modernă și paradoxismul - Neutrosociaca reflectare a realității neconvenționale* - dialog F. Smarandache - T. Păroiu + **Neutrosophy**; apoi, **Marinela Preoteasa**: *Cronică la Antologia a VI-a paradoxistă* (cf. F. Smarandache: „*În cele 231 pagini întâlnim paradoxisti din toate colțurile lumii, cei mai mulți români, doar ai noștri își permit să fredoneze pe valurile emigrării: «Fie pâinea cât de rea, / tot și-o fură cineva!» (...)* Paradoxismul englezesc, albanez, bengalez condimentează antologia și de neneglijat este folclorul românesc paradoxist, dacă mai marii țării ar fi plecat urechea la câte o coasă sau horă, cum dau sfaturi strămoșii, cu umor, din cele mai vechi timpuri, de pe vremea invadării de către romani, mongoli, turci... a liniștii vetrelor și pădurilor dace, mai târziu române... nu s-ar mai fâli pe plaiurile noastre: hoția, frica și rușinea, iar români ar hori cu paradoxuri pe la nunți și botezuri numai cum ei știu”); **Eugen Evu** - *Despre paradoxism și neutrosocie („Paradoxul este o caracteristică a scrierilor gnostice”, scrie marele filosof elvețian Carl Gustav Jung - „Imaginea omului și imaginea lui Dumnezeu”. Irecognoscibilul este mai apreciat (accesibil, n.n.) - decât absența echivocului, pentru că absența acestuia „sfâșie taina obscurității lui și îl prezintă astfel ca pe ceva cunoscut”. Aceasta este o uzurpare care ispitește intelectul uman la hybris, întrucât dă iluzia că ar fi ajuns deja, printr-un act de recunoaștere (adeverire, n.n.) - în posesia misterului transcendent și că l-ar fi „înțeles”. Așadar, paradoxul corespunde unei*

*trepte superioare a intelectului și redă mai fidel situația reală, tocmai pentru că nu reprezintă ceea ce nu poate fi cunoscut, în mod abuziv, drept ceva cunoscut” - sau: „Dacă tu ai cunoaște suferința, ai avea nesuferința” este un fragment pur Enunț Paradoxist atribuit lui Hristos de către „Faptele lui Ioan”. Noul Testament are un stil absolut antitetico-paradoxal, deseori nepur de paradigma - spiritul Evangheliilor reținute selective de unii apostoli, reminiscențe ce sună straniu: „Nu ne duce pe noi în ispită” (Matei, 10, 16). Tatăl iubitor apare aici ca ispititor - diavolesc!, devreme ce ar face așa ceva cu Fiul Său, dar și al Omului, n.n.). Sau „Fiți înțelepți ca șerpii” (Ioan 10, 34); „Voi sunteți Dumnezei” (Luca, 6,4)... Paradoxal este și enunțul „Cine e aproape de mine, e aproape de foc”, sau „Căci nimic nu este ascuns care să nu se vrea a fi descoperit” (Matei, 10, 26)... ș.a.); **Doina Drăguț** - *Plecarea în literatură; Năstusnicitelnic*);*

II - **Paradoxismul pe Mapamond** (urmând înșiruirea, în ordine strict alfabetică, a acelor scriitori, mai celebri, precum Pablo Neruda, Bernd Hutchenreuther, Octavian Paler, George Anca, Eugen Evu etc., sau mai obscuri - a căror operă se socotește, de către Florentin Smarandache, că ar intra, voluntar sau involuntar, riguros-programatic sau nu, sub zodia Paradoxismului: **Pablo Neruda** (Chile); „*Dacă va fi să plângi, plângi de bucurie/Dacă va fi să minți, minte în privința vârstei tale/Dacă va fi să înșeli, înșeală-ți stomacul/Dacă va fi să pierzi, pierde-ți frica*”; **Bernd Hutchenreuther** (România), **B. Venkateswara Rao** (India), **Morel Abramovici** (Israel): „*Unii rămân cu dreptatea, alții cu câștigul. De multe ori oamenii își ascund satisfacția prin masca regretului. Eu nu am timp să-mi pierd timpul*”; **George Anca** (România): „*Maica Domnului te rog/nu mă face inorog/*



nu mă bate Dumnezeu/la Prislop la Fere-deu/ toate cele șapte/laude zi noapte”; **Marian Apostol** (România), **Adrian Botez** (România), **Gheorghe Burdușel** (România): „Eu dacă-s dac/Am tact și tac/În parc eu par/O bară-n bar”; **Eugen Evu** (România): „Tradusă în biblia ortodoxă, dar și altele, sintagma de «balegă de om», pentru eventual excremente, dă impresia că el, omul, e o vită. Paradoxal, cei mai mulți sunt chiar boi, vaci sau juninci...”; **Sergiu Găbureac** (România), **Dumitru Hurubă** (România): „Editoriale neutrosofice probabilistic 1) Dan Iosif, Maxime și cugetări de pe vremea când eram parlamentar PSD, ediție de lux, cu amănunte. Prefața este semnată de un colectiv de muncitori-strungari de la fostul IMGB.. 2) Traian Băsescu, Opere complete, ediție de autor, Cum am învățat eu carte... Vol.1: „Când văd vreun dascăl, îmi vine să...” etc.- sau: „Ce alegi, și ce culegi... Eu mă tem - vă spun frumos -/ Că la urne, cât e veacul,/ Eu votez Iisus Hristos,/ Dar îl văd ales pe dracul!... 25 aprilie 2012”; **Liviu-Florin Jianu** (România), **Ion Marinescu-Puiu** (România): „Colac de closet peste pupăză./ Jeg curat./ Jună bătrână” - sau, ilfpetrovian: „Câte clickuri poate da o clică?! Dacă este «dare pe față» de ce nu este și «dare pe dos»?! „Să răscolești o răscoală”, „Cartofi rumeniți la obraz” etc.; **Mircea Monu** (România): „Starea de tinerețe: Tinerețea e o stare-n care/Arată omul de ce e-n stare/ Chiar și-atunci când el «nu are stare»!; **Doru Motoc** (România): „Și ce vreți voi un paradox mai mare/ Decât să vezi un fiu risipitor/ Că vine-acasă iar din deportare/ Pentru motivul simplu că-i e dor”; **Janet Nică** (România): „Educația este VARZĂ. Sănătatea este VARZĂ. Cultura este VARZĂ. Administrația este VARZĂ. Defilăm în fața lumii cu hazul de necaz și cu PRAZUL. Morala nu mai face nici cât o CEAPĂ degerată. Guvernării, umflați ca DOVLECII, scot din PEPENI un neam cu tradiții de mămăligă. Partidele politice își vând, unele altora, CASTRAVEȚI la grădinar, iar poporului îi oferă, gratis, GOGONELE”; **Gheorghe Niculescu-Uricani** (România): „Am dreptul să fiu drept cu cel nedrept/ Și să nu fiu nedrept cu cel ce-i drept;/ Am dreptul permanent de-a exista/ Chiar dacă n-am cerut așa ceva”; **Octavian Paler** (România): „Paradoxul vremurilor noastre în istorie este că avem clădiri mai mari dar suflete mai mici; autostrăzi mai largi dar minți mai înguste. Cheltuim mai mult dar avem mai puțin; cum-părăm mai mult dar ne bucurăm mai puțin. Avem case mai mari, dar familii mai mici, avem mai multe accesorii dar mai puțin timp; avem mai multe funcții dar mai puțină

mințe, mai multe cunoștințe dar mai puțină judecată; mai mulți experți și totuși mai multe probleme, mai multă medicină dar mai puțină sănătate. Bem prea mult, fumăm prea mult, cheltuim prea nesăbuit, rădem prea puțin, conducem prea repede, ne enervăm prea tare, ne culcăm prea târziu, ne sculăm prea obosiți, citim prea puțin, ne uităm prea mult la televizor și ne rugăm prea rar. Ne-am multiplicat averile, dar ne-am redus valorile. Vorbim prea mult, iubim prea rar și urâm prea des. Am învățat cum să ne câștigăm existența dar nu cum să ne facem o viață, am adăugat ani vieții și nu viață anilor. Am ajuns până pe lună și înapoi dar avem probleme când trebuie să traversăm strada să facem cunoștință cu un vecin. Am cucerit spațiul cosmic dar nu și pe cel interior. Am făcut lucruri mai mari dar nu mai bune...”; **Tudor Păroiu** (România): „Așa de târziu pentru ziua de ieri/ și-atât de devreme/ pentru ziua de mâine/ nu știu ce-aș putea să spun/cât încă mai râd/ cât încă mai plâng/ cât încă mai sunt./ (mereu voi fi și nu voi fi în același timp)”; **Ion Pătrașcu** (România), **Marinela Preoteasa** (România): „La Palat prin spate intră Stăpânii și invitații./ Iar prin față.../doar ratații!/ Un pitic, pe-o ‘naltă scară,/ a ajuns viteaz o seară./ prin minciuni și incantații,/ a crescut... da-n alte spații!”; **Andrei Radu** (România): „DII, PARPĂL era o formație de muzică pop locală, de la noi, de la țară, formată din calul Parpăl, o căruță și un căruțaș, acesta din urmă purtând și titlul oficial de «șef de atelier». Ei cântau pe la nunți, botezuri și... scandaluri publice. Au emigrat, clandestin, în Apus și acolo se numesc «DEEP PURPLE»!”; **Puiu Răducan** (România): „Iubito, de vrei/ s-o ducem bine/ și să nu ne prindă/ tristețea de mușgai,/ când vorbești cu mine să taci...”; **Adriana Stoenscu** (România), **Ion Urdă** (România): „1. PDL se va autodelapida pedalând pe-ndelete pe lepedeul lepadăturilor lapidare, lepadându-se de lepidoptere și lipitori lipițani și toxine lipide.”; **Tom Deiker** (SUA), **Greg Hall** (SUA), **Wm Meyer** (SUA), **Kyle Reveral** (SUA), **Mary Ellen Walsh** (SUA), **Eric Pierzchala** (SUA), **Florentin Smarandache** (SUA): „1- Există reguli și la excepții. 2- Mie-mi plac fetele urâte (fiindcă cele frumoase m-ar înșela cu alții)! 3- Aș vrea să merg în iad, deoarece în rai am impresia că-i teribil de plictisitor și monoton... Dorresc pe cineva care să mă iubească pentru defectele mele, nu pentru calități”; **Peter Specker-Twixt** (SUA).

III - Ziceri Paradoxiste, ale:

- Acad. **Grigore Constantin Moisil** - paradoxist avant la lettre: „O teoremă e o scrisoare de dragoste către un necunoscut, că-

tre acela care îi prinde nu numai înțelesul, ci și toate subînțelesurile. Știința se răzbună ca o femeie: nu când o ataci, ci când o neglijezi... Ce este un pesimist? Un optimist bine informat. Nu e de părerea ta cel ce te aprobă, ci cel ce te imită. Marele regret al vieții mele este de a nu fi avut nici unul. Nu există inimă mai mare pe lume, decât inima care știe să ierte!”;

- din sau dintre: **Axiomele paradoxiste ale secolului XXI**: „Psihiatrul mi-a zis că sunt nebun. I-am zis că am nevoie și de o a doua opinie. Mi-a zis că sunt și urât” (...ce doriți mai mult, pentru a vă reveni chef de viață?) - respectiv:

- **Aforismele săltărețe cu imagini... șugubețe** („Cu dragostea omori timpul, cu timpul omori dragostea”),

- **Anunțuri paradoxiste românești autentice** („...1- Nu primim buteliile clienților care explodează. 2- Ești analfabet? Scrie-ne azi și te ajutăm pe gratis. 3- Service Auto. Ridicăm și livrăm mașina gratuit. Dacă ne încerci o dată, nu mai pleci în altă parte” - și

- **Aforismele cinicului** (proverbe rușești) - cinic-daniilharms-iene, de-a binelea (înfără de eleganța antică!): „1- Nu poți îngenunchea un popor deprins să se târâie. 2- Nu-i greu să ademenești soția altuia. Greu e să i-o dai înapoi. 3- Prietenia care nu cunoaște hotare se cheamă expansiune”;

- **Paradoxismele... de autor**: „Am ajuns în America pentru că m-a trimis nevasta după cartofi. (Cristofor Columb). Forma mea de protest este demonstrația. (Pitagora); „involuntariatele” paradoxiste „mortale”, din cadrul **Bacalaureatului 2009** ... - după citirea cărora ori te vindeci, pe vecie, de pesimism, ori nimerеști la morgă, în urma unui atac cerebral (depinde de... profesie!); „Inima este cel mai important organ genital al omului. Cu ajutorul câinelui Vitoria Lipan și-a găsit foarte repede zăcămintele soțului”... etc. etc. etc.

...Motto-ul acestui reductabil capitol este... „nec plus ultra”:

„Pe frontispiciul celui mai mare spital de nebuni din lume, aflat la Lisabona, „marele nostru balamuc” cum îl numesc portughezii, scrie cu litere mari: „NU TOȚI CARE SUNTAICI SUNT BOLNAVI ȘI NU TOȚI CARE SUNT AFARĂ, ÎN LIBERTATE, SUNT SĂNĂTOȘI”. Cules de Ion Măldărescu...!!!” Excepțional (de adevărat!).

IV - **Folclor paradoxist**: Nu mai emigrez din România; Declarație de avere în vremuri de criză; La Băse vine un arab; Cele 7 minuni ale comunismului („CELE 7 MINUNIALE COMUNISMULUI: 1. Toți aveau de lucru 2. Deși toți aveau de lucru, nimeni nu

muncea 3. Deși nimeni nu muncea, planul se făcea 4. Deși planul se făcea, nimic nu se găsea 5. Deși nimic nu se găsea, toți aveau 6. Deși aveau, toți furau 7. Deși toți furau... nimic nu lipsea! De ce nu ne-o fi plăcut?); Abordări contradictorii; Analiză literară paradoxistă a basmului românesc; Paradoxul grijilor; Țara pe uliță; Negrul negru și Albul curcubeu; Paradoxiști din fragedă pruncie...; Și dacă...; Dacă; Mama lui Ștefan cel... Bugetar Cîstit; Definiția democrației; Marea dilemă: Nevasta versus Amanta; Tocană pedelistă cu ciolan f la Băse; Zâmbiți, vă rog!; Despre proști și prostie; Întrebări (cu răspunsuri) paradoxiste („1. O broască fără carapace este fără locuință sau dezbrăcată?... Răspuns: În primul rând e moartă. Pe urmă... depinde de orientarea sexuală... 2. Unde găsești un câine fără picioare? Răspuns: Unde l-ai lasat! 3. Unde au femeile părul negru și creț? Răspuns: În Africa!”); Banc; Gândire nepartizană; Glume paradoxiste; Paradoxismele iubirii; Gol - goală - goluri - goale; Bancuri noi... la modă („Propuneri de imn național: Descurcă-te, române... - și: De-aș mai duce-o pân-la toamnă...”); Început de an școlar în Franța; Anul Caragialescu - Epistola apocrifă către Jenoh ot Hunyadvajda Eisenmarkt; Cu ochii pe ei! (paradoxtiri); Para-doxa educației („Femeia este o ființă, pe care Dumnezeu a lăsat-o pe pământ după chipul și asemănarea lui, deși toți o preferă după chipul și asemănarea lui Pamela Anderson Compunere liberă despre FEMEIE a elevului Gigel din clasa a VII-a”); Trecut și prezent; Paradoxurile celei mai democratice justiții; Paradoxuri multilinguale, umor românios; Folclor nou: Nunta copilei; Două lucruri extrem de dificil de realizat; Prudența evită accidentele (poveste în hieroglifă); Sexul: muncă sau plăcere?...

V - **Paradoxurile vieții:** Efectele încălzirii globale; Un alt efect al „încălzirii” în atmosfera politică a României; Noi limitatoare de viteză în Canada; Welcome to the 23th Century; Noul vehicul pentru vârstnici; Parada paradoxistă; Paradoxism de șantier; Paradoxismul dosarelor securiste; Reclame din perioada ailaltă; Paradoxismul sindicatelor japoneze; Five pearls of Scottish wisdom.

VI - **Imagini paradoxiste:** Situații paradoxiste; Imagini compozite paradoxiste; Inventivitate paradoxistă; O poză antologică...; Unghiuri foto paradoxiste; Realități paradoxiste; Probă de imaginație; Unde s-a născut Bulă...; Was ist das? TIR-uri nemțești... Vin sau se duc?...; ...de intrat cu capul în zid (pictură 3D de John Pugh); și replici așijderea.

Imaginile foto sunt, unele dintre ele, cvasi-geniale...!

Să nu ne luăm exclusiv după titluri, însă: chiar dacă pare că este reflectată doar situația exploziv-paradoxistă din România funambulesco-băsiștă - realitățile mondiale/globaliste „transcend” acest regionalism valah, aparent îngust - ...în realitate, prin regimul alfredjarry-escului „UBU ROI”, de la București - deosebit de fertil-paradoxiste, teribil de cinice, grotesți și virulent-sarcastice...!

...Și, totuși, Motto-ul din **Petre Țuța** (din fruntea capitolului I): „Limba română are toate premisele valorice pentru a deveni o limbă universală, dar nu știi dacă e posibil acest marș istoric. Dacă am fi fost un popor cuceritor... Ceea ce ne lipsește este îndrăzneala... Petre TUȚEA” - este folosit, de către Maestrul **Florentin Smarandache**, tot pe post de paradox: „marșul istoric” al „limbii române ca limbă universală” a pornit chiar prin acest curent **Paradoxist** - curent năucitor, violent-contradictoriu (de cele mai multe ori!), dar atât de pitoresc și eliberator de gravitație a Vieții Terestre, ca Imensă Pușcărie! - prin acest curent atât de specific ontologiei românești modern-contemporane, prin acest curent specific, parcă, Tărâmului Românesc (tărâm din care sunt exhibați/dezgropați/ÎNVIĂȚI spre Mântuire Spirituală, „Înaintașii burlescului și grotescului valah”: **Bulă și Georgel!**), dar prin „marșul” căruia sunt trezite, spre libertate și viață emancipată de stres, și celelalte Neamuri Terestre! - încât... tocmai **îndrăzneala** a devenit dimensiunea specificului valah (**cel puțin în cultură!**), tot așa cum s-au întâmplat lucrurile (și... „lucrările”, autohtone și europene!), în epoca interbelică, în care avangardismele își descopereau (uimite, ba chiar scandalizate!) sorgintea, în scriitori valahi sau de origine valahă!

...Mărturisesc, spășit, că am cam mârâit (binișor!), atunci când mi s-a vorbit despre și mi s-au etalat creațiile paradoxiste (prin exemplificări internetistice!). Poate că voi fi avut eu „introduș” vreun „supozitor moral” săcâitor - sau creațiile respective (internetistico-virtuale!) nu m-au convins, din punct de vedere estetic (știți, eu sunt de un estetism turbat!). Dar, citind, printre talazurile și fulgerele de inteligență (amară, dar cathartică!) ale **Antologiei** lui **Florentin Smarandache**, trebuie să mărturisesc că mi-a venit o idee (săraca singuratică!): nu cumva tocmai **Paradoxismul** va fi fiind soluția moral-spirituală a libertății paradisiace (căutate și regăsite!), nu cumva **Paradoxismului** îi este dat să ne ofere ce nu (mai) avem (de mult!), și de lipsa căreia ne tot frăsuiam și olicăiam, din minut în minut, anii și lunile astea: **libertatea furluată** (pe căi politice, mondialist-parșive)! Nu cumva **Paradoxismul** este ade-vărata **Față a Lui Hristos**, care ne îndeamnă

să ne eliberăm de grijile artificiale! - ... autentice bombe auto-amorsate, de conștiința/mintea noastră sucită/pervertită de către versatili „psihologi/Psihologie”! De mintea noastră, dar stimulat (amorsajul bombeii) de către dușmanii dublu-milenari (sau, poate, eterni!) ai **Adevăratului Hristos**: „Nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona. De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru viața voastră ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; au nu este viața mai mult decât hrană și trupul decât îmbrăcăminte? Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitițe, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele? Și cine dintre voi, îngrijindu-se, poate să adauge staturii sale un cot? Iar de îmbrăcăminte de ce va îngrijiți? Luați seama la crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc. Și vă spun vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia. Iar dacă iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puțin credincioșilor? Deci, nu duceți grijă, spunând: Ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ce ne vom îmbrăca? Că după toate acestea se străduiesc păgânii; știe doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveți nevoie de ele. Căutați mai întâi Împărăția Lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă” - Matei 6, 22-33.

Orice s-ar spune, această autentică eliberare, de societatea mamonică, de fabrica ei de griji și de terori perverse și asatine - se află tocmai în miezul **Paradoxismului**. Preoții creștini (cei..., „nepârâți”!) ar trebui să poarte **Antologia Paradoxismului Internațional**, a lui **Florentin Smarandache**, ca pe o variantă, perfect hristică, a **Breviarului**... Aici, între paginile ei (surprinzând, aparent, **efemerul** zâmbetului uman, **dar descătușat de orice fariseism!**), este atâta zvon înalt de **Poezie Hristică** (de o seninătate și veselie cuviincioase, deși tare șoltice, așa cum numai Sfinții Apostolii și, mai pe urmă, Sfântul Francisc - au arătat Lumii!)... sunt și zboruri de păsări ale Cerului, încântate-descântate de viziunea Paradisului..., dar sunt și mândri crini, cu straie de Duh, cum „nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia!” Îi spuneam, zilele acestea, unui amic: „**Antologia dlui Smarandache este «de tot hazul» - și, tocmai de aceea, este o lucrare teribil de serioasă!**”

...Chiar dacă, pe ici, pe colo, vorbele sunt mai apăsatate! În definitiv, Hristos **numai** cu vorbe apăsatate (**mult** mai apăsatate, decât nevinovatele glume, eliberatoare de gravitație,

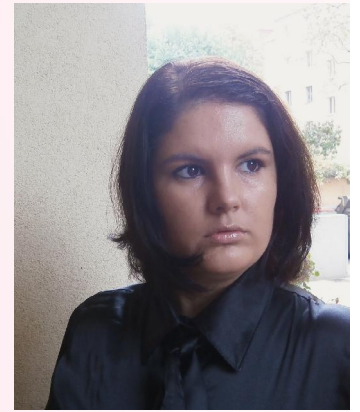
din cartea ce-mi stă în față, cuminte, pe masă...!), le grăia celor nedrepti și cu fariseice „aere”...și prin vorbe apăsate le „fâsâia” deșertele „aere”, revelând/re-educând omenia din ei!

...Dacă va avea pe cine re-educă, și cui revela... Asta este și problema, specific românească, pentru viitorul eficienței mental-spirituale a **Antologiei** lui **Florentin Smarandache**, prin incendiile și fumul dens ale acestei lumi, care nu mai îngăduie celor mari și tari, un obiect fără de care nu se pot vindeca, fără de care orișice Logos sună a clopot funebru: **Oglinda**.

...Dar voi, „puțin credincioșilor”, nu purtați voi grija sorții acestei cărți, cu totul speciale! „*Știe doar Tatăl vostru Cel cerelesc*”, mai bine și lămurit, decât oricare dintre noi, încotro va fi calea de folos și de rost, a **Antologiei Paradoxismului Internațional**, făurită de Maestrul **Florentin Smarandache**! Voi doar citiți, gândiți, râdeți, cu senin al chipului și al Duhului, de strămbii sufletului și de nemernicia grotescă, din omul terestru, atât de „*grăbit și fandosito-încrunțat*”, spre toate crevasale, prăpăstiile și hăurile lumii de jos... - suspinați, încet și oftat, de neputințele sale... (asta, dacă nu cumva ați aflat modalități de a-l opri și de a-i readuce liniște „*de sus*” și **Râsul cel îndreptător și fără de nicio răutate**, înapoi, în sufletul său zdrențuit!) - ...iar, în rest, toate cele de folos și drepte, El „*le va adăuga vouă*”!

Diana IACOB-SPĂTARU
(Austria)

Țersuri



Toamna trandafirie

Îmi săvârșesc apostolatul nestăpânirii,
aburul toamnei îmi e atât de aproape,
la două frunze de mine,
ca un condor adunându-mi pământ în ochi.
Din această zidire
prind rod trandafiriu.

Revenire la psalm

Te gândesc în Trei ochi,
în Trei pași, în Trei cruci,
în toate... toate sunt Trei
și pe toate pe umeri le duci.

Dans acvatic

Mă prind de unghii șirete pisici de mare
La dans feline umezite în rouă,
încerc pași de tango,
dar eu sunt Lin,
un lin albastru, lin portocaliu.
Nu știu să fiu energic,
nu știu să țopăi cu voi,
sunt lin...
de Lin

Litanie

pe gura ta stă roi de frunze
ca-ntr-o litanie de seară.

Joc celest

Luntrea universului tău
E mâna mea apusă-n rugăciune
o vei simți ca pe o rană,
o vei purta în gândul sfidător,
nemărginirea dorințelor
stinghere va căuta mărunț spre rouă,
să dea tribut nestăpânirii.

Întregiri perpetue

Lasă-mi sufletul
ghemuit în legenda coastei tale,
chemării să-ți fiu aproape,
să știu că sunt acolo,
când ne jucăm de-a v-ați-ascunselea,
să nu mă poți găsi.

Trec atâtea nopți fără tine

ca adunate într-o singură secundă
s-ar speria și îngerii în ceruri
de atâtea întuneric

Paradoxal

Să nu am fi prezis întrupuri,
rătăcite cu albastrul frunzelor
sunt în așternutul nopților de Mai,
sunt în diminețile reci,
ce-ți răscolesc pleoapele verzui,
de gânduri pripite
Sunt în sunetul fiecărei conversații,
sunt în pasul fiecărui trecător spre cer.
Sunt în existență și-n non-existentă.

Accept

Pasul meu spre tine... dar nu-l auzi
Îmi dau acordul să fiu pasăre,
să-ți poposesc pe arcadă, să-ți fiu lumină,
să-ți rămân pe retină,
ecou să-ți răsar în timpan.

Nevoia de neprihănire

Gândurile mele stinghere
au făcut tălpi de ceară,
Cobor în mine acolo
unde oasele îmi sunt doar trepte
Vreau să îl revăd pe Dumnezeu.



Tiziano - Răpirea Europei

Ion MANEA

„Când steaua din Bărăgan plânge pe culmi...”

Cufundat în metafizica misterioasă a Bărăganului, cu anotimpuri legănate etern între răsăritul grâului, apusul florii-soarelui și zăpezile cu aromă de gutuie târzie, satul Ulmu din județul Brăila se va regăsi oricând, ca spațiu sacru în poeziile lui **Aurel M. Buricea**, unul dintre cei mai remarcabili sonetiști români ai momentului. Poetul se revendică însă și ca aparținător al Galațiului, oraș unde a studiat și a publicat în prima tinerețe și în care are câțiva buni prieteni-scriitori. E profesor de matematică și acest lucru îl particularizează din alt punct de vedere. «Din „tagma” noastră, a matematicienilor - poeți români contemporani, printre care aș mai cita pe profesorii Viorel Dinescu și Marinela Prooteasa, se remarcă prin zel și pasiune lirică brăileanul Aurel M. Buricea» - scrie în prefața noii sale cărți, „Crucea din muguri”, apărută recent la Editura Semne, din București, prof. univ. dr. Florentin Smarandache, de la Universitatea New Mexico, specialist de vârf în domeniu.

Această nouă plachetă, „Crucea din muguri”, este a 19-a carte a lui Aurel M. Buricea, cuprinde 69 de sonete și se impune de la început prin perfecțiunea tehnicii poetice, pe de o parte, dar și prin gravitatea și profunzimea abordării tematice, pe de altă parte. Se suprapun două planuri ale reflecției lirice - cel al ego-ului poetic, în dialog tainic cu natura, strămoșii și destinul și cel al comuniunii cu Divinitatea (Dumnezeu sau Duh Sfânt, omniprezenți în simetria sonețelor). Viziunea majoră este una universală, cosmică - „Vai cât de

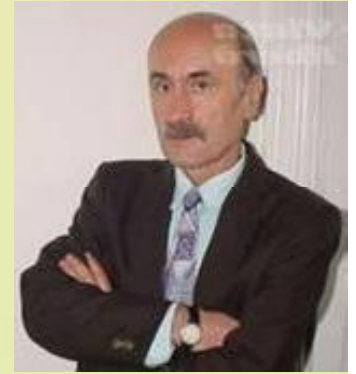
mic este acest univers/ un bob de grâu văzut din depărtare/ atât de mică terra noastră pare/ lacrimă neagră privită-n ochi invers” („Microscop cosmic”, p. 28), dar trăirea metafizică se proiectează irevocabil spre propriile izvoare - „Mi-e tare dor de casa din câmpie/ de-un veac i-a ruginit poarta dinspre drum/ în satul natal aș pleca și acum/ dar viața lumii i-atât de târzie” („Casa din câmpie”, p. 44).

Între marele și micul univers, ființa poetului își definește limitele și își găsește sensul doar prin divinitate: „Sunt singur și-aud noaptea plângând la geam/ din lumea vie mă cheamă-n nefire/ dar spiritul treaz din sfânta zidire/ poartă inima mea ca frunza pe ram” (p.25).

Chemarea „în nefire” este înțeleasă ca o lege a devenirii și este acceptată ca o trecere firească, necesară, galbenul câmpiei

natale rămâne în urmă și orizonturile unei alte lumi se întrezăresc implacabile: „Taina câmpiei venea să mă vadă// galbene lanuri de grâu vibrau în prag/ și floarea soarelui înfloarea cu dor/ acest spațiu de legendă mi-a fost drag/ / de-am topit algebra de flori de pelin/ vine clipa ca prin moarte să cobor/ viața de dincolo să știu s-o alin” („Ultima toamnă”, p. 40). De aici și semnificația profundă a sonetului care dă numele volumului - „Crucea din muguri”, reușită metaforă a înțemănării veșnice a începutului cu sfârșitul, crucea e în mugur, după cum și mugurul e în cruce...

Aparent inundat de umbra unor nostalgii profunde, universul liric conturat de Aurel M. Buricea în sonetele sale este în esență unul al înțelegerii înțelepte a rosturilor lumii și al seninătății acceptării lor: „Chipurile noastre să rădă în flori/ cum cântă vara



un val de lan de grâu/ și cerul din cuvinte se scaldă-n râu// iar când vom fi în infinit călători/ cu casa de veci în nevăzut văzduh/ toți vom urca sufletul prin Sfântul Duh” („Iubirea de frați”, p. 52). Printre aceste poeme de nuanță profund existențialistă, se strecoară unul care aparent „sare” din paradigmă, dar care, de fapt, o înobilează. Este vorba despre sonetul „Îngerul câmpiei” (p.31), dedicat (fără a se specifica) lui Fănuș Neagu, de care Aurel M. Buricea a fost legat printr-o mare prietenie. Apropierea vine în primul rând din calitatea comună de a fi fost „fii ai câmpiei”: „Cu inima am iubit satul noi doi/ prin veac părinții ne-au fost icoane vii/ o-dele câmpiei le-am scris amândoi”.

Dar mai presus de câmpie, îi unește eternitatea „Te-aștept Fănuș în casa dintre ulmi/ să fim prin sfintele taine călători/ când steaua din Bărăgan plânge pe culmi”.



Tiziano - Diana și Actaeon

George BACIU

Cu gându-n buzunar



E vineri, după apus.

Mă plimb de mână cu părul tău,
pe sub aerul ce ne lovește sărutul
ca un derbedeu.

E vineri, după apus.

Scot inima și te așez ca-ntr-un balansoar,
te învelesc pe genunchi c-o fâșie de lună
și-ți pun gându-n buzunar.

*

Aud frumusețea ta
în pivnițele gândului.

Un sfert din mine o cântă,
restul e un nimic obosit și leneș
prevăzut în curiozitatea
oglinzii care te privește.

*

Stau în genunchi, mă uit în mine,
văd buzele inimii
sărutând povara dimineții
din plânsul tăcerii
cu care mă strigi.

*

Cad în vis.

La o azvârlitură de sânul tău
atârnat în sughițul inimii.

*

Umbra ta e cât o petală
căzută pe ochiul rădăcinii
cu care mă pipăi.

*

Cheamă-mă încet și tandru
cu numele de alaltăieri,
cu amurgul de ieri,
cu zvonul pământului neliniștit
pe crucea de gând răstignit.

*

Aș fi vrut să te strâng în brațe,
Indiferent, ca o lacrimă de post,
făcând mătăanii în fiecă dimineață
cu chip de prescură.

*

Dragostea mea te ține în dinți
în mansarda inimii.
Sufletul își piaptână părul
ca o ploaie cu oasele în buzunar.

*

Te doare râul ca o lacrimă atârnată
în oftatul norilor închiși în prăvălia
de la marginea zăvoiuului.

*

Inima ierbii mă strângea de mână.
Suferea de dorul coasei
ce-și scărpinga spinarea
în talpa dimineții cu gâfâit de rouă.

*

Copacul acela cu emoții impertinente
era acuzatul care violase poteca
ce ducea frunzele în sanatoriul toamnei.

*

Zilele cu ochii albaștri
ascultau vântul strivindu-și aripile
în acoperișul caselor cu buze de șindrilă.

*

Secera lunii tăia șoaptele stelelor
rămase văduve în iatacul
cu povești de adormit copaci.

*

Nu mă mir că nu mă iubești.
Am un loc gol în inima,
unde seara năvălește mirosul tău
de fântână, cu apa lovită de buze.

*

Văd întunericul trăgând draperia
peste șoapta sânilor tăi
cu care-mi liniștești visele
de pe noptiera inimii.

*

Dacă eram apă
îmi așezam izvorul sub obrazul tălpii,
ca iarba să-mi șteargă lacrima
cu buzele.

*

I se vedea spinarea gândului
alergând prin sufletul de gresie al străzii
cu breton de vânt.

Ca o dâră de rouă terfelită de pardesiul
păianjenilor îndrăgostiți sub pleoapa
felinarului cu vise de mahala.

*

...Și te iubeam sub vesta ierbii,
pervers și flămând
ca un viciu, trăgând să moară.

*

Trupul mi se copilărea
sub pardesiul privirii tale albastre.
Oasele vântului învățau să cânte
dimineața
mahmură de bătrânețe.

*

Îmi trec o mână prin părul copacilor.
Parcă sunt eu istovit de tusea toamnei.



Tiziano - Venus și Cupidon

Octavian MIHALCEA

Sub pecetea... suspansului

Este foarte dificil de redat epic substanța unei lungi perioade în care ultragrierile, având multiple înfățișări, invadează și corup. În romanul *Omul care vine din Est* (Editura Mașina de scris, București, 2012), **Dan Ghițescu** reușește să surprindă cu elocvență trăsăturile esențiale proprii spațiului concentraționar comunist. După cum scrie Liviu Tudor Samuilă, „Dan Ghițescu este get-beget bucureștean prin naștere și canadian prin înstrăinare. Agățat de coada condeiului ca unică permanență, trece cu boemă ușurință de la regia de teatru la cea de televiziune. Douăzeci și unu de ani realizator la televiziunea de Stat din Québec, nu-și uită originile și în 1975 înființează la Montréal *Micul Teatru Românesc*. Înconjurat de mulți actori profesioniști români, oferă neuitate seri de teatru numeroaselor colonii românești din Canada, din Statele Unite și din Israel. (...)

Dan Ghițescu este membru al Uniunii Scriitorilor din România. Produce și realizează în 1990, prin *Open Stage Productions*, filmul



Dinastia blestemată, document de referință asupra Revoluției române.” Prin acest roman, ceea ce odată aparținea domeniului maximei ocultări, bântuită de o frică adeseori paralizantă, devine acum mărturie, adevăr revelat. Situația specială caracteristică României e integrată unui cuprinzător areal conturat în jurul durerii. Am fost abandonăți vortexului alienant pe care l-a animat opresiunea sovietică. Parcă toate forțele obscure se coalizează împotriva. Dreptatea este abolită, înstrăinarea fiind asemănătoare unei măști cotropind figura. Urmările terorii comuniste sunt recunosibile și astăzi în multe mentalități. Urmele negative se dovedesc adânci și, din păcate, foarte greu de acoperit. Eroi români pe care ni-l propune Dan Ghițescu fac parte din acest cerc traumatizant. Iese în evidență turnura adesea abracadabrantă pe care o iau destinele aparent liniare ale unora dintre protagoniști. Destinele par captive în interiorul unui hipertrofiat labirint ce nu poate rezona cu ideea salvatoarei evaziuni.

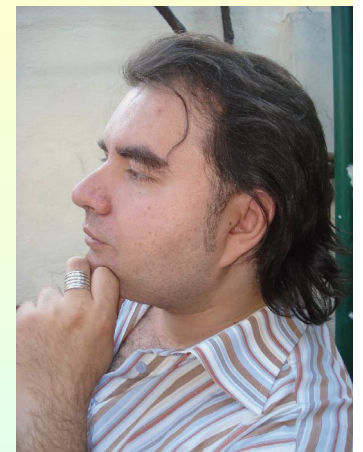
Multe situații din volum au un caracter profund tușant, cu impact asupra lectorului. Și totuși, registrul ideatic al cărții nu marșează pe notele apăsate-expresioniste, menite a sublinia cu orice preț spaima. Posedând o bună știință a dozajului, autorul știe când să intercaleze în fluxul epic momente destinate, spre obținerea echilibrului. Filonul stenic e prezentat ca un deziderat la care trebuie să aspirăm în pofida descurajantelor realități obiective. Natura umană trebuie să își

regăsească pozitivitatea, atât de brutal flagelată în circumstanțele dominației comunismului. O pluralitate tipologică animă romanul *Omul care vine din Est*. Asistăm la îmbinări ale observației gen



crochiu cu elocvente sondări eclecticice. Pe parcursul unui veritabil traseu inițiativ întâlnim o gamă variată de atitudini ce pot anima ființa umană. Ritmul alert glisează pe diversitatea eternelor căutări, din păcate mereu sub vremuri.

Cartea scoate în evidență si-



tuații inedite, succesiunea secvențelor realizându-se ca într-un film aflat sub pecetea ...suspansului. *Omul care vine din Est* poate fi tratat și ca un document de maximă elocvență în ceea ce privește tragedia comunismului. Așa cum Alex Ștefănescu accentuează în prefața cărții, este abordată „(...) o perioadă plină de dramatism din istoria României - două milioane de oameni închiși și supuși unui regim de exterminare din motive politice, distrugerea culturii românești și înlocuirea ei cu o cultură caricaturală, impusă de forța de ocupație, marginalizarea oamenilor de valoare și privilegierea celor incapabili, interzicerea comunicării cu lumea din afara granițelor, terorizarea populației de către Securitate, cultul primitiv al conducătorului etc. (...)” Romanul lui Dan Ghițescu ajută la rememorarea, de foarte multe ori dureroasă, a unei perioade întunecate din istorie. Totul pentru a conștientiza natura irațională a celor trăite și a nu mai repeta fatalele greșeli din trecut.



Tiziano - Venera și Adone

Lucian GRUIA

Ochiul tăcerii unui visător kosovar



Motto:

**În sinele tău/ Ucide omul rău/
Și va rămâne/ Doar omul în Tine
(Hamdi Tasholli - Fără titlu)**

Cu acest îndemn etic (motto) se destăinuie cititorilor poetul albanez **Hamdi Tasholli** născut (21 mai 1950), la satul Gadime, comuna Lypian (Republica Kosova).

Autorul a absolvit Facultatea de Filosofie (Secția Limba și literatura albaneză), la Universitatea din Kosova. A publicat următoarele volume de versuri: *Magurele castrum* (2007), *Ochiul Mamei* (2011), *Pe aceste pietre* (2012).

Volumul de versuri *Ochiul tăcerii*, pe care-l prezentăm cititorilor, este al patrulea, tradus în limba română de cel mai inspirat mesager al relațiilor culturale româno-albaneze, Baki Ymeri.

Poezii albanezi sunt luptători cu arma cuvântului pentru libertatea Kosovei, greu încercată în războaiele sfârșitului de secol XX. Cuvântul *durere* exprimă cel

mai bine această stare de lucruri: „Durerile/ Nu se sting / În izvorul lacrimilor” (*Hei, mocanul meu*) Din durere izvorăsc *lacrimile* provocate de jertfa pe altarul libertății: „Pentru prima oară/ Te-am văzut plângând/ Lacrima rece aluneca/ În căldura mea/ Și aburea/ Dincolo de raze/ La fluviul Negru” (*Lacrima*). Războiul apare negru, ca un balaur apocaliptic iar tradătorii nației sunt șerpi veninoși care profită de pe urma tragediei naționale. Nunți și înmormântări marcau destinul eroilor căzuți la datorie. Florile sângelui albanez inundau toate anotimpurile. O mare parte a populației a fost nevoită să ia calea exilului: „Amicul meu zidar/ Mereu întorcea capul/ Spre casa/ Unde s-a născut/ Pe care a lăsat-o goală/ Casa Mamei / Și a amintirilor.” (*Amicul meu*) Alți patrioți

albanezi au umplut închisorile.

Hamdi Tasholli aduce în versurile sale prinos de recunoștință părinților care i-au insuflat patriotismul.

În ciuda vicisitudinilor istoriei, poetul este un profet care cântă momentul apoteotic al viitoare eliberări: „Atunci vor strălumina/ Patru curcubeie/ Într-unul/ Vă garantez”. (*Atunci*)

Poemul în șapte părți (câte numără zilele facerii biblice), *Iapa Troiei*, realizează o analogie între trecutul Kosovei și al Troiei asediate, cu oameni care și-au pus capăt zilelor pentru a nu cădea vii în mâinile dușmanului, cu trădători care au decis soarta războiului, cu zile lungi de asediu când foamea le slăbea puterile. Speranța însă nu a pierit în cetate și în sufletul poetului: „Jar steaua mea într-un Cătu/ Strălucește neîncetat/ Pentru câmpiile verzi/ Cu flori aurite/ În glasul pârâului cel alb/ În inima acestui joc/ Lângă Cetatea cea mare.”

Hamdi Tasholli se dovedește nu numai un martor al zbuciumatei perioade istorice prin care a trecut țara sa natală, ci și un luptător neînfriecat, cu ajutorul poeziilor sale lirice, pentru independență.

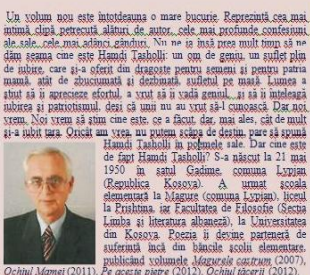
Amenințarea războiului este descrisă ca un „amurg prelungit” care prevestește o noapte istorică, în care se pune la cale jertfirea poporului său. Poetul, utili-

zând simbolul ridicării steagului, îndeamnă compatrioții la revoltă și unitate națională. Simbolul identității naționale este limba care s-a menținut în fața tuturor furtunilor: „Ce mult ți-a ridat fața/ Acest vânt blestemat/ Ți-au legat limba/.../ Dar ai triumfat peste slăbiciuni...”

Imaginile nocturne instaureaază frica și simbolizează moartea amenințătoare. Dar ziua libertății se apropie. Iubirea întărește dragostea de viață, transfigurând noaptea într-o victorie a vieții și frumuseții: „Frumoasă e această noapte/ Cu brațe uscate/ Dimineață/ Moare/ Întunericul / În îmbrățișare”. (*Noaptea*). Poetul se dovedește în final, optimist.

Volumul este prefațat de poeta Patricia Lidia, care se dovedește în rezonanță cu stările lirice transmise de poet. Redăm un fragment din această prefață: „Hamdi Tasholli se dovedește, în acest volum, a fi și un slujitor cu devoțiune al penelului sacru, oferind cititorilor bijuterii despre iubire și moarte, despre trecere și ne-trecere, despre o emoționalitate adânc-reținută, având însă o atitudine fermă în fața vieții, cu versuri nu o dată neiertătoare și tăioase.”

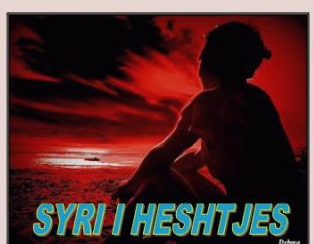
Hamdi Tasholli își trage sevele lirice din lupta pentru eliberare a poporului său și o face cu demnitate și talent literar.



Un volum nou este întotdeauna o mare bucurie. Reprezintă cea mai mică clipă petrecută alături de autor... cele mai profunde confesiuni, ale sale, cele mai adânci gânduri. Nu ne înțelegem prea mult timp să ne dăm seama că este Hamdi Tasholli: un om de geniu, un suflet plin de iubire care și-a oferit din dragoste pentru oameni și pentru patria mamei, atât de abuzată și deșertă, tot ceea ce avea: Lumea a știut să îl aprecieze efortul, a vrut să îl vadă general, să îl înțeleagă înțelegerea și patriotismul, deși că una nu au vrut să-l cunoască. Dar noi, vrem. Noi vrem să știm cine este, ce a făcut, dar, mai ales, cât de mult și-a iubit țara. Ochiul Mamei (2011), Pe aceste pietre (2012).

Hamdi Tasholli este un om de geniu, un suflet plin de iubire care și-a oferit din dragoste pentru oameni și pentru patria mamei, atât de abuzată și deșertă, tot ceea ce avea: Lumea a știut să îl aprecieze efortul, a vrut să îl vadă general, să îl înțeleagă înțelegerea și patriotismul, deși că una nu au vrut să-l cunoască. Dar noi, vrem. Noi vrem să știm cine este, ce a făcut, dar, mai ales, cât de mult și-a iubit țara. Ochiul Mamei (2011), Pe aceste pietre (2012).

Hamdi Tasholli OCHIUL TĂCERII Poezie albaneză din Kosova



SYRI I HESHTJES
Amanda Edit

Vezir UKAJ (Albania)



Vezir Ukaj s-a născut în satul Dobrajë e Madhe (Dobraia Mare), comuna Lipian (Kosova). Este învățător al limbii albaneze. A absolvit studiile superioare universitare (Literatura și limba albaneză), la Universitatea din Prishtina. Fiind activist al Mișcării Revoluționare pentru Unirea Albanezilor, în frunte cu Adem Demaci, a fost condamnat politic, suportând câțiva ani cea mai severă închisoare a Serbiei, în Nish, fiind arestat de câteva ori și după eliberare din închisoare. Vezir Ukaj este scriitor și a publicat trei culegeri de poeme. Trăiește la Prishtina unde este ziarist și redactor al revistei pedagogice „Shkëndija”. Aceste poeme sunt scrise în anii 1965-1970, într-o perioadă dificilă pentru comunitatea albaneză din Kosova.

NU ÎNTREBA (Mos pyet)

Suferința mea nu are Nume nu are Adresă
Nu are Casă nu are Oraș nici Patrie
Suferința mea mă are doar pe Mine unicul
Căruia îi vine și se plânge orice zi

Suferința mea nu are Nume
Nu o poți cerceta
Întrebându-i pe oameni
Desfoind Adresare Calendare
Întrebându-i pe copii străzii
Cum se numește Suferința străină...

Nu mă-ntrebați despre suferința mea
Ea nu are Mamă Adresă nici nu-e Cuvânt
Cum să v-o prezint cum să-i scot Carte de
Identitate

Certificat de naștere nu are Suferința mea
Nu se știe nici Ziua nașterii sale
Nici Ziua când va Muri odată și Singură...

TREZIRILE DIN IUNIE (Zgjimet në qershor)

De câte ori face Anul Iunie
Se deschid porțile Închisorii
Creionate în memoria mea.

Zăbrelele Ferului cel negru
Înșurubează respirația mea
Cântec și se pare Blestem este...

De câte ori vine Iunie
Ghețarul Iernii
Mă-mpinge să mă-mbrac Gros
Ca în Noapțile Singurătății mele
Prin celulele Închisorii...

Dar în Iunie

Pentru mine se coace și Grăul
Florile mă fac măracine în ram
Trandafirul mi se pare Negru ca Noaptea
Despărțirii noastre Dintâi...

SILUETĂ STRECURATĂ (Siluetë e strukur)

În Hornul Singurătății
Călăresc noaptea adormită
Flacăra mă udă parcă e Apă
Nu mă lasă sudorii
Să mă ard scrum.

Îi e frig Cerului Înghețat Vijelios
O imagine infinită de Gheață
Mă acoperă precum mortul în Pământ.

Sufletul lui mi-a vorbit în Albaneză
În Gură avea Inimă, nu Limbă
Nu am ținut în minte nici-un Cuvânt
Doar Tăcerea care încă-mi Vorbește...

CELULA (Biruca)

A intrat carnea în unghie Singurătatea
Ai venit cel de-al treilea deșert
Biet și nemernic...

Umbră de Corb în miază Zi
Șoptind secretele.

Pui la cale bârfe pentru poliție
Cuvânt n-am spus
A vorbit doar Gâtlejul Tău
Mă omoară mă ucide mă topește
Nu Glonțul în Mormânt Trupul
Ci degetul tău ca un cuțit în Rană...

A intrat carnea cârnii în sânge

Și lațul și Ciuil cu Funie
Unde să-ți spânzur conștiința „amice”
Când nu ești Om ci Umbră de Corb
Rămâi Anonim...

Ucișorul meu știe oare
Că sunt viu fără Voal în Față...

ÎN CASA ALBĂ (Në Shtëpinë e Bardhë)* - Camera nr.4 -

Pereții vlăguiți și Întunericul
Întunericul și vлага de zi cu zi
Îmi sfărâmă Oasele cuvintelor.

Între Peretele Întunericului și Umezeli
Goliciunea semnelor pe perete
Hieroglife nume anonime
Ale Morților chinuți...

Peretele cu semne în grafie neagră
Formula Vieții și a Morții
Semne acoperite cu Cadavre
Niciând înmormântate

Întunericul Umezeala Foametea
Singurătatea
Echipă de jucători ai Destinului negru
Fac salturi mortale invizibile
prăbușiți de Speranța care se stinge

**Casa albă, construită în 1934, o clădire mare cu acoperiș de sticlă în închisoarea din Niș, Serbia, cu 3 etaje cu câte 40 de camere și 40 de celule de diferite dimensiuni care oferă singurătate totală pentru cei ce „încalcă ordinea casei”.*

Traducere de Baki Ymeri

Gheorghe A. STROIA

Armonii sacre în lumea contemporană – Cuvinte necesare



Fără a înceta nicio clipă în a fi aproape de Dumnezeu și în a încerca să-i deslușească tainele, bazându-se pe cucernicele mărturii ale faptelor Sfinților Părinți ori pe investigarea adevărului istoric, Stelian Gomboș ne surprinde plăcut cu o nouă lucrare revelatorie - ce conține o rafinată colecție de eseuri teologice sau cu valențe de istorie literară - sugestiv intitulată: **Armonii sacre în lumea contemporană**.

Ca de fiecare dată, scrierile lui Stelian Gomboș au în ele scrieri diamantine din harul divin, al cărui purtător se dovedește, prin cuvinte inspirate, motivații profunde, argumentări făcute cu artă dar și cu un deosebit simț de răspundere. Angajat în polemici constructive cu caracter teologic sau laic, sufletul său tinde spre dobândirea armoniei, atât de necesare omului modern. Prins în vârtoarea unor frământări inițiatice, Stelian Gomboș întreprinde, prin lucrarea sa, o profundă

muncă de investigare, fiecare studiu ce face referire la o persoană - fie ea făptuitoare a unui martiriu sau fie ea de „natură” laică - este o monografie în miniatură. Autorul stabilește cu precizie inventarul datelor ce aprofundează personalitatea evocată: date biografice, istorice, cronologice, cariera ori întâmplările cu care s-a intersectat în calea sa către cunoașterea și apropierea de Dumnezeu. Sunt astfel reamintite - întru dobândirea de către cititor a trezviei (v. sl. **trezvenije**) - personalități precum: gânditorul Petre Țuțea, părintele Nicolae Steinhardt de la Rohia, Nechifor Crainic, Timotei Aioanei, Ernest Bernea sau Mihail Diaconescu și culminând cu Mihai Eminescu și Dreptmăritorul domn al Moldovei - Ștefan cel Mare și Sfânt.

Remarcăm, în cadrul acestui nou volum, eseu dedicat vieții și activității poetului național Mihai Eminescu, ce amintește prin valențele sale estetico-literare de lucrările unor eminescologi, fie ei deveniți istorie sau contemporani nouă. Am aminti aici pe acad. prof. Cristian Petru Bălan (Chicago, SUA), care, în anul 2011, a publicat la editura Premier (Ploiești) interesanta lucrare **Eminescu și universul folcloric românesc** - un studiu filologic girat de marele Dumitru Panaitescu Perpessicius, care i-a fost profesor în perioada facultății. Meritul acestui inedit studiu este cel al revelării unei fațete mai puțin abordate a personalității lui Eminescu - cea de mare

iubitor de folclor (românesc și nu numai) și de Om aflat într-o bună relație cu Dumnezeu.

Studiul lui Stelian Gomboș este o fericită aducere aminte a vieții lui Eminescu, făcută în lumina respectului pe care acesta i-l poartă și pe care ar trebui să i-l purtăm cu toții. Eminescu - acel Om care, fără o pregătire teologică, a zămislit podoabe de mare preț, spre alinarea sufletului și înțelegerea jertfei salvatoare a Mântuitorului: „*Cum suntem vrednici a lua facerile tale de bine? Că Tu ești drept, noi nedrepti; Tu iubești, noi vrășmășim; Tu ești îndurat, noi neîndurați; Tu făcător de bine, noi răpitori! (...) Lesne este mâniei Tale celei atotputernice ca într-o clipeală să ne piarză pe noi și, cât este despre gândul și viața noastră, cu dreptul este nouă să ne dăm pierzării, prea drepte judecătorile! Dar... îndurării cei nebiruite și bunătații cei negrăite nu este acest lucru cu totul vrednic, prea iubitorule de oameni stăpâne!*” (**Timpul** din 16 aprilie, anul 1878).

Armonii sacre în lumea contemporană abundă în astfel de momente de o rară frumusețe, ce probează atât calitățile de exeget creștin ale autorului, cât și calitățile narrative, de veritabil om de litere. Literatura creștină (re)creată - ridicată pe o nouă treaptă valorică și spirituală - nu este una de tip facil, existând numeroase referiri la surse ori evenimente certificate, ce solicită cititorul să realizeze conexiuni rapide între fapte ori relatări, pentru

a putea desluși mesajul scrierii în sine. Dar, așa după cum spune dictonul latin *Nihil sine Deo*, înaintea de a încerca să fie deslușite înțelesurile, o rugăciune de iluminare către Duhul Sfânt ar fi mai mult decât potrivită. Și apoi, cu certitudine, o astfel de carte, ce va fi lecturată cu porțile sufletului larg deschise, va aduce cititorului un enorm beneficiu în înțelegerea statusului relației sale cu Dumnezeu.

Concluzionăm că, prin absolut tot ceea ce face, Stelian Gomboș este o voce cu autoritate, care dovedește prin fiecare scriere a sa o deplină maturitate livrescă, o erudiție dublată de un talent aparte, binecuvântat - fără umbră de îndoială - de harul divin.

Prin bogăția lor spirituală, prin multitudinea de pilde ori învățături creștine, prin amplele pledoarii asupra funcțiilor curative ale acestor învățături asupra sufletului cititorului, astfel de scrieri pot fi socotite veritabile documente cu un pronunțat caracter istorico-exegetic, ce pot sta la baza scrierilor creștine viitoare.

Nu este deloc simplu pentru omul contemporan să-l accepte pe Dumnezeu în viața sa - nu ca impunere, ci ca necesitate, nu ca sistem restricțional, ci ca pe o mare de binecuvântări, ale cărei valuri pot trece dincolo de străfundurile ființei, prin minunea jertfei Mântuitorului și ale Sfinților Săi.

Binecuvântat fie ceasul în care ne vom apropia cu sufletul de rândurile acestei scrieri!



Valeriu TĂNASĂ

Dostoievski - scriitorul care ne convinge că libertatea sublimă este Dumnezeu



Sunt mai multe locuri în opera lui Dostoievski, unde autorul izbutește... să anuleze timpul și spațiul. Mai mult, reușește să treacă în plan secund toate formele și imaginile materiei, iar în locul acestora face să pătrundă în inima cititorului beatitudinea, frumusețea, fericirea, evlavia, sfințenia și contemplarea. Cheia artei lui Dostoievski constă, cred eu, în transfigurarea minții omului fără să îi violeze libertatea. De aceea opera autorului *Fraților Karamazov* este îndeobște un izvor pentru cei delicați și rătăciți, care, după ce îl descoperă, primesc entuziasm și lumină.

Pentru autorul *Idiotului*, demn de compătimire este omul lipsit de ideal. Fiindcă un astfel de „om” s-a condamnat singur la moarte. Nu dorește să ajungă la lumină. Se complăce și se simte „fericit” cu viața biologică. De aceea și apar în viața omenirii aceste două Revoluții antiCreație: Revoluția Franceză (1789) și Revoluția Rusă (1917); ambele având ca țintă alungarea definitivă a lui Hristos din inimile oamenilor și impunerea dominației haosului. Pentru că autorii revoluțiilor, oamenii de acest tip, sunt lipsiți de spirit, de duh și de frumusețe, dar mai cu seamă sunt rupți conștient de Dumnezeu.

Adică le lipsesc tocmai acele flăcări care formează un ideal. Altfel spus ei nu se orientează după acel Nord Spiritual care să țină toată persoana ființei pe Orbita Creației, pierzând din vedere faptul că neantul abia așteaptă un suflet fără ideal, pentru a-și umple golul haosului infinit. Aș dori să închei ideea și să spun că autorul *Fraților Karamazov* a reușit, prin suferința ce i-a fost hărăzită, să alunge frica din spiritul său cu ajutorul iubirii. Fiindcă omul care iubește Creatorul și toată Creația nu este terorizat de otrava consecințelor faptelor. Știe că pedeapsa ce va veni este trimisă din iubire ca o mustare și ca un balsam, tocmai pentru purificarea omului.

Încă de la prima vedere a acestui nume, mintea mea a trăit o stare de entuziasm plin de uimire sacră, de tăcere și de respect.

Dostoievski se jertfește până la istovire *idealului său* de a transfigura omul cu ajutorul artei. Și impresionează, astfel, o lume întreagă care a primit în inimă, ca un dar, capodoperele marelui scriitor creștin de la Răsărit. Din aproape orice pagină răsar tendința și stăruința autorului de a plăsmui artistic Adamul spiritual care a fost dinainte de cădere. Mai mult decât atât, Dostoievski tinde la restaurarea unui om care să se apropie de chipul și asemănarea Logosului (Hristos Domnul). Îmi amintesc de părintele Stăniloae, care în cereasca sa Dogmatică este înseninat de aceeași idee. Astfel că devine imposibil ca omul ce începe să cunoască viața și opera lui Dostoievski și a părintelui Stăniloae să nu înceapă a se gândi serios la îndreptarea sa. Călugării și Prinții lui Dostoievski luptă tot timpul cu ei înșiși, și cu lumea, ca să ajungă la acea puritate sufletească, ce le îngăduie să poată zbura către nemurire. Personajele dostoievskiene lasă certitudinea reală că au murit pentru această lume și au fost trimise din nou pentru a sluji și mângâia pe cei năpăstuiți și rătăciți. Multe personaje create de Dostoievski sunt mai vii decât oamenii reali, dar căzuți - cu acordul voinței proprii - în mocirla viciilor. O altă idee, dar să o numesc

mai bine grijă stăruitoare a lui Dostoievski, este aceea de a șlefui cititorul, de a-l aristocratiza spiritual și mai ales de a-l determina să renunțe la vicii și a trece fulgerător și necruțător la cultivarea virtuților. Cu alte cuvinte, din orice pagină izvorăște altruismul din sufletul scriitorului de a face din mintea oricărui cititor un briliant (oglinză), care să răspândească bunătate și lumină. Și o face aceasta prin spovedirea vulnerabilităților proprii, impresionându-ne prin sinceritate și transparență, dar cu toate acestea respectând delicatețea oricărui cititor adevărat și învăluind orice bunătate care o propune, în aura misterului. E ceva asemănător cu o persoană ce vede o floare în toată splendoarea frumuseții, dar nu este în stare să înțeleagă profunzimile și harul celui care a creat-o. De aceea spun cu tărie că Dostoievski s-a inspirat din Evanghelie și din tot ce a lăsat mai sfânt literatura rusă și cea mondială, sintetizând cu intuiție genială impasul existențial, în care se afla omul prins în vârtoarea Revoluției Franceze și a celei Bolșevice, precum o muscă ajunsă captivă între două geamuri. Aceste două mișcări revoluționare au avut în programul lor scoaterea Lui Hristos din inimile oamenilor. Dar Dostoievski vede mai departe și profetizează pentru viitor, vorbind despre eșecul celor două mișcări sociale, demonstrând că omul nu poate să învingă spiritual pe Dumnezeu și să îi ocupe locul. Iar în prezent, în Rusia, Dostoievski este cinstit ca artistul profet ce a intervenit ca o lumină în mentalul arhetipal al sufletului poporului rus salvându-l din întunericul ateismului. Mai mult decât atât, și în România, Dostoievski este cinstit și citat în multe reviste, ca un autor ce este și va rămâne prieten al „umiliților și obidiților”, al dezorientaților și dezmoșteniților.

Nouă, tuturor, Dostoievski, în marea sa iubire, ne oferă în dar testamentul său literar, ce l-a întocmit pentru a fi o lumină a umanității care, de o bucată mare de timp, și-a lepădat veșmintele creștine.

Feodor Mihailovici Dostoievski



Cristian Petru BĂLAN
(SUA)



Psalmii biblici 1-5, în versuri

Psalmul 1

1. Ferice de omul ce nicicând se duce
La sfat cu cei răi, scormonind în sorocuri;
El nu stă-n păcatele lor, la răscruce,
Și nici nu stă-n jilț cu cei plini de batjocuri!
2. Ci-n Legea cea Sfântă-și găsește plăcere;
El cugetă ziua și noaptea la Lege!
3. El este ca pomul ce veșnic nu piere
Pe lângă-un izvor răsădit, rod să lege;
Iar rodul și-l dă totdeauna la vreme,
Frunzișul cel verde nicicând nu pălește.
La fel e și cel ce de Domnul se teme:
El tot ce va-ncepe, cu bine sfârșește.
4. Dar oamenii răi vor avea altă soartă:
Ei sunt ca o pleavă ce-o spulberă vântul.
5. În Ziua Dreptății, când nimeni nu iartă,
Privi-vor în jos cum i-nghite pământul.
La fel, păcătoșii pleca-vor privirea,
De stau la sobor cu cei drepti împreună.
6. Căci dreptilor știe-le Domnul menirea,
Iar răii iau calea pieirii ca bună.

Psalmul 2

1. De ce-apare-n neamuri așa-ntărâtare?
Încât stau în cuget cu lucruri deșarte?
2. Și domni și-mpărați peste-atâtea popoare
Țin sfat împreună și-un plan fac aparte,
Luptând contra Domnului cu-atâta orbire,
Luptând contra Unsului Său pe vecie,
3. Zicând: "Hai să rupem această-alipire,
De lanțuri divine, scăpare să fie!"
4. Dar Cel ce măreț șade-n ceruri, zâmbește;
De truda lor proastă oricând joc își bate.
5. Apoi, în mânia Lui, vajnic vorbește:
Băgându-le groază și-urgie în spate.
6. Și-astfel le dă sfatul, să știe oricine:
"Aveți pe-Împăratul: Mi-e Fiul, Mi-e Unsul;
Pe muntele Sion L-am uns pentru Mine!
De-aceea Pământul s-asculte de Dănsul!"
7. Iar Unsul răspunde: "Această poruncă

Vesti-voi oricui, fiindcă Domnul îmi zice:
Tu ești Fiul Meu, din veci născut încă;

8. Tu cere-Mi și-Ți dau orice lucruri promise,
Noroadele lumii și țările toate,
9. Cu-n fier, drept toiag, Tu le sfarmi ca pe oale".
10. De aceea, 'mpărați, voi să fiți cu dreptate,
Voi judecători - cu legi imparțiale!
11. Pe Domnul cu frică slujiți-L, să știe;
Și fiți bucuroși, tremurând de-a Sa forță,
12. Cinstindu-L pe Fiul, să nu se mânie
Pierind de urgia-I, arzând ca o torță.

Ferice de toți ce-n El cred pe vecie!

Psalmul 3

1. Doamne, ce mulți vin vrăjmași să mă-ncline!
Ce gloată-n revoltă mă-mpresoară acuma!
2. Ce mulți sunt aceia ce zic despre mine
"Nici Domnul nu-l scapă, ci moartea lui numa'!"
3. Dar Tu, Dumnezeu, îmi ești scut de scăpare,
Tu ești slava mea, și-mi susții a mea frunte.
4. Mă-nalță iar Domnul că-L strig cu tărie
Și El îmi răspunde din sfântul Său munte.
5. Mă culc și adorm și mă scol fără teamă,
Căci Domnul Mi-e sprijin când mii mă-mpresoară
6. Și-s mii, zeci de mii de noroade de seamă,
7. Dar strig: scoală, Doamne, mă scapă Tu, iară!
Căci Tu, pe obraji, bați vrăjmașii în pripă,
Zdrobindu-le dinții-nrăiților firii.
8. La Domnu-i scăparea în orișice clipă,
Poporul e-al Tău; Tu redă-l proslăvirii!

Psalmul 4

1. Răspunde-mi când strig, Dumnezeu al candorii,
În larg Tu mă scoate când sunt la strâmtoare;
Ai milă și-ascultă-mi Tu ruga-adorării!



2. Cât timp lumea-mi calcă slăvirea-n picioare?
Cât timp mult iubi-veți voi deșertăciunea,
Umblând cu minciuni precum cel ce bârfește?
3. Să știți voi că Domnul îmi dă iertăciunea
Atunci când m-alese ca om ce-L iubește.
Iar El mă aude strigându-L fierbinte.
4. Temeți-vă-n tremur, fugind de păcate,
Spuneți-vă-n gând aceste cuvinte
Atunci când în pat luați tăcerile toate.
5. Cu-ncredere-n Domnul, dați jertfe ne-atinse.
6. Când mulți fericirea se-ntreabă cum vine,
Eu zic: "Ea răsare din raze nestinse,
Din Fața Ta, Doamne! Trimite-o spre mine!"
7. Tu-mi dai bucurie în suflet, mai multă
Decât au ei rodul de grâu ori de vie.
8. Eu dorm liniștit, căci Domnul m-ascultă,
Și numai Tu, Doamne, îmi dai tihnă vie.

Psalmul 5

1. Apleacă-Ți urechea la ce spun, Părinte!
2. Grăiesc în suspine și-Ți strig, Împărate
Și-al meu Dumnezeu, căci mă rog eu fierbinte;
3. Ascultă-mi Tu glasul în zori minunate,
Când e dimineață, mi-ndrept rugăciunea
Spre Tine, o Doamne, și-aștept pietate,
4. Căci Tu nu ești Domn cărui răul să-I placă,
Nu stau lângă Tine nici răi, nici fătoșii;
5. Nebunii în preajmă-Ți n-apucă să-Ți treacă.
6. Urăști fără delegea, zdrobind mincinoșii;
7. Dar eu, de te-nduri, îți intru în casă
Și-n Templul Tău sfânt mă-nchin cu sfială...
8. Îndrumă-mă-n calea-Ți ce-o știi luminoasă,
Ferit de dușmani, fă-mi Tu calea o coală,
9. Căci totu-i minciună în strâmba lor gură;
De mari răutăți li-i inima plină;
Mormânt li-i gâtjelul, căscat pentru ură,
Vorbirea lor blândă li-i falsă, meschină.
10. Lovește-i, o Doamne! Cu vină-i socoate,
Prin sfatul ce-l dau, tot prin el fă-i să cadă!
11. Trânțește-i în stivele lor de păcate,
Căci ei contra Ta se răscoală grămada!
12. Atunci cei ce-n Tine se-ncred cu tărie
Mai veseli vor fi sub a Ta ocrotire.
13. Doar Tu ești pricina de-a lor bucurie,
Căci Tu îi glorifici cu-n scut de iubire
Și Tu îi înconjură cu-a milei tărie.

Parohia Malovăț
Malovăț-Mehedinți, România
E-mail: stanciulescubarda@gmail.com
Tel. 0724.99.80.86

AMINTIRI DESPRE TITANI

Cu deosebit respect vă facem cunoscut că adunăm texte cuprinzând amintiri despre regretații **mitropoliți ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, NESTOR VORNICESCU și BARTOLOMEU (VALERIU) ANANIA**, în vederea publicării unui volum.

Acești înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române s-au impus în peisajul eclesial și cultural românesc cu competență, cu demnitate și cu mult tact pastoral. Au cunoscut și au fost cunoscuți de foarte mulți oameni din țară și străinătate. Știau să cultive prietenii durabile nu numai cu cei de nivelul lor, ci și cu oamenii cei mai simpli. Găseau timp să citească și să scrie sute de scrisori, răspundeau idei, încurajau, dădeau speranțe, erau nelipsiți în paginile publicațiilor bisericești și nu numai, erau autorii unor volume magistrale, care îngemănau documentația exhaustivă cu stilul captivant, inconfundabil. Dădeau la lumină cărți, care vorbeau de trecutul românesc, care zugrăveau sufletul omului în cele mai diverse momente ale vieții. Prin studiile docte, prin romanele, poeziile, piesele de teatru, prin predicile și meditațiile lor, prin conferințele și comunicările de la reuniunile bisericești și științifice din țară și din străinătate, prin puzderia de biserici și mănăstiri care s-au construit, s-au renovat în vremea păstoririi lor, acești înalți ierarhi și-au pus amprenta pe hronicul neamului românesc, au reușit să constituie un rezim al speranței de mai bine.

Au plecat dintre noi, dar o parte din sufletul lor a rămas risipit în paginile scrise, în înregistrările audio și video, în zidirile care ne desfată privirile, în sufletele celor ce i-au cunoscut și în multe-multe alte urme, pe care le-au lăsat în trecerea lor prin această lume.

În tot timpul păstoririi lor am fost un simplu preot de țară. Întotdeauna oamenii aceștia mi-au lăsat însă sentimentul că le sunt nu numai ucenic, ci și prieten. N-am fost un profitor al acestei prietenii, nu le-am cerut protecție, favoruri, parohii bogate, dar am fost fericit cu prietenia lor, fiindcă greul nu a mai fost destul de greu, când am știut că am de la cine să primesc un sfat, o îndrumare competentă. Au știut să mă încurajeze în ceasuri de cumpănă, să-mi usuce lacrimile, să-mi redea speranța. Astăzi îi pomenesc alături de părinții mei și de câte ori am prilejul încerc să le reîmprospătez memoria.

În spiritul prieteniei ce m-a legat de-a lungul câtorva decenii de acești corifei, încerc să realizez unul sau mai multe volume de amintiri culese de la cei ce i-au cunoscut, socotind că în felul acesta îmi fac o datorie de conștiință față de cei comemorați, dar și față de cultura românească.

Apelez și la Domnia-Voastră, rugându-vă ca în cazul în care ați cunoscut acești ierarhi și socotiți că vă leagă niște amintiri, care să le zugrăvească personalitatea, trăsăturile sufletești și intelectuale, rafinamentul comportamentului în variate împrejurări și tot ceea ce socotiți Dumneavoastră că ar putea ajuta la reconstituirea portretului lor, să mi le trimiteți pentru a le include în volumul/volumele pe care sper că le voi realiza. Poate cunoașteți și pe alții care le-au fost apropiați și ar putea să scrie astfel de material. Vă rog să-mi indicați adresa dumnealor, pentru a-i putea contacta. Dacă aveți posibilitatea să publicați această solicitare în ziarele sau revistele pe care le patronați sau la care colaborați, vă rog s-o faceți.

Cu cât trece vremea, amintirile se șubrezesc și tocmai de aceea ele trebuie notate cât mai curând posibil, fiindcă documentul memorialistic este unic și de neînlocuit.

În speranța că apelul meu nu v-a deranjat, ci dimpotrivă, vă mulțumesc pentru lectura lui și sper că el nu va rămâne fără ecou în conștiința Dumneavoastră.

Sănătate, pace și bucurii să vă dea Dumnezeu!

Pr. Al. Stănculescu-Bârda

Octavian LUPU



Sfârșitul lumii între mit și realitate

Nu trebuie să surprindă pe nimeni gândul sfârșitului aceste lumi în condițiile în care tot mai multe argumente se acumulează dramatic structurând o viziune nu tocmai optimistă cu privire la viitor. Dar nici nu este cazul să alunecăm spre pesimism, ca urmare a zvonurilor răspândite de mulți „profeți” de ocazie sau jurnaliști dornici de un material senzațional. În plus, majoritatea producțiilor cinematografice sau de televiziune continuă să exploateze o astfel de tematică din dorința de a oferi „senzații tari” celor care au devenit dependenți de televizor. De aceea, abordarea temei sfârșitului civilizației prezente comportă o paletă largă, extremele fiind cel mai ușor de urmat, iar deformarea subiectului conducând mai devreme sau mai târziu la banalizarea gravității sale.

Numărătoarea inversă a fost mereu de actualitate

Încă din primele secole ale ciclului istoric în care se încadrează și scurta noastră viață, subiectul finalului a fost mereu de actualitate. Exprimarea cea mai concretă a acestei tendințe se poate urmări la toate popoarele lumii, „numărătoarea inversă” având la bază diferite calcule derivate din observarea deplasării astrelor pe bolta cerească. Dacă am fi trăit într-o perioadă de la începutul istoriei, atunci cu siguranță că privind spre cer am fi avut senzația că observăm un imens orologiu cosmic, care sub o formă sau alta imprimă anumite ritmuri realităților terestre, similitudinea mergând uneori până la sincronizarea și fuziunea dintre cer și pământ.

Trăind între aceste două „planuri” ce se intersectează pe linia orizontului, omul a fost astfel martor al armoniei și contradicției dintre cele două, experimentând tensiunea celui prins la mijloc între două forțe ce își dispută supremația. Însă de fiecare dată cerul a avut atuul de necontestat al stăpânirii timpului, pământul trebuind să se mulțumească doar cu o secțiune limitată și temporară a spațiului. De aceea, „numărătoarea inversă” a avut o influență puternică asupra tuturor concepțiilor despre lume și viață de pe tot cuprinsul mapamondului, consecința imediată fiind o profundă teamă mistică în încercarea de prevenire a mării catastrofe, când pământul fie va fi înghițit de ape, fie va fi topit prin foc venit din cer, atunci când marele orologiu cos-

mic va fi atins numărul deplin al ciclurilor astrale acordate răzvrățitei planete Pământ.

Blestemul pământului este datorat răutății omului

Astfel se traduce interpretarea majoră a mesajului religios încifrat sub felurite forme la diferitele popoare, acest lucru conducând inevitabil la cerințele judecății, pedepsei și restabilirii ordinii. Mai precis, universul are o serie de legi imuabile care atunci când sunt încălcate aduc după sine mânia zeilor asupra celor care au nesocotit autoritatea cerului. Din această cauză, introducerea unor ritualuri de „îmbunare” a divinității a fost următorul pas logic în prevenirea „apocalipsei”, adică a sfârșitului lumii. De aceea, orice gen de practici religioase are drept scop final prevenirea, iar altelei înlăturarea, dizgrației divine asupra unei anumite comunități umane.

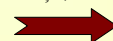
Tema „blestemului” poate fi cu ușurință pusă în evidență chiar și la o analiză sumară a curentelor spirituale și filosofice, indiferent de zona geografică, conturând o preocupare constantă ce transcende veacurile. Rezolvarea este însă de fiecare dată diferită, antichitatea dând mărturie despre jertfe sângeroase înlăturate doar prin trecerea la monoteism. În ce privește evul mediu, ritualul și-a continuat evoluția sub o formă mai spiritualizată, cu accente puse pe „evlavie” personală. Cu toate acestea, conștiința umană niciodată nu s-a simțit la adăpost față de „stihiiile” primordiale, fapt pentru care în cele din urmă a trecut la elaborarea de tehnologii tot mai so-

fisticate cu scopul stăpânirii naturii.

Teama primordială disimulată în societatea modernă

Însă este greu de crezut că în epoca modernă, și mai ales în zonele dezvoltate ale lumii, tema blestemului să mai genereze un ecou semnificativ. Grație dezvoltării cunoașterii științifice și a tehnologiei, multe temeri „sacre” au fost demitizate și au primit o explicație rațională. Cu toate acestea, tensiunea interioară în fața unui univers straniu și misterios a continuat să evolueze generând angoasele și spasmele omului contemporan în fața unui „necunoscut” ce stă gata în orice clipă să invadeze și să distrugă realizările prezentului. Din această frică ancestrală aducătoare de vinovăție, care a fost resortul intim al nevoii de religie, s-au născut nevrozele, depresiile și complexe milioanele de oameni ce populează regiunile prospere ale umanității.

Locul religiei a fost luat de cel al științei, iar confesarea la un duhovnic s-a transformat în consilierea de specialitate a unui psihoterapeut. Ritualul bisericesc a fost transformat în „cultul” mall-ului și al cumpărăturilor mai mult sau mai puțin extravagante, pentru ca la final mondenul și divertismentul să detroneze cu ușurință orice interes spiritual aparținând etapelor „depășite” ale istoriei. Cu toate acestea, condiția umană nu s-a modificat în esența ei, ci doar în ceea ce privește aspectul ei exterior, mai bine ambalat decât în trecut, dar mai lipsit de rezistență, dată



fiind cultura economiei de „consum”, ce nu produce mărfuri de lungă durată.

Dar poate exista un sfârșit al lumii?

Orice lucru pe care îl putem studia din jurul nostru are o anumită durată de existență dictată de substanțele din care este alcătuit și de utilitatea pe care ne-o oferă. Similar, lumea în care trăim are și ea o durată finită pe parcursul căreia se derulează viața noastră. Prin urmare, istoria întregii umanități este subsumată marilor „cicluri” universale, care conferă o perioadă de existență universului, galaxiei și sistemului solar din care face parte planeta Pământ. Mai departe, există un interval în care condițiile oferite de scoarța terestră permit manifestarea vieții, iar în final găzduirea rasei umane nu poate fi decât temporară pe acest fragment de „bolovan” cosmic răătăcitor prin spațiul sideral.

Logic, va exista un sfârșit de lume, iar dacă nu ni se va oferi șansa de a traversa un „portal” spre o altă secțiune a universului, atunci înseamnă că undeva în viitor umanitatea va înceta să mai existe. În plus, la nivel individual, viața este extrem de scurtă pe o durată ce atinge un maxim de mai multe decade, distribuția ei fiind extrem de variabilă la scara întregii populații a lumii. Iar din acest punct apar alte întrebări legate de preexistența și postexistența ființei umane, de posibilitatea „întrupării” sub alte forme după ce durata terestră a expirat. Într-un fel sau altul, misterul persistă la nivel personal și colectiv, însă extrapolând înțelegem că un final vine pentru fiecare dintre noi, precum și pentru întregul ansamblu social.

Distrugere prin scufundare, prăbușire, ardere sau explozie?

Modalitățile practice de „lichidare” a conținutului planetei Pământ variază de la scufundarea biblică sau atlantă, la prăbușirea în „fântâna abisului”, la „raderea” prin foc stelar și la explozia finală ce spulberă întregul ecosistem terestru. Care este diferența dintre aceste metode? Mai întâi, scufundarea a reprezentat o metodă barbară și lentă de extincție, aplicabilă unor populații trăind liber prin munți, păduri și pe câmpii, adică unor comunității umane incapabile să rezolve „tehnologic” această provocare prin construirea de ambarcațiuni care să le ajute să supravie-

țuiască. De aceea, tiparul apelor ce se revarsă pe pământ reprezenta pentru omul din antichitate cel mai grozav lucru ce se putea întâmpla.

Tema prăbușirii în fântâna abisului comportă o nuanță mai elaborată, mai întâi fiindcă termenul în sine este mult mai abstract și mai greu de imaginat. Este ca și cum lumea ar sta deasupra unui imens gol, o cavernă al cărei tavan riscă să se prăbușească la orice mișcare telurică mai puternică. O astfel de temere relevă o societate sedentară, concentrată în mari centre urbane cu clădiri mai mult sau mai puțin fragile față de mișcările scoarței terestre.

„Arderea” reprezintă un procedeu mai rapid și mai eficient, constând în trecerea sub un „șuvoi de foc” a întregii suprafețe planetare. Viziunea este oarecum inspirată din imaginea vulcanilor ce aruncă vertical jerbe incandescente de lavă, care după aceea se revarsă pe pământ sub forma unor scurgeri piroclastice devastatoare. Cu siguranță că această abordare relevă o manieră terifiantă de a pedepsi umanitatea pentru încălcarea codului „cosmic” al non-violenței, precum și pentru nerespectarea legilor universale ale conștiinței morale. Pentru oamenii antichității târzii și evului mediu, o astfel de temere a „prăbușirii” firmamentului stelar și revărsării energiei telurice primordiale a reprezentat mereu o provocare la care nu aveau cum să facă față, disparerea fiind o consecință sigură.

Însă pentru omul modern, „călit” în războaie mondiale pustiitoare, explozia se pare că este cea mai preferată prin spulberarea într-o singură clipă a tot ceea ce există. Metoda este mai puțin „barbară”, suferința fiind eliminată prin scurtimea duratei, dar în același timp această viziune este tributară fragilității tehnologiilor de care dispunem, care într-o singură clipă pot ceda făcând să dispară totul. În realitate, tema „exploziei” exprimă o vulnerabilitate extremă, care se poate manifesta neașteptat și letal, fără a oferi o a doua șansă. Fiindcă din potop se mai poate scăpa, prăbușirea poate să nu fie totală, focul stelar mai poate oferi câteva locuri de rezistență prin ascunderea „sub munți”, dar explozia spulberă totul și dacă este atomică, atunci nu există scăpare cumulând într-una singură toate celelalte „procedee” de curățare și selecție a rasei umane.

Dar chiar nu există nicio șansă pentru omenire?

Deschiderea omului contemporan către cunoașterea științifică și spre zămisirea diferitelor tehnologii este în mod surprinzător proporțională cu ignoranța pe care o mani-

festă în abordarea temelor fundamentale ale existenței, care în trecut a condus la apariția religiei și filozofiei. Trăind la timpul prezent, devenit „rob” al mașinărilor pe care și le-a construit, omul zilelor noastre este în același timp cumplit de vulnerabil când vine vorba de angoasele temerilor primordiale ce apar în relația directă cu un univers misterios, călăuzit de legi necunoscute, care solicită compensarea prin „pedeapsă” a încălcării acestora.

Deja am început să culegem primele „roade” ale ignorării naturii prin fenomene meteorologice extreme și tot mai stranii. Suprapopularea, dublată și de un consum exagerat al combustibililor fosili, va genera o criză energetică fără precedent în următoarele decade, pe măsură ce rezervele se micșorează rapid, dar cerințele cresc exponențial din partea tuturor națiunilor lumii. Acești trei „vectori” sunt prin ei înșiși generatori de „apocalipsă”, aducând tema sfârșitului lumii în actualitate, mai întâi în glumă, dar ulterior în serios.

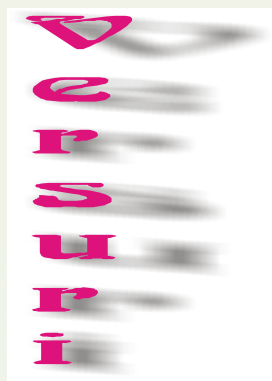
Dincolo de calcule ezoterice, mai mult sau mai puțin relevante, realitățile zilei reclamă o atenție sporită, fiindcă ele pot fi cu adevărat semne ale „sfârșitului”.

Șansele de supraviețuire ale unei civilizații sunt dependente de eforturile depuse pentru corectarea deficiențelor sale, mai precis prin armonizarea cu legile naturii, controlul numărului de indivizi și consumul rațional, ba chiar minimal, al resurselor. Dacă astfel de măsuri ar fi luate în considerare, atunci logic vorbind, tema „sfârșitului” ar fi amânată sau poate chiar îndepărtată din dreptul umanității. În ce mă privește, nu știu dacă întoarcerea la religie ar fi soluția cea mai bună, fiindcă roadele acesteia din timpul antichității și evului mediu nu o recomandă în vreun fel, însă manifestarea unei conștiințe superioare, care să conducă la respect față de natură și semenii, ar fi o necesitate de prim rang pentru ca „jocul” cosmic al umanității să continue.

Dacă vom învăța să contemplăm cu atenție și respect universul din jurul nostru, dacă vom ști să ne apropiem unii față de alții și dacă ne vom limita consumul la strictul necesar, atunci porți nebănuite se vor deschide înaintea noastră. Poate aceasta este lecția principală pe care trebuie să o învățăm în această viață. Poate tocmai de aceea am apărut în această lume ca specie și indivizi, fapt care conturează un sens frumos și ascendent ființei umane.

Iar dacă la finalul însușirii acestei lecții vom avea și revelația descoperii Autorului a tot ceea ce există, atunci înseamnă că experiența noastră a devenit deplină și astfel, poate, ne vom reîntâlni într-o altă secțiune a universului după ce durata evoluției noastre terestre se va fi încheiat.

Tania NICOLESCU



Verde viu

Blândețea altei nopți
se deșiră cu iuțea firului
scăpat din ochiul ciorapului
de mătase
și mă lasă încă levitând
în golul de lumină orbitoare
pe care-l umple
numai bâzâitul monoton
- negreșit doar de bine -
al muștei de un verde atât de viu
în haotică rotire peste
crucea trupului meu.

Unde

Și mai mult
mă afund în nisipul fierbinte
tot stăruind în încercarea
de a uita de mine
dar vântul încă-l răscolește
căutându-mă nerăbdător
unde ești mă tot întreabă
șuierându-mi pe la urechi
subțire
unde sunt mă mir
observându-mi în sfârșit
prezența ascunsă de soare
sub frunza lată de brustur
și în absența oricărui răspuns
cu susuru-i catifelat mă învăluie
tăcerea
totuși urechea încă se ciulește
în așteptarea foșnetului
cu care negreșit
o să încolțească iarăși
începutul.

Totuși viață

Peste marginea paginilor
rămase de-o eternitate albe
străfulgeră irizări verzi aurii de zile
agile șopârle
ce se fac nevăzute-ntr-o clipă în

Semnul

Felina nopții iarăși își strecoară
printre jaluzele
pupila fosforescentă
privindu-mă fără clipire
drept în ochi
ca pe un șoarece încleiat în
arșița nopții
și neclintită
îmi pândește îndelung
orice tresărire
la singurul sunet ce mai sparge
tăcerea
- stropi de sudoare
prelinși pe fața de pernă în ritm
de staccato -
singurul perisabil însemn
ecce homo.

Ciuleandră

Cu greu spre dimineață
mă desprind din vis
și mă trezesc în nălucita
îmbrățișare
de zile ce mă împresoară
cu zidul lor viu
nebul vârtaj de ciuleandră
și iarăși mă rostogolesc
ghem de spini
în tăcuta singurătate
așteptând
să mă uimesc din nou
cu o reîncălțire
în acest imens deșert
la fel
ca oricare altul.

abisul nimicului
lăsându-mă mereu aninată
de tremurul aripii de flutură
strivit sub sticla cerului
fierbinte.



Contemporary Literature Press

Editura pentru Studiul Limbii Engleze prin Literatură

Director:
LIDIA VIANUExecutive Advisor:
GEORGE SANDULESCU

The only online Literature Publishing House of the University of Bucharest

Contemporary Literature Press,
sub auspiciile Universității din București, în colaborare cu
British Council și Institutul Cultural Român

Anunță publicarea volumului

English with Tears.**English Grammar Made Difficult.****Engleza cu lacrimi.****de Ileana Galea și Virgil Stanciu**

Volumul *English with Tears* este printre cele mai reușite manuale apărute în anii 1990, atunci când predarea limbii engleze a devenit ceea ce trebuia de fapt să fie: o prioritate de grad zero a învățământului. Foamea de engleză a devenit un fenomen cultural național. Manualele s-au eliberat de propaganda comunistă. Multe dintre ele, ca și volumul Ilenei Galea și al lui Virgil Stanciu, au înlocuit limbajul de lemn cu gluma și ironia.

Cartea de exerciții pe care o publicăm acum cuprinde toate tipurile de exerciții care se practică în acest moment, de la traduceri la "multiple choice", de la "rephrase" la "clozes" și "error correction tests". Subtitlul ei, *English Grammar Made Difficult*, exprimă limpede intenția autorilor de a se concentra asupra regulilor gramaticale ale limbii engleze.

English with Tears nu-și propune să explice teoretic "dificultățile" gramaticale: avem de-a face cu o carte practică, cu exerciții de verificare a cunoștințelor. Este vorba, de fapt, de o carte care pune un diagnostic, care indică ce știm și ce nu știm. Această verificare se face pe baza textelor alese din opera unor scriitori englezi sau americani, dar și din ziarle și revistele englezești.

Exercițiile profesorilor Ileana Galea și Virgil Stanciu, de la Universitatea din Cluj, îmbină metodele tradiționale de predare a gramaticii engleze cu metodele foarte recente de cultivare a priceperii de a citi, scrie și conversa fluent. Tocmai de aceea o publicăm, pentru a afirma încă o dată că o limbă nu se poate învăța fără a imita pe vorbitorii nativi în mare măsură, tot așa cum ea nu poate fi deprinsă dacă nu-i urmărim logica gramaticală, dacă nu învățăm după ce reguli se combină cuvintele pe care vrem să le folosim. Oricum am lua-o, *English with Tears* ne spune un lucru extrem de important: atunci când înveți o limbă străină, Gramatica ei este indispensabilă.

Lidia Vianu

English with Tears. English Grammar Made Difficult. Engleza cu lacrimi, de Ileana Galea și Virgil Stanciu s-a lansat oficial pe 24 octombrie 2012, dar volumul poate fi consultat și descărcat la adresa de internet: <http://editura.mtlc.ro/english-with-tears.html>





continuare din
numărul anterior

Promotor al sinergiei Țării Românești, Bal- canilor și Mediteranei

Revenind la opera de bazileu și voievod-ctitor a lui Neagoe Basarab, se cuvine să afirmăm cu toată convingerea că el a promovat sinergia Țării Românești, a Dunării și Mediteranei într-un proiect vast și statornic de construire și susținere a bisericilor ortodoxe și a sfințelor mănăstiri.

O demonstrează însăși antrenarea de meșteri mari, calfe și zidari, atât din Țara Românească, dar mai ales din Transilvania, Veneția, Elada, Armenia, Serbia și Constantinopol, pentru construirea, în timp record, de numai cinci ani, a Bisericii Mănăstirii Curtea de Argeș - apreciată, la momentul târnosirii sale, 15 august 1517, drept o minune a ortodoxiei Orientale.

Într-unul dintre primele sale eseuri publicate imediat după încheierea studiilor superioare, actualul Preafericit Părinte Patriarh Daniel o descria astfel: „capodoperă a spiritului artistic al poporului român, ea reprezintă resursele fără de sfârșit ale poporului nostru, eleganța și armonia, măiestria și priceperea”.

Pornind de la modelul bizantin al Bisericii „Sfântul Nicolae Domnesc” din Curtea de Argeș, ctitorie a strămoșilor săi Basarabi, Voievodul Neagoe porcede la zidirea unei alte capodopere în piatră: Catedrala din Târgoviște, a Mitropoliei Ungrovlahiei. Din neferi-

NEAGOE BASARAB sau Lamura spiritului românesc la 1512



Contemporan cu Erasmus de Rotterdam, Nicollo Machiavelli și Martin Luther - embleme ale unui ev deseori luciferic, sângeros, plin de o teribilă cruzime -, uriașul Voievod-Filosof Neagoe Basarab reprezintă, cu strălucire europeană și vocație irefragabilă, de o jumătate de mileniu, Lamura spiritului românesc tinzând spre Absolut.

cire, aceasta nu mai există în forma sa originală, din cauza nesăbuiței arhitectului francez André Lecomte de Nöuy, care a culcat-o la pământ și a înălțat alta, din temelii, din care spiritul epocii lui Neagoe Basarab a dispărut. Este doar una dintre crimele pe care acest francez, din ignoranță crasă și fără simțul valorilor reale ale trecutului, le-a comis împotriva patrimoniului eclezial românesc.

Ctitorii în Țara Românească ale lui Neagoe Basarab sunt și: Mănăstirea Snagov (înălțată aproape concomitent cu aceea de la Curtea de Argeș, între 1517-1521), Biserica „Sfântul Gheorghe Suseni” din Târgoviște, Schitul din Ostrovul Călimăneștilor, la care se adaugă acoperirea cu plumb a Bisericii de la Tismana, susținerea financiară consecventă a sfințelor așezăminte de cult de la: Corbii de Piatră, Gura Motrului, Bistrița, Govora, Dealu, Cornet, Bolintin, Glavacioc, Cotmeana, Butoiu - Dâmbovița, Vișina, Bălteni - Ilfov, Dobrușa, Cricov.

La anul 1515, a zidit, dincolo de Carpații Meridionali, în Transilvania, Biserica din Zărnești și a susținut substanțial înălțarea Bisericii „Sfântul Nicolae” din Șcheii Brașovului.

Din scrierile lui Gavriil Protul reținem un veritabil pomelnic al bisericilor miluite de Neagoe Basarab - în 31 de zone: „Să zicem denpreună toate (s.n.) câte sunt în Evrota, în Trachia, în Elada, în Ahia, în Eliric, în Cambaniana, în Elispod, în Misiia, în Machidonie, în Tertulia, în Sermie, în Lugodnie, în Petlanagonia, în Dalmația și în toate (s.n.) laturile

de la Răserit până la Apus și de la Amiază-zi până la Amiază-noapte, toate (s.n.) sfințele biserici le hrănia și multă milă pretutindena da”.

În studiul *Un mare ctitor de lăcașuri sfinte*, Alexandru Briciu consemnează că, din cele 95 de acte emise în timpul domniei lui Neagoe Basarab (adică 10-11 pe an), 50, adică mai mult de jumătate, se referă la biserici. Iar dintre acestea, 34 - deci peste o treime - sunt acte de danie, care privesc fie întărirea unor danii mai vechi, fie repararea unor biserici.

Trei biserici ortodoxe de la sudul Dunării, acolo unde și atunci, și acum trăiau/ trăiesc viguroase comunități românești, au primit daniile voievodului-bazileu. E vorba de Tescașița, Cușnița și Cutesca.

În Siria, fortul din Ascalon îl întărește cu o culă bine înarmată. Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, fosta capitală a Bizanțului, îi dăruiește, pe propria-i cheltuială, un nou acoperiș din plumb. Meteorele de pe Stâncă Tesaliei, așezămintele de pe Muntele Sinai și din Ierusalim se bucură de același tratament generos.

Protosul athonit Gavriil se întrebă aproape retoric: „Ce vom mai înmulți cuvintele, spuiind toate mănăstirile pe rând? Că toate (s.n.) mănăstirile den sfânt muntele Athosului le-au îmbogățit cu bani, cu sate și dobitoace încă le-au dat și multe ziduri au făcut. Și fu ctitor mare a toată Sfetagora”.

Stărnesc și acum uimire daniile anuale în



aspri (de argint) - 29.200 și taleri de aur - 600, asigurate mănăstirilor de la Muntele Athos: Cutlumus, Zografu, Xenofon, Rusicon, Vapoped, Iviron, Hilandar, Marea Lavră ș.a.

Autorul primei capodopere a literaturii române

Analiza literară cea mai nuanțată a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie* - alături de celea ale lui Dan Zamfirescu și Al. Piru - o datorăm regretatului Ion Rotaru, riguros critic și istoric literar cu accentuat profil universitar, care consideră această carte de căpătâi drept „prima mare capodoperă a literaturii române, redactată inițial în slavonește”, scrisă la Curtea de Argeș între anii 1512-1521.

Capitolul - de 13 pagini și un sfert, pp. 77-90, format B4 - dedicat de Ion Rotaru acestui cap de pod al literaturii noastre, în primul volum din seria *O istorie a literaturii române. De la origini până la Epoca Luminiilor*, serie reunită apoi într-o monumentală carte pe formatul celebrei *Istorie...* a lui G. Călinescu, pe care o și depășește din anumite puncte de vedere, este atât de convingător încât ne permitem să-l ilustrăm printr-o sintetizare extremă.

De reținut că Ion Rotaru respectă, în documentare și în structurarea materiei, toate criteriile impuse de G. Călinescu, extinse ulterior de discipolul acestuia, Al. Piru.

Prima remarcă este aceea că *Învățăturile...* constituie o operă de uz didactic - *ad usum Delphini* -, care, deși este foarte diferită, se aseamănă până la un punct cu *Principiile* lui Nicollo Machiavelli, scris în aceeași perioadă. Amândouă pornesc de la modele bizantine foarte vechi, din secolele IX-XIV, toate având caracterul de enciclopedii de epocă.

Ion Rotaru precizează că părți întinse ale capodoperei lui Neagoe Basarab, destul de singulară, misterioasă chiar până la un punct, „dezvoltă un misticism tipic medieval, rugăciuni nesfârșite, dezbate parcă într-un fel de transă barocă”. Judecata de valoare a istoricului literar este exprimată fără echivoc: „*Învățăturile* sunt tipice pentru mentalitatea evului de mijloc, într-un anume chip și pentru spiritul românesc al timpului”.

Anticipând o anumită direcție a poeziei moderne din secolul al XX-lea, textul *Învățăturilor...* „intră în cadențe poetice, în frazări fastuoase, superioare mult altor scrieri vechi similare”. Din nou, judecata de valoare a lui Ion Rotaru este categorică: „Româneasca de

aici este aproape perfectă, cu începuturi de întrepătrunderi dialectale, de sinteză a graiurilor din provincii”. Faptul denotă o profundă gândire și rafinată simțire, semn al unei civilizații și culturi remarcabile.

Fiorul liric, cuvintele-cheie, retorica subtilă, vobletele incantatorii, cadențele expresive „ne pot da o idee clară despre ceea ce s-a numit *poezia-rugăciune*, concept pur, contemplat în desfășurări de propoziții solemne”.

În rafinata sa analiză, Ion Rotaru include comparații cu generații de scriitori din veacurile următoare celui în care Neagoe Basarab a scris *Învățăturile...*, punând în relief capacitatea de anticipare, din partea lui Neagoe Basarab, a mersului literaturii noastre naționale și rolul voievodului muntean de model și deschizător de drumuri: „Fiorul liric, mult mai adânc aici decât în cazul chiar al unor Varlaam sau Antim (...), trimite insistent spre marea enigmă a sensului existenței umane. Motivul antic al lui *ubi sunt*, filtrat de Ioan Hrisostomul, îl redescoperim exprimat în românește în forme cu nimic mai prejos decât cele întâlnite în paginile lui Miron Costin și Dimitrie Cantemir”.

Remarcând și destulele pasaje epice - din apologuri, pilde-parabole -, istoric literar reține „un soi de epic descriptiv (...) pe care îl vom întâlni practicat sistematic, până la sașietate, de Dimitrie Cantemir în *Istoria ieroglifică*, în alte scopuri însă, fără încrâncenările abisale de aici”.

Minuția, acuratețea și forța imagistică a artistului cuvântului din *Învățăturile lui Neagoe...* nu sunt atinse nici de Gavriil Protul, nici de zugravii de biserică care au exprimat, printr-o parabolă, o idee inspirată de *Viața sfinților Varlaam și Ioasaf*.

Ion Rotaru consideră că maximumul de expresivitate în *Învățăturile* îl constituie paginile conținând elegiile-bocete *când au îngropat a doua oară, în mănăstire la Argeș, oasele mume-sei, Doamnei Neagăi, și ale cocoșilor lui, Petru voevod și Ioan voevod, și Doamnei Anghelinii...* Istoricul literar evidențiază că: „Este prima și una dintre cele mai frumoase pagini de poezie în care se exprimă iubirea filială în arta cuvântului românesc. Puterea de sugestie și cuprindere a imaginilor, directivitatea și omenescul lor (...), foarte personale, asemănătoare mult cu cele din *O, mamă...*, elegia funebă a lui Eminescu, sunt totul.”

„Rafinament aristocratic și de curte”

Este dincolo de orice îndoială că o știință de carte cu totul aparte pentru acea vreme, dincolo de cea pur folclorică și autohtonă, a

influențat și a făcut să rodească pasaje de cel mai înalt fior liric, în *autobocetul* prin care Neagoe se adresează celor rămași în viață. Una dintre comparații, menționează Ion Rotaru, cu totul surprinzătoare, imposibil de aflat în folclor, dovedește rafinament aristocratic și de curte, peste marginile experienței de obște: „Că azi, feții mei, vă despărțiți de la inima mea ca o scântee când sae pre fața apei mării în adâncurile cele întunecate și în valurile cele cumplite”. Experimentatul comentator formulează iarăși o judecată de valoare tranșantă, apreciind că aici „sugestia de trecere în neant capătă o forță și originalitate în expresie neîntâlnite nicăieri altundeva”.

Al. Piru citează un pasaj consistent din rugăciunea lui Neagoe Basarab „La ieșirea sufletului”: „Spune-mi acum, ticăloase suflete, unde este domnia noastră? Unde este muma noastră? Unde sunt feciorii și fetele noastre? Unde este slava cea deșartă a lumii aceștia și bucuria ei? Unde sunt băile cele calde și umplerea voii trupului nostru? Unde sunt grădinile noastre cele frumoase, cu mesele cele întinse și cu cărnuri cu miros bun și frumos? Unde este vinul carele totdeauna veselele inima noastră? Unde sunt vioarele și tobele și surlele? Unde sunt caii noștri cei frumoși și împodobiiți cu rafturi poleite și cu șale ferecate? Unde sunt inelele noastre cele cu pietre scumpe? Unde sunt diademele împărătești, care erau împodobite cu mărgăritar și cu pietre de mult preț? Unde sunt gurile hainelor împărătești? Unde este aurul și argintul dintr-această lume, ticăloase suflete?”

Preluat din *Eclesiastul* biblic și din multe alte izvoare de omiletică bizantină, motivul baroc al *fortunei labilis* este adus de Neagoe Basarab în premieră absolută în literatura română. El va fi ilustrat mai târziu de Miron Costin, în poemul filozofic *Viața lumii*, de Dimitrie Cantemir în *Divanul...* și în *Istoria ieroglifică*, de mulți alții, până la marele Eminescu, cel din *Memento mori* sau *Glossă*.

Antim Ivireanul, de asemenea, este anticipat cu strălucire în această primă capodoperă românească, unde aflăm elogiul Fecioarei de o mare frumusețe poetică, adevărat *Ave Maria*.

Precursor al lui Cantemir, Eminescu, Blaga, Rădulescu-Motru, D. D. Roșca

Analizând partea pur didactică, direct practică a *Învățăturilor...*, istoric literar glosează astfel: „Contrastul dintre partea lirico-teoretică, propovăduind deșertăciunea

lunii și chipul cum se poate câștiga împărăția cerurilor prin viața ascetică, prin renunțarea la toate bunurile pământești, prin posturi și rugăciuni necurmăte, și partea pur practică a scrierii, nu surprinde deloc pe cunoscătorul fenomenului cultural românesc, prin ceea ce ar putea numi filozofia teoretică și filozofia practică, așa cum o aflăm configurată în poezia noastră populară, începând cu balada *Miorița* (și, istoricește, mai de devreme, poate, cu zamolxianismul dacic al disprețului față de viața pământească și al sfidării morții, alături de tăria în lupta pentru apărarea țării de invazii străine), cu operele unor Miron Costin și Dimitrie Cantemir, până la I. Heliade Rădulescu, Bogdan Petriceicu Hașdeu și mai cu seamă Eminescu; până, în fine, la filozofia unor Lucian Blaga, C. Rădulescu-Motru sau D. D. Roșca, cu necesara observare a tuturor nuanțelor și împrejurărilor cu care, în diferite epoci, aceste manifestări ale spiritului național s-au produs de-a lungul istoriei”. (Ibid., p. 87)

De mare interes, în pagini memorabile, sunt trecute în revistă o multitudine de sfaturi, pentru fiul Theodosie, privind, spre exemplificare, comportamentul domnitorului, care trebuie să fie, în toate împrejurările exemplar, ritualul primirii solilor, organizarea armatei, tactica războaielor și mijloacele prin care se poate obține și menține pacea (capitol studiat de Nicolae Bălcescu înainte de a scrie *Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul*).

Despre unul dinre sfaturile date de Neagoe Basarab, care dispunea de experiență militară și războinică apreciabilă, Ion Rotaru apreciază că: „ar putea foarte bine să fie dat mai cu seamă de un general de armate cum fusese Ștefan cel Mare”.

Merită reținută, evident, judecata de valoare exprimată de istoricul literar în finalul capitolului, conform căreia atât versiunea românească, dar și cea slavonă originară, de neîmlocuit, „participă la istoria culturii și literaturii noastre naționale și mărturisesc despre o epocă de mare înflorire a lor, de la începutul secolului al XVI-lea până în vremea lui Constantin Brâncoveanu”. Ceea ce și explică interesul manifestat astăzi, ca și la 1848, față de capodopera *Învățăturile lui Neagoe Basarab...* „de istoricii, filologii și mai toți cărturarii interesați de evoluția spiritului național de-a lungul veacurilor, cristalizat magistral în această capodoperă”.

La rândul său, Al. Piru reține, în finalul capitolului său despre *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie*, că - față de turci - domnitorul recomandă atitudinea șoimului, care, netemându-se de vultur, îi lasă, spre a evita lupta, o parte din vânatul

său, dar, dacă dușmanii vor cu tot dinadinsul război, numărul lor oricât de mare nu trebuie să ne înspăimânte. Istoricul literar apreciază la Neagoe Basarab „îndemânarea elocvenței, cadența de mare vibrație retorică, mai ales când vorbește (după Ioan Zlataust) despre fragilitatea vieții întreruptă de moarte”, pentru a puncta apoi: „Patetică este plângerea morții fiului Petre, cea mai mișcătoare pagină elegiacă din literatura română în limba slavonă” (s.n.)

Ca niciodată la Al. Piru, ultimul paragraf lasă să se întrezărească, dincolo de sinteza exemplară, o undă de vibrație umană aparte, poate chiar o anume înduioșare față de destinul în postumitate al operei marelui voievod-ctitor: „Neagoe Basarab a murit în ziua de 15 septembrie 1521. Theodosie, care i-a urmat la tron, a domnit mai puțin de patru luni și a murit la Constantinopol. Alți doi frați, Petru și Ion, și o fată, Anghelina, muriseră înainte, iar Stana și Ruxandra au devenit soțiile lui Ștefăniță al Moldovei și respectiv Radu de la Afumați. Ca în legenda meșterului Manole, pierit după zidirea bisericii episcopale de la Curtea de Argeș, *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie* și-au nimicit autorul, ajungând a fi socotite (pe nedrept) o scriere pseudo-epigrafă, anonimă”. (Op. cit., pp.35-36)

Punte între Europa postbizantină și Europa occidentală

Referindu-se la rolul neamului nostru în Europa bizantină și post-bizantină, reputatul istoric literar Dan Zamfirescu punctează decisiv: „Românii au sporit această avere, creând în limba de cultură a întregului Răsărit, deci pe terenul însuși al celor cu multe sute de ani în avans, o capodoperă istoriografică - *Letopisețul de când s-a început cu voia lui Dumnezeu Țara Moldovei*, una hagiografică - *Mucenicia lui Ioan cel Nou de la Suceava* - și cea mai voluminoasă operă unitară scrisă vreodată în limba de cultură a lui Chiril și Metodie: *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie*”. (Locul și rolul culturii române în Europa și în lume, Ed. Roza Vânturilor, București, 2006, pp. 31-32)

Continuându-și cu feroare cuceritoarea demonstrație, avizatul editor al *Învățăturilor lui Neagoe Basarab* (împreună cu Florica Moșil) și al unei fundamentale antologii de literatură română veche (în colaborare cu G. Mihăilă) susține, cu autoritatea-i recunoscută, că, privit din avion, peisajul cultural european rezervă culturii române un loc cu totul special: „...ea ne apare ca singura cultură ce

respiră, încă de la început, cu ambii plămâni. Este o cultură pe care mi-am permis să o definesc în 1973 drept „sinteză europeană”, dând astfel cu anticipație răspunsul cerut re-cent de un confrate occidental scriitorului Nicolae Breban: *Să-mi definești cultura română numai în două cuvinte*”.

Cu deplin temeii, Dan Zamfirescu afirmă că, aici, la noi, *Europa bizantină* și *Europa occidentală* de tradiție catolică și limbă latină „nu numai că s-au întâlnit pe un fel de punte între Orient și Occident, într-un loc de răscruce de civilizații, ci au conlucrat neconținut spre a configura identitatea unei civilizații și unui spirit ce ocupă un loc inconfundabil în ansamblul civilizației europene”.

Într-un paragraf memorabil, redevabilul cercetător - care are o licență în teologie cu teza *Ortodoxie și Romano-Catolicism în specificul existenței lor istorice* (scrisă în 1956 și publicată abia în 1992) și un doctorat în filologie, susținut cu Dan Simonescu, cu teza *Neagoe Basarab și Învățăturile către fiul său Theodosie. Probleme controversate* (Ed. Minerva, 1973) - conturează un original portret al domnitorului muntean: „Neagoe Basarab, acest împărat postbizantin, ocrotitor al întregii Ortodoxii, nu se sfiește să trimită soli cu scrisori la Papa Leon al X-lea, protectorul lui Rafael. El se interesează de rațiunile urii dintre grecii ortodocși și catolicii apusenii, primind răspuns de la Manuil din Corint, dar nu se lasă impresionat și în Târgoviștea sa adăpostește o mănăstire franciscană, de unde află despre cultul rănilor Domnului. Cu această pietate franciscană ne întâlnim în *Învățături*, altfel cea mai isihastă carte a culturii române”.

Efigii în bronz

În final, reiterăm, preluând din *Scrisoarea...* Î. P. S. Calinic, doar câteva dintre sintagmele - adevărate efigii în bronz - cu care Neagoe Basarab a fost pus în lumina eternității: „*Domn cu apucături împărătești și domn cu atâta dor de frumusețe cum nu mai avusesem altul înainte de dânsul*” îl proslăvește Nicolae Iorga; „*unul din cei mai culți domni ai noștri din vechime*” - îl descrie Ion Bogdan; „*Marc Aureliu al Țării Românești, principe artist și filosof*” - îl consideră enciclopedistul de talie mondială Bogdan Petriceicu Hașdeu.

Pentru ca, mai aproape de noi, în 1981, Mitropolitul Antonie Plămădeală să-i creioneze un cuprinzător portret, din care spicuim: „Domn al culturii românești îndeosebi, a realizat, în *Învățături...*, ca și în catedrală, o sinteză românească originală între umanism



și gândirea religioasă a vremii, sinteză care a surprins și a concretizat, în forme scrise și zidite, trăsăturile esențiale și fundamentale ale sufletului românesc, iubitor de frumos și de bine, realist și echilibrat”.

Respectând structurile canonice, asceza și toate rigorile isihasmului, Neagoe Basarab a cucerit armonia - cu Dumnezeu și cu neamul său, cu obârșiile daco-romane, cu spiritul românesc al înaintașilor săi, de la Basarab I până la Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare - supranumit de occidentali *Atletul lui Hristos* - și Radu cel Mare, înrâurind vocația unor magnifici urmași vestiți în Europa, în lume: Mihai Viteazul - *Restitutor Daciae*; Constantin Brâncoveanu - *Martirul Ortodoxiei*, făurarul primului stil arhitectonic național, care-i și poartă numele; Mihai Eminescu - *Românul Absolut*; Constantin Brâncuși - *Cioplitorul de lumină, de porți românești și de înfinire în sculptura mondială*, pe care a întors-o la Esențe, la izvoarele primordiale, pe cât de

românești, pe atât de universale, definit de experți din străinătate drept *Al Treilea Dumnezeu al lumii artistice, după Dumnezeu-Shakespeare și Dumnezeu-Beethoven*; George Enescu - *Chintesența melosului românesc* ridicat la rangul suprem de Muzică-Bucurie, Muzică-Imn de slavă lui Dumnezeu înveșnicit în vibranta Biserică a Mănăstirii Curtea de Argeș.

Neagoe Basarab a anticipat, parcă, viziunea de peste veacuri a unui alt erudit, Timotei Cipariu (cleric greco-catolic, pașoptist, fondator al Academiei Române) conform căreia: „Acolo unde politicul dezbină, cultura unește”.

Prin numeroasele și excepționalele sale fapte culturale, Neagoe Basarab a unit destinul neamului românesc cu acela al Europei din epoca sa, dar și cu acela al Europei din secolele ce i-au urmat.

Tocmai de aceea, acum, în zorii mileniului

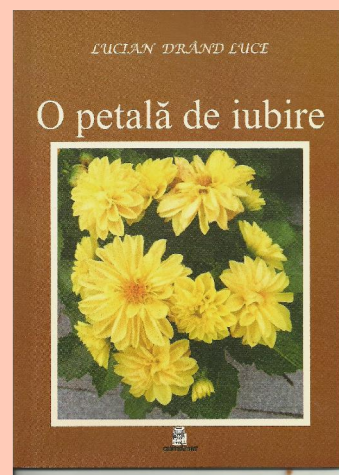
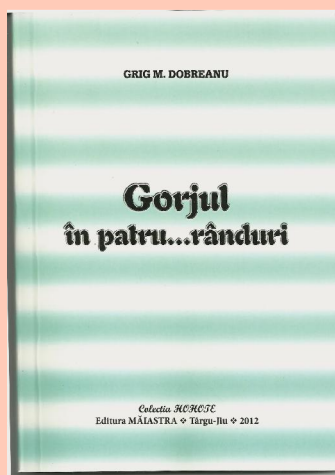
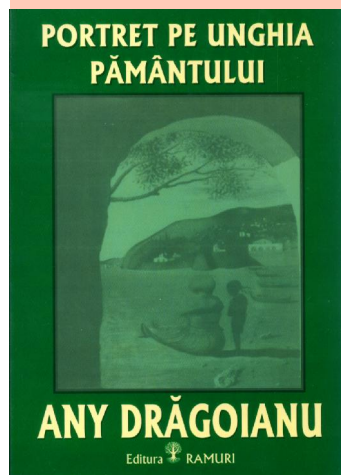
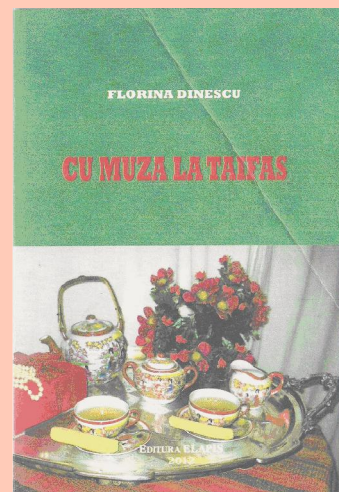
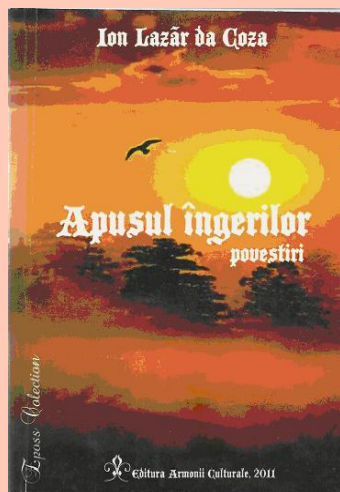
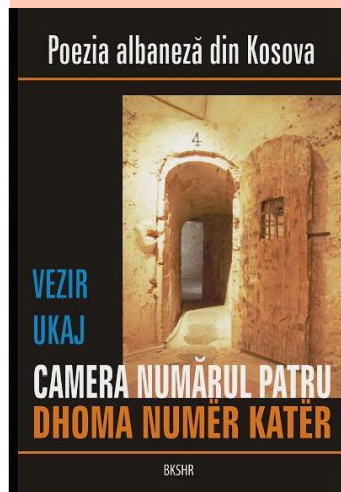
al treilea, episcopul catolic Josef Hommayer, acreditat pe lângă Uniunea Europeană, mărturisirea anii trecuți, după o vizită în țara noastră, cucerit de căldura și evlavie românilor: „*Inima Europei, acum am găsit-o, aici, la București*”. Este o realitate care nu ar fi fost posibilă fără lucrarea plină de har a Voievodului Neagoe Basarab, de acum 500 de ani.

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi, păcătoșii !

P. S. : Vă propun un salt cuantic, pe deplin întemeiat: fără aprofundarea vastei opere a lui Neagoe Basarab, Î.P.S. Calinic, Arhi-episcop al Argeșului și Muscelului, nu l-ar fi destăinuit în profunzime pe Constantin Brâncuși. Nu l-ar fi desghiocat din halourile de taine succesive în care este înveșmântat, precum ceapa miraculoasă în zeci de cămăși mătăsoase. Și, desigur, nu ar fi devenit un veritabil hermeneut al creației de geniu a Titanului din Hobița - purtător, împreună cu Eminescu, Enescu, Eliade, Coandă, Babeș, Gogu Constantinescu, al praporilor spiritului românesc. Spirit european, prin excelență, fără de care bătrânul continent ar fi cu mult, mult mai sărac. În toate sărac și, mai ales, cu Duhul.

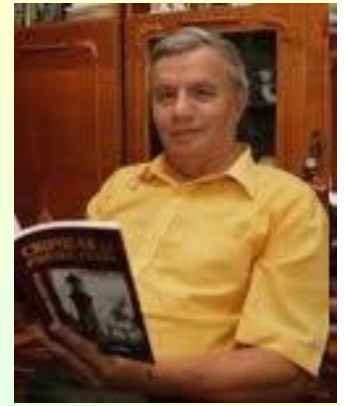
Craiova, 6-18 septembrie 2012

Cărți primite la redacție



Ion ROȘIORU

Aurel M. Buricea sau marea fascinație a sonetului



Ultima carte de versuri publicată de laboriosul Aurel M. Buricea, **Crucea din muguri** (Ed. Semne, București, 2012, cu o prefață pertinentă a lui Florentin Smarandache), cuprinde tot atâtea sonete câți sunt și anii autorului (născut în 1945) în anul de grație 2012.

Tema predilectă a poetului-matematician, sau a matematicianului bacovian, după cum îl grătulează prefațatorul, este curgera implacabilă a timpului care-l antrenează în fluxul lui torențial. Regretul că nimic nu este statornic îl copleșește. Nici măcar aducerile-aminte nu mai pot constitui un refugiu mântuitor pentru neli-niștitul poet: „în oglinda unui cer uitat se sting/ amintirile celui ce-am fost atunci/ tânăr și ferice ca pasărea-n lunci/ când zborul din spirit nu pot să-l cuprind// cu aripa frântă în noapte cobor/ arborii de vis se desfrunzesc în cale/ între ieri și mâine cresc porți de zale/ iluzia veșniciei plânge-n dor// Te aștept Doamne cu fiecare clipă/ de imagini din nevăzut mi-e sete/ mi-a zidit viața calea de risipă// drumurile toate au dus către cer/ singurătatea crește din gregete/ voi învâța dincolo de limba de ger” (**arbori de vis**).

Autodefinindu-se ca un „cuvânt călător între două lumi”, poetul își acceptă cu dureroasă voluptate traiectul care-l va apropia de Divinitatea supremă cu care se află într-un permanent dialog psalmic. Recunoaște că-i e sete de imaginile noului univers spre care se îndreaptă decis să învețe „limba de ger”, precum și: „să-i fie eternității altoi” (**deducție**).

Sonetistul deplânge fărâmițarea infinitului în și cu fiecare

om. Pe urmele lui Eminescu sau Cezar Baltag, poetul hrănește ipoteza că lumea înconjurătoare e poate visul cuiva, al lui Dumnezeu, bunăoară, sau al Zeiței Gee. Lumea își face încercarea în fiecare ins și se stinge cum „toamna lumina în rod/ să crească arborii în mai din pământ/ ca glasul bisericii în prohod” (**oglundire**). Gândul că trece prin lume fără a lăsa urme îl îndurerează ca și faptul de a fi martorul risipirii credinței ordonatoare. În răspăr cu această lume fără niciun Dumnezeu, poetul își asumă cu și mai mare acuitate lumina divină și învață dumnezeiasca ardere de tot întru sonet: „atât de aprins de sfânta lumină/ că ard până la suflet în sonete/ ca mireasma merelor din grădină// orice înger poate acum culege/ taina din versuri fără să regrete/ că n-am mai ținut cont de timp și lege” (**timp și lege**).

Poetul-rug își face uneori bilanțul acestei arderi mistuitoare și se roagă în fiecare clipă să mai prindă o zi de jertfă iisusică pentru semenii săi: „chiar am trudit de la o zi la alta/ să-i fac fericiți pe cei din jurul meu/ am trecut peste patimi atât de greu/ de-aud și acum cum bate-n cuget dalta// acestei soarte fără de prihană/ urșită-n taină înainte de-a fi/ ajută Doamne să trec de-această zi// vindecă-mă de năpraznica rană/ unde curge noaptea fără limite/ nu lăsa tăcerea să te imite” (**rugă**). Truda altruistă întru Logos nu va fi fost una zadarnică și ea se va fi integrat organic destinului creator: „din Cuvânt voi face mâine un alt mormânt/ și-n fiecare vers va fi gândul meu/ care mi-a ursit din viață legământ// să vă iubesc de dincolo de moarte/

așa cum m-a zămislit chiar Dumnezeu/ să trăim în veci litera de carte” (**culegător de spirit**).

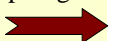
Prin creație, pe care o concepe ca pe un scut împotriva morții, poetul se declară, orgoliul său fiind pe deplin întemeiat, „bolnav de nemurire” (vezi poemul cu acest titlu). Sonetistul temerar nu încetează să-l slăvească pe Atotcreatorul și să se considere, la rândul-i, infimă parte din zidirea divină, ortul său de vamă fiind versul, vers de care lumea se va bucura ca de un dar neprețuit: „se vor găsi savanți să spună povești/ în acest univers fără sfârșit/ în toată lucrarea doar Tu Doamne ești// Te simt cum vibrezi în orice ființă/ prin sfânta zidire ești desăvârșit/ ca un ou mă-nchid în a Ta credință” (**sfânta zidire**).

Numeroase sunt piesele lirice din acest volum din care se desprinde credo-ul artistic al poetului vizionar. Ca și Argezi, el vorbește testamentar de-un „nume adunat pe-o carte” de literele înșiruite pe-o piatră tombală, de stilul care-i va bucura pe cei ce vin și de care-și leagă tainic speranța propriei epifanii mai mult decât sigure. Aurel M. Buricea mizează totul pe poezia de care, ca altădată Al. Philippide, se agață „ca un copil de poala mummii”. Utopia inevitabilului *dincolo* este una proiectată în spirit creștin și ea va aduce cu sine marea despovărare. Seninătatea poetului nu-i deloc străină de cunoscutul mit al reîntoarcerii mioritice: „pregătit sunt Doamne să trec prin moarte/ cerul unde nu-i durere și suspin/ acolo de sus grijă să-mi poarte// să nu mai aud de-a durerii povară/ să trăiesc veșni-

cia într-un alin/ ca seva-n pomi în fiecare vară” (**confesiune**). Ca și: „în firul de iarbă voi fi vederea/ inima mea va pulsa în natură/ unde nu vei trăi altă măsură// dacă nu oprești această cădere/ vom visa de-a pururi prin veșnicie/ cât va cânta lumea prin poezie” (**mărturisire**).

Plecarea celor dragi e dureros de injustă și poetul se amăgește liric că moartea e o glumă sau o părere și că din ea se poate reveni, precum în acest sfâșietor sonet închinat regretatului Fănuș Neagu: „cu inima am iubit satul noi doi/ prin veac părinții ne-au fost icoane vii/ natura ne-a învățat cântecul din vii/ odele câmpiei le-am scris amândoi// umbra lui Hristos în lanul de grâu copt/ tablouri galbene sfințite vara/ cu mierea de albine pictând țara/ am dus taina luminii în cifra opt// câmpul de floarea soarelui înflorit/ oglinda din suflete ninse de zori/ izvor unde străbunii au adormit// te-aștept Fănuș în casa mea dintre ulmi/ să fim printre sfintele taine călători/ când steaua din Bărăgan plânge pe culmi” (**îngerul câmpiei**).

Sonetul e, rând pe rând, plâns alinător/ostoiitor, casă ocrotitoare, prilej de ardere epifanică, *modus vivendi*, cale de accedere în Cuvântul dintâi și de îndumnezeire perpetuă, prilej de dialog cu cei care au purces deja în lumea umbrelor (**dor ce mamă**), vis nemurit într-o carte (**alt sine**). Sonetul e pentru Aurel M. Buricea nu doar regele poeziei cu formă fixă ci al poeziei în general ca expresie desăvârșită a naturii: „când floarea-soarelui cântă-n sonete/ toată lumea de-apoi plânge-n





zidire/ moartea luminii să nu se repete” (**leac pentru uitare**).

Poetul se percepe pe sine ca mesager de taină al câmpiei care prin el și prin alți poeți și prozatori ai acestui topos binecuvântat și-a câștigat un binemeritat loc în legendă (**ultima toamnă**). După ce s-a retras din satul natal (Ulmu, din județul Brăila, în care a predat matematica aproape o jumătate de veac), poetul brăilean, acum prahovenizat, simte sfâșietor dorul de casa unde pozele înrămate ale părinților sporesc numărul icoanelor de pe pereții reci. Pustiul s-a înstăpânit de ograda părintească a cărei poartă s-a ruginit de-un veac. Întreg satul natal s-a pustii, de altfel, iremediabil încât până și „lumea din cuget doarme-n sicriu” (p.45). Sonetistul își simte trupul plin de amurg și de tristețe și nicăieri nu mai găsește alinare, excepție făcând cugetul sfânt și iluminarea prin rugă (**trepte spre cer**). Iar bucuria, atât cât mai poate ea să fie la ceasul de crepuscul existențial, vine din conștiința zidirii sale juste în lumină integrată firesc în structura naturii: „doar cugetul meu plânge și suspină/ memoria se naște din lumină/ cum crește vara fructa în grădină” (**calea spre cer**). Licărul speranței că marea plecare nu va fi una fără drept de întoarcere în elementele fundamentale ale firii i se intruzionează tainic în suflet: „peste acest infinit să fiu stăpân/ să aud natura cum plânge de dor/ când doarme în pământ acest corp păgân// s-a făcut în gânduri atât de târziu/ spre uitarea facerii încet cobor/ și-n sonete de iubire vers să fiu” (**vers peste timp**). Nu exclude nici posibilitatea întoarcerii în leagănul dintâi spre a-și trăi nemurirea pe care i-o asigură opera (aproape 20 de volume diverse) la care a trudit neștiut spre a-și cinsti stirpea: „poate mă voi întoarce la mine-n sat/ să fiu în sonete cânt de iubire/ s-alin durerea celor ce i-am lăsat// să stea de priveghe în sfinte taine/ să se pregătească pentru adormire/ de țin în cufere toamne și haine” (**ultima strigare**). Respectiv: „vom

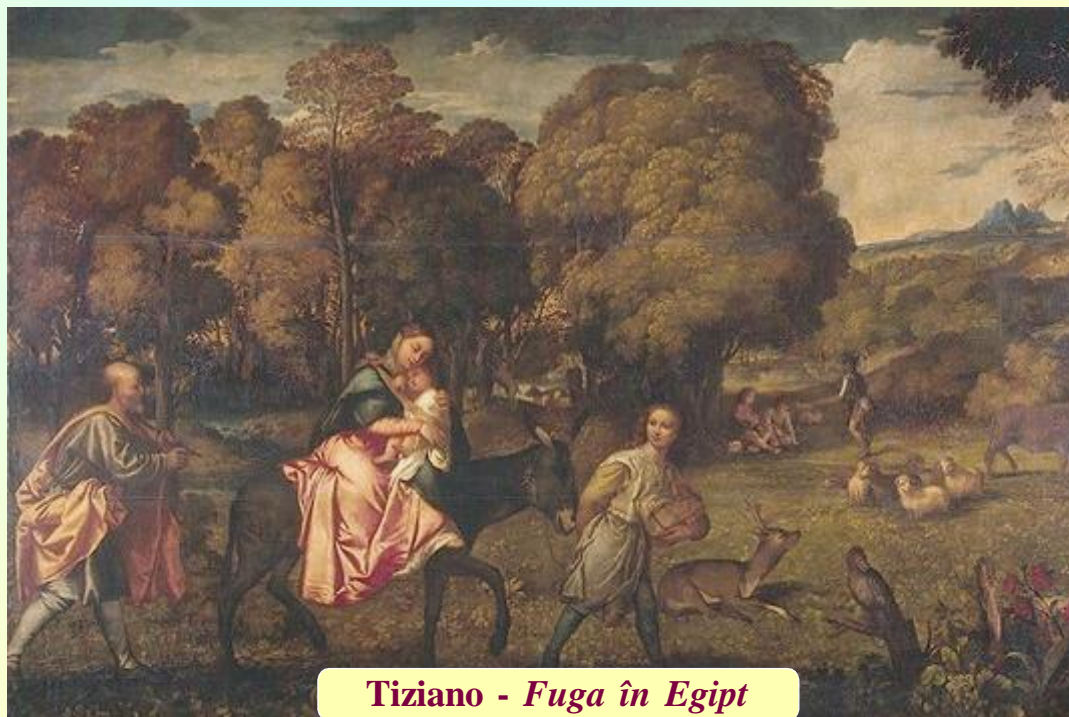
trăi viața de-apoi în legendă/ ni-meni nu ne mai poate scoate din sonet/ chiar dacă moartea-i scrisă-n agendă// de-atâtea amintiri avem parte/ încât va șterge vremii ultimul regret/ dacă rămâne spiritul în carte” (**cartea de gânduri**). Ca expresie a iubirii, poezia joacă rolul de catalizator al forțelor și miracolelor vegetale: „toamna cântă-n amurg triste sonete/ mere coapte recită versuri pe ram/ cine le-a compus ieri n-o să mai regrete// iarna ninge gândirea cu tăcere/ lacrimi amare sunt cristale la geam/ natura ne-a dictat sfânta plăcere” (**poem de dragoste**). La rândul-i, natura e cea care-i dictează poetului sonetele: „natura din trup mi-a dictat sonete/ și-a furat muzica din mere coapte” (**natura scrie sonete**). Raportându-se la univers, poetul își conștientizează coordonatele divine pe care se situează la confluența minunilor astrale: „lumina acestui spirit absolut/ îmi hrănește sufletul cu iubire/ gândirea trezită din adormire/ uită c-am fost zămislit izvor de lut// și-mi curg zilele oarbe spre Sfântul Duh/ obiect al facerii mi-a fost viața/ cel ce-a născut în mine dimineața/ mă privește de dincolo de văzduh” (**confesiune**). Sau: „sâmbure de spirit în lume am fost/ pe timp de iubire sădit în sonet/ pentru vremea pierdută n-am să regret/ în Sfântul Cuvânt

tainic mi-am găsit rost// în suflet pustiu miroase a tămâie/ lanuri de grâu copt au sălbit albine/ vibrații de neant se sting în mine// cum căldura verii într-o lămâie/ sufletul mi-a fost o carte prea sfântă/ în care gândul cerurilor cântă” (**câmp cuantic**).

Pentru Aurel M. Buricea, poezia e spațiul rezonant al iubirii fără de care nimic nu există pe lume. Declarațiile de dragoste trimis, prin puritatea și intensitatea lor, la erotica matrimonială a statornicului Emile Verhaeren. În treacăt fie spus, acest volum a fost scris, după mărturisirea poetului, chiar în patria marelui simbolist flamand. Iată, spre ilustrare, un sonet al poetului român: „dragostea ta n-a fost o iluzie/ cine a născut natura are gust/ de-am crescut în iubire ca un arbust/ în orice vers nu-i nicio confuzie// în metafizică te-am slăvit flămând/ se hrănea raza zilei cu dorul tău/ c-am vrut să cobor în moarte nu-mi pare rău/ ești de-a pururi vie în negândit gând// firea din simțire altă măsură/ orice zi fără tine-i ca un blestem/ nu gălesc în lume altă făptură// ne-am iubit în taina unor sonete/ de uitarea acestei lumi mă tem/ arborii din suflet cioplesc tonete” (**acord**). Nu lipsește nici regretul că de-a lungul vieții sale nu i-a consacrat iubirii întreaga lui ființă și energie creatoare: „de-ar vrea

cerul să mă mai nasc odată/ numai în iubirea mi-aș face casă/ vremea lumii mi-ar fi mai ordonată// și-n acord armonic mi-ar trece viața/ chiar dacă prin veac mi se stinge rasa/ când peste amintiri se lasă ceața” (**axiome**).

Sonetist tenace, în permanent dialog cu divinitatea care-i ocrotește iubirea și deopotrivă scrisul autoreferențial, Aurel M. Buricea excelează în formulări tranșant-diamantine, adevărate aforisme axiomatice din care s-ar putea alcătui oricând o mini-antologie frapantă. Cităm doar câteva, truvabile în paginile finale ale cărții: „iubirea-i apă pentru setea de vis” (**zidire**); „în arborii nopții plânge o cruce” (**crucea din muguri**); „în muguri dospesc cruci de lemn și coșciug” (**taina facerii**); „doar logica din spirit mi-a dat hrană” (**univers din vers**). Volumul **Crucea din muguri** se încheie pe o notă optimistă privind postumitatea pe care sonetele poetului au capacitatea s-o controleze. E încă un prilej și un motiv de a-i aduce mulțumire Ce-lui de Sus: „mi-ai zămislit Doamne această soartă/ să veghez pentru gloria mea postumă/ când destinul va-nchide neagra poartă// memoria se va pierde-n zi tristă/ iarbă de niciunde arsă de brumă/...orice sentiment în sonet există...” (**univers din vers**).



Tiziano - Fuga în Egipt

Stelian COMBOȘ

Ernest Bernea – gânditor creștin, promotor și filozof al culturii românești autentice



Ernest Bernea, un mistic rățacit în viața socială și în cea politică

Sociolog, etnograf și filozof, Ernest Bernea a fost unul dintre intelectualii de marcă ai perioadei interbelice. Astăzi, ignorat de intelighenție, din pricina necunoașterii dar și a trecutului său politic, Ernest Bernea rămâne un nume de referință în cultura română. O mare parte din opera sa este încă inedită, datorită temerii editorilor că Ernest Bernea nu este popular și vandabil.

Născut la Focșani - Vrancea, pe 28 martie 1905, Ernest Bernea a copilărit la Brăila, unde și-a făcut studiile primare și liceale. Tatăl său, Marcu, era țaran moldovean din împrejurimile Galațiului, iar mama sa, Tudora, era fiica unui ardelean ajuns căraș în port. Copilăria aspră, știrbită de neajunsuri, petrecută într-un cartier muncitoresc, l-a marcat definitiv. Până la sfârșitul vieții s-a mulțumit cu un trai auster, chiar sărăcăcios. Încă de la 13 ani, având tatăl grav bolnav, fratele mai mare mort pe front și patru frați mai mici, Ernest a fost nevoit să lucreze pentru a-și ajuta familia. A fost, pe rând, vânzător de covrigi, îngrijitor în port, tăietor de lemne și preparator la matematică pentru copii familiilor înstărite. Cam din aceeași perioadă și-a descoperit înclinația spre desen și literatură. A urmat, din anul 1926, Facultățile de Litere și de Filozofie din București. I-a avut profesori pe Nicolae Iorga, Nae Ionescu și Dimitrie Gusti. Cu Nae Ionescu a colaborat la *Cuvântul*, iar cu Dimitrie Gusti a lucrat în echipele de cercetare etnografică. Între anii 1930 și 1933, Ernest Bernea a primit o bursă și s-a specializat în Sociologie și în Istoria Religiei la Paris, iar la Freiburg (Germania) în Filozofie (unde a studiat cu Martin Heidegger). În toamna anului

1932, Ernest Bernea a cunoscut-o pe Maria Patrichi - Marcela, cum o alinta el -, gălățeană, absolventă a Facultății de Litere din București, cu care s-a căsătorit cinci ani mai târziu. Împreună au avut un fiu, Horia, și pe gemenele Ana și Tudora.

Despre activitatea publicistică

Volume publicate: *Riturile* (1932), *Crist și condiția umană* (antropologie creștină, 1932), *Stil legionar* (1937), *Muzeul românesc de etnografie* (1937), *Filosofia la Universitate* (1937), *Cartea Căpitanilor* (1937), *Preludii* (eseuri, 1937), *Gând și cântec* (poezii, 1939), *Îndemn la simplitate. Mărturisiri pentru un Om Nou* (1939), *Moldovă tristă* (poeme în proză, 1939-1940), *Pași în singurătate* (poeme în proză, 1940), *Timpul la țaranul român* (1941), *Colina lacrimilor* (1943), *Maramureșul - țară românească* (1944), *Firide literare* (1944).

Manuscrisele netipărite:

S-au arătat semne (roman, 1939), *Arta în lumina stilurilor din cultură* (1964), *Frederic Mistral și spiritul Mediteranei* (1964), *Dante și universul spiritual medieval* (1964), *Sociologie și etnografie românească. Ordinea spirituală* (1966), *Civilizația română sătească. I - Forme și funcțiuni, II - Forme și valori* (1969), *Popas în grădina neumblată* (poeme în proză, 1971), *Lumini în necunoscut* (poeme în proză, 1971), *Destinul civilizației. I - Dialectica spiritului modern* (1974), *Sociologia - știință concretă și experimentală* (1974), *Legenda trandafirului alb* (sau Un om caută pe celălalt, roman, 1975), *Meditații. Note pentru o filosofie inactuală* (1975), *Cultură și educație. În lumina unui nou stil moral* (1976), *Arta nouă - fenomen de criză* (1978), *Studii de literatură* (1978).

Despre Rânduiala și mișcarea legionară

Revenit în țară, alături de Traian Herseni, la Institutul Social Român condus de Dimitrie Gusti, Ernest Bernea a avut o contribuție valoroasă la cercetările monografice întreprinse în diferitele zone ale României, publicând importante studii și articole în revistele de specialitate. Datorită simpatiilor legionare pe care le nutreau colegii săi Ion Ionică, Ion Samarineanu și D.C. Amzăr (acesta din urmă fiindu-i și cumnat), Ernest Bernea a aderat, în anul 1935, la mișcarea legionară. În același an, cei patru au fondat revista *Rânduiala*, care a apărut trimestrial timp de trei ani. Tot în anul 1935, Ernest Bernea a fost numit conferențiar la catedra de antropogeografie a lui Simion Mehedinți, unde a predat sociologie comparată și primul curs de etnologie din România, până în anul 1940. *Rânduiala*, revistă de atitudine culturală și politică, a găzduit semnături importante ale vremii ca Lucian Blaga, Radu Gyr și Haig Acterian. Gruparea de la *Rânduiala* s-a încadrat în tendințele epocii de a întrupa idealul „tinerei generații”, sprijinind mișcarea legionară. Însă, odată cu asasinarea lui Corneliu Codreanu, liderul mișcării legionare, Ernest Bernea s-a distanțat de aceasta, pentru ca orice simpatie să-i dispară după uciderea lui Nicolae Iorga.

Despre detenția și închisoarea politică

În timpul prigoanei carliste, Ernest Bernea a fost întemnițat în lagărul de la Vaslui. A scăpat ca prin minune de pogromul antilegionar din 21-22 septembrie 1939 (declanșat

de regele Carol al II-lea drept represalii pentru asasinarea premierului Armand Călinescu de către o echipă legionară). Ernest Bernea a fost eliberat cu puțin înainte de „noaptea cuțitelor lungi” pentru că s-a numărat printre cei care au semnat o declarație de desolidarizare de mișcarea legionară, după cum reiese dintr-un document al Securității. Ernest Bernea a susținut mai târziu, în fața ofițerilor de Securitate, că a fost exclus din mișcarea legionară în anul 1940, „pentru lipsă de activitate”. De fapt, el spunea că din anul 1937 s-a considerat izolat și autoexclus, pentru că viziunea sa politică intrase în contradicție cu aceea a mișcării. A fost mai degrabă un mistic rătăcit în politică, la fel ca mulți alți intelectuali interbelici.

După așa-numita „rebeliune legionară”, din ianuarie 1941, Ernest Bernea a fost închis în lagărul de la Târgu-Jiu și în penitenciarul Tg. Ocna, fiind suspect pentru că își păstrase postul de funcționar în Ministerul Informațiilor pe timpul guvernării Antonescu-Sima. La numai o lună, a fost eliberat, fiind găsite dovezi că n-a participat la rebeliune. Promovat director de studii în Ministerul de Externe, a lucrat acolo până la venirea Anei Pauker la conducerea instituției, în anul 1947. Rămăs șomer, a fost nevoit să se mute în satul Poiana Mărului din județul Brașov, unde soția sa își găsisse un post de profesor. În anul 1948 a fost și el angajat profesor la școala din sat. După numai un an, rearestat, a fost ținut în anchetă un an la Brașov pentru presupuse comploturi „țărăniște” pe care le-ar fi pus la cale. Iar în anul 1952 a fost din nou încătușat sub acuzația de „ideolog al mișcării legionare” și purtat prin mai multe colonii de muncă de la Canalul Dunăre-Marea Neagră. Eliberat în anul 1954, grav bolnav, i s-a fixat domiciliu obligatoriu în comuna Schei din județul Galați. Între timp, familia sa se mutase la Zărnești, unde a și locuit până în anul 1962, când Bernea a fost eliberat definitiv. Dovadă că în toată perioada detenției a fost intransigent față de comuniști stă un raport, din 10 decembrie 1954, al mr. Andrei Văculin către gen. mr. Ady Ladislau, locțiitor al ministrului de Interne. „În timpul cât a stat în C.M. (colonia de muncă) nu a dat dovadă de reabilitare, el este cunoscut că lansa zvonuri cu privire la un nou război și că Horia Sima va veni în țară cu un program nou și îndemna la rezistență pe ceilalți deținuți. (...) De la venirea sa în comuna Schei, întreține legături cu elementele cele mai dușmănoase, manifestă continuu nemulțumire...”. Cu o asemenea „recomandare”, nu-i de mirare că, după trei luni, a fost din nou arestat și condamnat la 10 ani de temniță grea, pentru „crimă de activitate intensă contra clasei muncitoare”.

A fost eliberat la 1 octombrie 1962, iar în anul 1965, cu sprijinul lui Perpessicius și al lui Al. Philippide a fost angajat cercetător la Institutul de Etnografie și Folclor al Academiei Române, de unde a fost pensionat în anul 1972. Până în anul 1989 a fost supravegheat în continuare de Securitate, iar în anul 1984 a fost arestat și bătut crunt pentru că a refuzat să devină turnător. A murit la 14 noiembrie 1990 și a fost înmormântat la Mănăstirea Cernica.

Religia - centru al vieții satului românesc: Ernest Bernea și spiritualitatea românească

„Spiritualitatea locală străveche s-a adaptat formelor și sensului vieții religioase reprezentate de biserică, fără să renunțe la conținutul și valorile sale, iar biserica oficială s-a adaptat la condițiile și sensul tradiției locale, fără să renunțe la ceea ce îi era esențial” (Ernest Bernea). „Civilizația română sătească” a stat în centrul preocupărilor științifice ale lui Ernest Bernea, sub toate unghiurile posibile pe care noțiunea de „civilizație” le presupune. Pentru Ernest Bernea, „civilizația română sătească închide în ea un ritm de valori și o ordine proprie, plină de bogate învățăminte. În sat s-a creat și păstrat până azi viața neamului românesc pe toate planurile unei obștești trăiri. Aici s-au obiectivat și orânduit toate produsele creației populare, anonime și autentice. Civilizația română sătească este expresia milenară a experienței populare rodnice și mereu reînnoite”. O lume vie, dinamică și plină de valori autentice aștepta să fie adusă înaintea celor care uitaseră de ea, iar Ernest Bernea era convins că ea a fost și este o cale pentru ca românii să-și afle propriul mod de a fi în lume.

Persecutat în anii regimului comunist, Ernest Bernea nu a putut publica prea mult înainte de anul 1990. Abia după aceasta, o serie restitativă ne-a adus în atenție un gânditor profund, de mare finețe. Una din lucrările postume este un mic „digest” intitulat „Civilizația română sătească”, în care Ernest Bernea sintetizează ideile sale despre unitățile de viață tradiționale ale poporului român, despre familie și viață socială, despre importanța datinii și a obiceiului în cultura tradițională, despre cântecul și poezia populară, arhitectură și multe altele. Un capitol este dedicat „Religiei și magiei” în lumea rurală românească. Ernest Bernea subliniază că „activitatea religioasă este în centrul vieții satului românesc. Toate celelalte fenomene,

atât cele care privesc ordinea materială a lucrurilor, cât și cele care privesc ordinea lor spirituală, sunt străbătute de religie ca de un fir nevăzut. Toate celelalte activități, fie ele artistice, tehnice, juridice, economice, politice sau juridice, sunt judecate și îndrumate în sensul desfășurării vieții religioase”. Prin urmare, în lumea satului românesc, religia nu se rupsesse de celelalte activități umane, nu devenise autonomă, ci rămăsese în continuare „forța organizatoare tradițională de valori”.

Viața spirituală a satului românesc este un filon de autentică extracție creștină, chiar dacă știința modernă caută să facă distincție între „religie” și „magie”. Discutând din orizontul științei, dar cu un suflet pătruns de intuiții esențiale, Ernest Bernea arată că asemenea distincții automate nu reflectă în mod obligatoriu realitatea: „Raportul teoretic între religie și magie, spune Ernest Bernea, este o problemă centrală, astăzi devenită clasică în domeniul sociologiei religioase și etnologiei... În sat, lucrurile sunt vii; faptele au o stare și un rost propriu, într-un întreg organic. Cu deosebire în câmpul religiei și magiei, această afirmație este întemeiată... Există în viața spirituală a satului o seamă de fapte de o străveche origine locală, care, deși sunt în afara bisericii, nu sunt mai puțin religioase: e vorba de acele fapte pe care mintea cercetătorului le situează între religie și magie... religia și magia apar și funcționează împreună în viața satului, pentru că au aceeași natură: o natură mistică. Ele conțin o seamă de credințe și practici și sunt expresia legăturii omului, în cazul nostru a țaranului român, cu realitatea metafizică, a cărei sensibilitate este încărcată de o lume supranaturală, puternică și bogată în consecințe prin legăturile ce se pot stabili”.

Prin urmare, chiar dacă pentru unii această credință nu ar părea tocmai „pură”, ea este totuși expresia unei convingeri asupra sacralității întregii lumi, a tuturor treptelor firii. „Spiritul mistic” al satului românesc își găsește exprimarea într-o puternică conștiință a unei viziuni metafizice, care subliniază distanța dintre cele trecătoare și cele veșnice: „Țăranul român își exercită ființa pentru a depăși trecătorul din el. Trăiește condiția materială cu conștiința că a rămâne în ea înseamnă a rămâne în păcat... Necuprinsul lumii acesteia, tainele țesute în fiecare făptură, în fiecare chip, în fiecare act și trecere, tainele existenței sale înseși îl fac să răspundă, îl fac să lupte pentru cucerirea sensului și sprijinului absolut: Dumnezeu”. Dumnezeu este în lumea satului o realitate vie, este Creatorul omului, care trebuie să lucreze spre a împlini voința Lui.

Despre locul, importanța și valoarea Bisericii în și din mijlocul satului

Prezența lui Dumnezeu slăvit în biserică este garanția vieții creștine a satului românesc. Ernest Bernea subliniază că „viața religioasă a satului capătă chip în primul rând în biserică. Biserica este așezământul tradițional, care organizează și îndrumă viața religioasă... Biserica răspunde religiozității, răspunde nevoilor interioare ale țăranelor și dă rânduieșii necesare promovării spiritualității sătești”. La biserică au loc două mari categorii de fapte. Pe de-o parte, este Liturgia duminicală, cu caracter mai „oficial”, alături de care se manifestă diverse acte religioase care ritmează viața omului și care au adesea un caracter local, arhaic. La biserică, între preot și credincioși are loc un dialog permanent între „biserica oficială” și manifestările religiozității populare, un dialog descris de Ernest Bernea în următorii termeni: „Biserica însăși supraveghează sau numai îngăduie o seamă de credințe și acte care, deși nu au un caracter creștin, sunt apropiate ca natură. Este vorba de o întregă serie de fapte religioase, mituri și practici trecute în folclor sub numele de credințe și superstiții populare... O credință neîntemeiată a făcut ca cercetătorii civilizației sătești să dea o atenție deosebită credințelor și superstițiilor ca fiind în afara bisericii oficiale, ca având un caracter cu adevărat popular. Cercetătorii folcloriști au ignorat în întregime rolul bisericii în viața religioasă a satului și țăranelor români, așa cum, bunăoară, teologii înclină să înlăture tot ce este dincolo de dogma și ritualul creștin”. Pentru Ernest Bernea nu există o ruptură între cele două aspecte. Întotdeauna oamenii Bisericii au acționat pentru a modela în spirit creștin pe credincioși, fără însă a le violenta formele de viață religioasă (practicile și obiceiurile tradiționale): „În viața religioasă a satului românesc, oficialul și popularul sunt adânc întrepătrunse, uneori până la înche-garea organică. Spiritualitatea locală străveche s-a adaptat formelor și sensului vieții religioase reprezentate de biserică, fără să renunțe la conținutul și valorile sale, iar biserică oficială s-a adaptat la condițiile și sensul tradiției locale, fără să renunțe la ceea ce îi era esențial”. Mai mult decât o remodelare a unei viziuni religioase creștine din cămăși dispărute ale unor vechi obiceiuri și credințe, în cazul particular al poporului român s-a

produs, credea Bernea, în rând cu alți oameni de cultură ai vremii, o întâlnire de spirit între vechea credință dacică și creștinism, realizându-se o sudură trainică și coerentă a unor elemente aparent dispartate.

Despre gândirea populară și critica modernității la Ernest Bernea - filozof al culturii românești autentice

Motto: „Lumea noastră este lumea cea adevărată, este lumea bună, cu oameni și pomi înfloriți...”

Dintre privirile aruncate nouă înșine ca popor, „Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român” este probabil cea mai originală, complexă și documentată lucrare. Spre deosebire de viziunea istorică și caracterologică a lui Dumitru Drăghicescu sau de cea filozofică a unor Lucian Blaga, Mircea Vulcănescu sau Constantin Noica, autori care au dedus ethosul românesc din poezia cultă și populară sau din studiul limbii populare, Ernest Bernea împletește filozofia și sociologia cu cercetarea etnografică, rezultând o viziune integratoare, bine argumentată și fidelă realității concrete și spirituale a satului românesc. Apărută inițial în anul 1985, sub titlul „Cadre ale gândirii populare românești”, puternic cenzurată de regimul comunist, cartea reunește trei studii prin care sunt analizate cadrele fundamentare ale gândirii: spațiul, timpul și cauzalitatea. Prin acestea, autorul încearcă să surprindă, în fapt, filozofia populară, modul în care simte și gândește țăranelor români, mergând astfel pe urmele celebrului antropolog Claude Levi-Strauss, autor al lucrării „Gândirea sălbatică”, între cele două forme de cunoaștere existând și unele asemănări.

Despre spațiu în gândirea populară

Spațiul, în reprezentarea populară, nu este linear și abstract, ci unul viu, concret și misterios, cu însușiri spirituale, având puteri benefice sau malefice. Țăranul român nu folosește termenul generic de „spațiu”, ci pe cel de „loc”, mult mai determinat. Există o mare bogăție de locuri „bune” sau „rele” în satul românesc. Fiecare are o încărcătură magicoreligioasă, de care omul trebuie să țină seama. Casa, grădina și satul sunt „locuri

bune”, în care totul sporește și pe care nu trebuie să le părăsești. Omul poartă amprenta locului în care sa născut, pe tot parcursul vieții. De aceea, veneticul, străinul din alt sat, nu este bine văzut de colectivitate, integrarea lui fiind „aproape cu neputință, pentru că păstrează însușirile locului de unde a venit”. La antipod, tot ce iese din hotarul satului, locurile în care au avut loc nelegiuiri sau casele părăsite sunt „locuri rele”, pe care omul trebuie să le evite ori la care să fie atent. Răspântia ne arată câtă intimitate există între om și loc. După cum drumurile se întretaie și duc în diferite direcții, tot așa omul o poate apuca în viață pe o cale bună sau rea. De aceea, se construiește o troiță ori se așează o cruce aici. Un sătean din Poiana Mărului (jud. Brașov) vorbește despre acest obicei, păstrat și astăzi: „se pune cruce la răscruce, că acolo se împart drumurile; știi, o iei într-o parte sau în alta. Se pune acolo să nenchine omu’ și s-o ia pe drumul cel bun”. Umanizarea spațiului și caracterul lui spiritual dar concret se reflectă și în folosirea termenilor de Miazăzi, Miazănoapte, Răsărit și Apus, în locul celor de Sud, Nord, Est și Vest. Gândirea populară respinge ideea abstractă de „puncte cardinale”. Casele se construiesc spre Răsărit sau Miazăzi, altarul se construiește spre Răsărit și tot spre această direcție se închină oamenii, fiindcă de aici răsare soarele. Spațiul, în reprezentarea populară, se întinde însă dincolo de punctele cardinale, deoarece el depășește granițele fizice, întrând pe tărâmul magiei și religiei. După lumea aceasta, se întinde „lumea nevăzută”, a lui Dumnezeu, în „înaltul cerului”, sau a diavolului, în „fundu’ pământului”. În afara acestor două lumi, mai există credința în „celălalt tărâm”, un loc misterios de unde apar făpturi supranaturale precum strigoii, ielele sau joi-mărițele. Aceste lumi nu sunt străine una de alta, ci se influențează reciproc, oferind experienței un caracter tainic: „lumea nevăzută dă suflu cosmic și mistic celei văzute, iar aceasta din urmă dă celeilalte consistență. De aceea poporul român trăiește în cele mai mici lucruri un fel de sentiment al grandorii și frumuseții cosmice”.

Cu alte cuvinte, pentru țăranelor român, vidul sau infinitul sunt noțiuni lipsite de sens și concretețe, care țin de o gândire conceptuală, obișnuită să lucreze cu mărimi cantitative, pentru care nimic nu iese în relief și fiecare lucru este la fel. Spațiul în gândirea populară nu este uniform și abstract, ci calitativ, îmbogățit cu semnificații. Această categorie a gândirii reflectă o ordine, o ierarhie a lucrurilor, o „rânduială” în care omul trăiește și pe care o respectă. De aceea, ea se prezintă mai mult ca o realitate spirituală decât fizică:

„În concepția noastră populară, spațiul apare consubstanțial omului. Între om și spațiu poate fi mai mult decât o relație, poate fi o rudenie spirituală (...). Rudenia și strămoșii nu marchează numai o legătură de sânge, ci și una de loc. Legătura cu locul vine odată cu trecutul și elementele tradiționale ce le păstrează și din care omul trage substanță. Această intimitate cu spațiul original, al satului și al casei părintești, sau cu spațiul cosmic, este un semn al experimentării pe plan interior a spațiului și a naturii sale calitative”.

Despre noțiunea de timp și determinare

A vorbi despre timp înseamnă a pătrunde în intimitatea ființei, dezvăluind resorturile ultime ale credinței și colectivității. Felul în care ne trăim timpul, ne înțelegem rostul și trecerea prin lume ne dau adevăratul chip și putere spirituală. Spre deosebire de timpul nostru, al experimentării unui prezent care ne scapă mereu, țăranul român trăiește într-un timp al profunzimii, ale cărui coordonate sunt trecutul, credința și autoritatea tradiției. Asemenea spațiului, timpul în gândirea populară este concret, calitativ și eterogen, fiind trăit ca o dimensiune spirituală, nu fizică. Poate mai mult decât spațiul, el ordonează întreaga existență: munca, anotimpurile și ritualurile leagă omul și satul de pământ; calendarul și sărbătorile leagă natura, omul și colectivitatea de Dumnezeu; ritualurile de trecere (botezul, nunta, moartea) apropie individul de comunitate și Divinitate.

Existența țăranului român se petrece atât în „veac”, cât și în eternitate. Veacul nu este însă un timp profan, cum apare la Mircea Eliade sau în reprezentările noastre despre timp. În satul românesc, curgerea firească a zilelor nu este decât o altă față a Timpului: „Pentru mentalitatea generală a satului tradițional, timpul este o realitate care se consumă în alta, superioară. A fi în timp înseamnă aci a trăi într-un prezent continuu îmbogățit de contactul cu lucrurile neschimbătoare. De aceea, timpul îl duce în mod firesc dincolo de trecător, adică în eternitate. Tristeții curgerii tuturor lucrurilor, omul îi aduce o reparație: aceea că marea trecere este un proces firesc al permanenței și că timpul se desfășoară în interiorul eternității”. Țăranul român nu cunoaște „teroarea istoriei”, absurdul existenței sau revolta în fața morții. El învinge timpul prin credință, fiindcă a transfigurat tot ce e efemer, urâtenia și moartea. Viața sa interioară se consumă sub semnul seninătății. Spre deosebire de omul zilelor

noastre, a cărui „vârstă aspirațională este adolescența”, vârsta și frumusețea satului românesc este bătrânețea.

Pentru sâtean, calendarul este „punctul de reper al întregii sale ființe materiale și spirituale”, fiind moștenit din bătrâni. Prin acest „dat care venea de dincolo, dintr-o zonă unde e obârșia lucrurilor”, omul, colectivitatea și natura participă la un timp sacru, revelat. Reforma calendarului din anul 1924 a arătat foarte bine caracterul calitativ, sufletesc și organic al timpului trăit în satul românesc: „Poți dumneata schimba calendarul cum vrei, dar zilele rămân tot acolo”, după cum spun sătenii. Zilele și sărbătorile nu sunt convenții, ci fac parte dintr-un timp viu și concret - iată de ce s-au împotrivit la a da calendarul cu 13 zile mai devreme, îndemnând ca „zilele să hie cum le-o lăsat Domnul nostru Iisus Hristos”.

Sărbătorile în viața satului românesc nu implică doar omul și Divinitatea, ci și natura. Întreg cosmosul se regenerează în preajma unor sărbători. Unii pomi înfloresc în anumite zile sfinte din calendar, așa cum unele păsări cântau doar de anumite sărbători. Acest lucru nu ar trebui să ne mire, fiindcă în gândirea populară „toate lucrurile merg laolaltă”, nimic nu este lăsat la voia întâmplării. Există „putere” de la Dumnezeu care rânduiește lucrurile, există și o „lege a firii și a naturii”, există „pricini” morale sau cotidiene ale lucrurilor și comportamentelor, dar există și „taine” pe care omul nu le înțelege. Toate acestea ne oferă tabloul unei gândiri cauzale organice, din care lipsește hazardul. Cum spune un sâtean din Zărnești (Brașov), „vine moartea, da' ea nu biruie. Lucrurile sunt în așa fel întocmite, că se leagă unu' de altu': când suferă într-un loc, suferă toate”.

Alte multe și variate influențe în gândirea populară

Frumusețea satului românesc și a culturii populare este dată de ordinea ei, de „așezarea” lucrurilor într-un sistem coerent de credințe. Dacă gândirii moderne îi este specifică fragmentarea, cea țărănească stă sub semnul unității: „Lumea pentru acest om este ceva ordonat, frumos rânduit, dar nu în înțelesul științelor fizice, ci mai sigur în înțelesul celor biologice și morale. În filosofia populară, fenomenul de viață se situează între materie și spirit, poate chiar în unitatea lor indestructibilă”. Așa cum „gândirea sălbatică” teoretizată de Claude Levi-Strauss nu era foarte științifică, însă „introducea un

început de ordine în univers”, țăranul român „spațializează ideea de bine și de rău și o introduce ca principiu nu numai în viața interioară, sufletească, ci și în natură, în ordinea cosmică. Lucrurile par întocmite în așa fel, încât ele răspund unor nevoi de ierarhie, echilibru și armonie a lumii obiective”. Gândirea noastră populară nu suportă ceea ce este obscur și abstract, apropiindu-se de „știința concretului” specifică gândirii sălbatică, „pentru care viața era experiența, încărcată cu o semnificație exactă și precisă” (Levi-Strauss).

Omul satului românesc a moștenit însă și tradiția religioasă a Evului Mediu. Am văzut că gândirea se aventurează dincolo de granițele vizibile ale lumii, dar nu pe un plan științific și abstract, ci pe unul magic și religios. Spațiul începe și se termină cu Dumnezeu, ca în viziunea specifică Evului Mediu descrisă de preotul și filosoful italian Romano Guardini. Realitățile ultime, sacre prin excelență, în care omul se desăvârșește prin apropierea de Dumnezeu, sunt de fapt două locuri ale retragerii, dincolo de lumea fizică: în înălțimile cerului sau în lăuntru omului.

O altă asemănare cu reprezentările Evului Mediu o reprezintă gândirea simbolică, atât de prezentă în cultura populară românească. Atât Bernea, cât mai ales Levi-Strauss discută rațiunea în termeni de cauză și efect. Gândirea simbolică nu folosește însă relații cauzale, ci simboluri și corespondențe. Ernest Bernea amintește că „mentalitatea țărănească nu operează cu mărimi și cantități, ci cu chipuri și sensuri. Țăranul român vede lumea și lucrurile într-un orizont spațial îmbogățit de orizontul creației”. Scopul acestui tip de gândire nu este explicarea fenomenelor, ci înălțarea lumii pe o treaptă superioară, îmbogățirea cu semnificații a lucrurilor simple. Acest mod de reprezentare a fost ilustrat exemplar de istoricul și eseistul olandez Johan Huizinga într-o lucrare clasică, „Amurgul Evului Mediu”: „Simbolul a creat o imagine a lumii cu o și mai strictă unitate și cu o mai intimă înlănțuire decât ar fi putut s-o creeze gândirea cauzală bazată pe științele naturale. El creează o ordine inviolabilă, un ansamblu arhitectonic, o subordonare ierarhică. În orice raport trebuie să existe un termen inferior și unul superior (...). Nici un lucru nu e prea umil pentru a desemna lucrurile supreme și pentru a duce la glorificare. Nuca înseamnă Christos: miezul dulce este natura divină, coaja cărnăoasă este natura omenească, iar coaja de lemn dintre ele este crucea. Toate lucrurile oferă sprijin și reazim pentru ca gândul să urce spre veșnicie. Gândirea simbolică oferă o permanentă transfuzie a



simțământului majestății și eternității lui Dumnezeu în tot ce e perceptibil și imaginabil”.

Asemănător, există în cultura noastră populară o mare varietate de reprezentări simbolice, asupra plantelor de exemplu, care prin frumusețea și caracteristicile lor semnifică personaje sau întâmplări divine. Astfel, Maica Domnului este supranumită „Împărăteasa florilor”, ea fiind cea care L-a născut și purtat în brațe pe Iisus. De aceea, numeroase flori tămăduitoare îi poartă numele, cum ar fi „Palma Maicii Domnului” (salvia), „Lacrima Maicii Domnului” sau „Inima Maicii Precista”, iar în cazul salciei, forma crengilor i-a atras denumirea populară de „salcie plângătoare”, care a plâns și s-a întristat după ce Iisus Christos a fost bătut cu ea. Aceste personificări sunt semne ale unei gândiri simbolice și emoționale de o mare frumusețe, prin care satul românesc apropie tot ce este concret de marile taine ale existenței.

Satul românesc poate supraviețui schimbului de generații și ordinii globale în care trăim, nu însă și cultura populară, care este o realitate spirituală, nu teritorială. Așa cum scria Ernest Bernea încă din anul 1942 în lucrarea „Civilizația română sătească” „,satul de azi nu mai este o realitate organică echilibrată, ci una intrată într-un puternic proces de destrămare (...). Vechea așezare a satului cu toate orânduirile sale se schimbă astăzi năzuind către o așezare de tip modern. Activitățile, formele, întreaga structură socială a satului iau o altă înfățișare. Sensul colectiv al vieții sătești dispăre, pentru a-i lua locul unul individual”. Fiecare poate constata această evoluție. În satul bunicilor mei, de exemplu, Fundeni (situat la 25 km de Bacău), depopularea a început în anii '80, când generația tânără a plecat în masă la oraș. Tendința a continuat și în anii '90, până când școala a fost închisă din lipsă de copii. Bătrânii rămași sunt ultimii reprezentanți ai culturii populare. Emanciparea față de tradiții este vizibilă în forma și orientarea noilor case, care aduc cu niște vile și nu mai sunt construite către Răsărit ori Miazăzi, ci spre orice direcție. Un alt exemplu de declin al vieții colective îl constituie fântâna. Altădată un simbol al satului, îngrijită de întreaga comunitate, de care se putea bucura oricine, astăzi a devenit un bun privat, majoritatea construindu-și una în propria-i curte.

Între spirit și tehnică

Punctul de plecare al criticii modernității la Ernest Bernea îl reprezintă cultura populară și viziunea creștină asupra omului, domenii

ale spiritului și firescul de la care lumea s-a îndepărtat. Sub influența diverselor filosofii, ca pozitivismul sau abstracționismul, epoca modernă a redus cunoașterea și realitatea la aspectele sale materiale și cuantificabile, ignorând ceea ce ține de spirit - de la religie și morală la planul estetic și intelectual. Sacrificând adevărul și unitatea exactității științifice, „cunoașterea și omul se împușnează, iar civilizația intră în derută. Criza lumii contemporane este o criză a omului și a spiritului pe care îl generează” (Ernest Bernea, 2002, 12). Influențat de gândirea lui Heidegger și de cea a lui Ortega Y Gasset, Ernest Bernea denunță pozitivismul și caracterul experimental al științei care a luat locul religiei, „barbaria specializării” care a făcut din muncă și om o anexă a mașinii sau cultura care și-a pierdut sensul devenind tehnică: „Omul modern, în expresia sa ultimă, este în întregime tehnicizat, atât ca ideal, cât și ca viață. Scopul vieții sale este prins în tehnică, natura vieții sale, condiția umană este prinsă în tehnică. Tehnica a devenit un fenomen universal. (...) Filosofia a ajuns o știință a filosofiei, care la rândul ei a fost redusă la o tehnică de lucru, arta contemporană a devenit tehnică a cuvântului, a sunetului, a culorii. (...) Mentalitatea abstractă și uniformizată a epocii moderne a desprins cultura de viață și spirit” (Ernest Bernea, 2011, p. 81, 86). „Omul împușinat” pe care l-a gândit ultimele două secole a fost redus succesiv la intelect sau la dimensiunile sale biologice, economice sau sociale: „Căile spiritului s-au închis. Omul-idee, trecând prin omul-funcțiune, a devenit omul-instrument, omul-lucru, stare care marchează spectacolul cel mai trist al istoriei spirituale” (Ernest Bernea, 2011, 52). Iar pe treapta următoarea stă „omul standard” al secolului XX, acel individ comun, mediu și abstract „după care se construiesc toate așezămintele noastre”, materiale sau culturale.

Pentru filosoful și etnograful român, individul este văzut ca „o unitate existențială”, neputând fi redus nici la natura sa biologică, nici la societate: „Natura și societatea îi sunt condiții, dar nu moduri de împlinire” (Ernest Bernea, 2010, 70). Precum în vechea civilizație sătească, doar prezența unei puteri spirituale ordonatoare - credința sau tradiția - oferă sens și plenitudine vieții. „Omul este spirit întrupat” scrie de nenumărate ori Ernest Bernea, iar religia creștină este o „revelație a spiritului”. În eseu „Crist și condiția umană”, faptul întrupării lui Iisus este văzut ca aducând la viață noul om: „Dumnezeu-om a dat lumii calitatea de a exista în spirit, iar această lume a deschis principiului divin puțința de a exista în trup (...) Prin venirea lui Iisus omul în primul rând

s-a definit, iar în al doilea rând s-a înălțat pe cele mai înalte trepte ale spiritului. Iisus a situat omul pe o poziție care-l recunoaște ca fiind apt de a exista în sfera eternului, făcând totodată din el un colaborator al lui Dumnezeu” (Ernest Bernea, 1996, 41-42).

Conștiința și spiritul sunt, așadar, adevăratele purtătoare ale însemnelor umanului. Răscumpărarea prin Iisus Hristos i-a dat omului duh și libertate creatoare. În acest fel, nu numai religia, dar și „cultura și sensul ei devin tot o luptă pentru spirit și un leac împotriva morții. Cultura nu există ca o ornamentație pe trupul unei epoci sau societăți; ea este o cale de a veni în contact cu permanențele și un act al salvării” (ibid., 91). Condiția umană poartă însă o veșnică dualitate între interioritatea planului conștiinței și exterioritatea simțurilor. Individul trebuie să lupte pentru a se elibera de fondul său subuman. De aceea, sensul vieții noastre trebuie să fie ascensional: „Trebuie să învingem sau cel puțin să încercuim, în noi sau în afară de noi, tot ce nu e îndeajuns de frumos, îndeajuns de nobil (...). Să învingem urâtul din noi și din jurul nostru; e prima datorie. În fața răului trebuie să rezistăm până nu se instalează, fie că apare în lume, în societate sau în inima noastră. Viața noastră e un teren de luptă pentru spirit!” (Ernest Bernea, „Meditații filosofice”, 2010, 31-32).

Despre timp și forme exterioare de cultură

Ernest Bernea dezvoltă în lucrările sale o adevărată teorie a formelor exterioare de cultură. Spre deosebire de cultura populară, care este una a interiorității, orașul a dezvoltat o „cultură periferică”, a formelor exterioare, orientată spre bunuri și plăceri: „Oamenii merg purtați de un demon nevăzut, merg să cucerească o lume de senzație, o lume de plăceri și revărsat tumult. (...) Un om care trăiește numai pe plan exterior se epuizează într-o lume de senzații și aspirații periferice dezordonate, într-o lume întâmplătoare și amorfă. Sensul vieții noastre este mai mult spațial, exterior; de aceea în cele mai multe cazuri trăim periferic”. (Ernest Bernea, 2008, 68-71). Idealul de împlinire umană este bucuria. Aceasta nu se consumă însă pe planul simțurilor, precum plăcerea, „cântecul, nu rareori înșelător, al tuturor senzațiilor ușoare și satisfacția unui suflet redus”. Bucuria este „starea lucrurilor de adâncime, cântecul eliberator al împlinirii”. (Ernest Bernea, „Treptele bucuriei”, 2010, 11). Ea are anumite trepte, fiindcă ține de plinătatea ființei, și nu exclude singurătatea, tristețea sau





suferința. Omul se bucură pentru a fi în lume, pentru puritatea sa, pentru faptul de a fi în mijlocul celorlalți, se bucură de cunoaștere și puterea de a crea, dar mai ales de dragoste și dăruire. Bucuria, așadar, este apropierea de lucrurile durabile, experimentarea în plan interior a plenitudinii și frumuseții lumii, chiar și în cele mai umile aspecte: „*Tăranii vechiului sat când muncesc cântă. Ei lasă ceva din ființa lor în fiecare lucru, oricât de mărunț ar părea, lucru ce iese din mâna lor înșesat*” (Ernest Bernea, 2008, 72).

Asemenea vechii civilizații sătești, modul în care ne apropiem timpul ne arată adevăratul chip. Am văzut că țaranul român nu se despărțea niciodată de permanente, depășind înțelesul fizic și social al timpului printr-o participare mistică la eternitate. Timpul avea un sens spiritual, apropiind omul de Dumnezeu, prin ritualuri și sărbători, dar și prin „*mare trecere*”. Spre deosebire de cultura populară, pentru noi timpul are o curgere uniformă, lineară și ireversibilă, culminând cu moartea ființei. Dincolo este neantul, iar în locul seninătății, existența a căpătat un caracter convulsiv: „*cel care există numai în limitele corporale ale naturii experimentează fenomenul morții într-o grea suferință și într-un coșmar distrugător anticipat. Totul e durere și lichidare a datelor ultime ale conștiinței*” (Ernest Bernea, 1996, 87). Sociologul englez Zygmunt Bauman remarcă înclinația modernă spre viața instantanee, semnificațiile metafizice ale timpului fiind proiectate pe un plan corporal și al experienței: „*indiferența față de durata transformă nemurirea dintr-o idee într-o experiență și o face obiectul consumului imediat; felul în care trăiești clipa face ca ea să devină o experiență nemuritoare*” (Zygmunt Bauman, 1999, 118).

Așa cum scrie criticul și regizorul francez Guy Debord în lucrarea sa „Societatea spectacolului”, trăim într-un timp al mărfii și pieței mondiale, același pretutindeni - timpul spectacolului mondial. Omul încearcă să iasă din rutina cotidiană, însă nu printr-o angajare spirituală, ci mai degrabă prin evaziune. Expresii ca „a pierde vremea” sau „a ne omorî timpul” fac parte din vocabularul nostru, exprimând predilecția pentru trăiri care se consumă departe de realitate sau chiar în afara conștiinței noastre. Ca o ironie, kitschul și divertismentul chiar sunt moduri de a ne „ucide timpul”, după cum remarcă Matei Călinescu în Introducerea sa la „Cinci fețe ale modernității”: „*Marele paradox al kitschului este acela că, fiind produs de o civilizație foarte preocupată de temporal, dar cu toate acestea incapabilă de a atribui timpului vreo valoare mai amplă, kitsch-ul*

pare deopotrivă menit să economisească și săucidă timpul. Să-l economisească în sensul că produce o plăcere instantanee și lipsită de efort; să-lucidă în sensul că, precum un drog, îl eliberează temporar pe om de conștiința neliniștitoare a timpului, justificând estetic și făcând suportabil un prezent altminteri gol și lipsit de sens” (Matei Călinescu, 2005, 23).

Comparând frumoasele obiceiuri de Crăciun sau de Anul Nou din satul românesc, atât de armonioase și bogate în semnificații, cu peisajul trist al resturilor și manifestărilor de la un Revelion în stradă, poate înțelegem de ce timpul nostru nu mai are anvergură spirituală, nemaînsemnând ordine, plenitudine și deschidere spre misterul existenței, ci intensitate și uitare de sine - adică un prezent care ne scapă mereu și ne închide în biologic și concret: „*timpul s-a frânt; trecut și viitor nu se mai leagă într-un prezent îmbogățit, în două momente ce nu se opun, ci se completează. (...) Timpul spațializat, timpul matematic, măsurat cu ceasul, nu ne poate aduce un adevărat sentiment al trăirii. Ne lipsește timpul interior, colorat și viu, bogat în evenimente, singurul care ne-ar centra viața și ne-ar da sentimentul că existăm în lume*” (Ernest Bernea, 2008, 71).

Despre femeia modernă

O altă constantă în critica modernității se referă la transformările din cuplu, intimitate și psihologia feminină. Din protectoare a vieții și căminului, din simbol al creației, poeziei și rafinamentului, femeia „s-a masculinizat”, intrând în competiția pentru bogăție și putere, devenind un obiect al dorinței și pasiunilor. „*Femeia anilor trecuți, prinsă încă în datele tradiției, își găsea liniștea și împlinirea în căsătorie și maternitate. Supusă unor condiții de stabilitate și virtute, ea cunoștea dragostea și jertfa până în limitele creației spirituale; ea nu cunoștea setea de aventură. Femeia modernă, atrasă de mirajul unei vieți de larg tumult, încearcă să aibă inițiativa unui destin propriu. Dar, respingând dragostea conjugală și maternitatea ca pe niște forme ale unei vieți de mult perimate, a alunecat pe cel mai instabil teren, acela al frivolității și apetitului. Făcând figură de om liber, femeia de azi apare ca o flotanță a celei mai triste și dureroase condiții, dincolo de structura și vocația ei. Contrar unor vechi tradiții, prin care femeia aducea vieții noastre morale și sociale multă stabilitate, în lumea contemporană femeia aduce acestei vieți o notă de labilitate psihică și frivolitate. Viața ei sufletească e prea mult angajată în senzație și plăcere și prea ruptă de o activitate a spiritului, unde*

în trecut ea a excelat” (Ernest Bernea, 2010, „Meditații filosofice”, p. 28, 55-56).

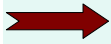
Prin cercetările asupra obiceiurilor și credințelor populare, dar mai ales prin studiul despre gândirea populară, Ernest Bernea a argumentat strălucit afirmația lui Mircea Vulcănescu că „*ceea ce constituie un neam este o realitate care stă la încheietura metafizicii cu istoria*”. Până și critica sa a „timpurilor noi” pornește de la cultura populară, etalon de comparație și model de interpretare a transformărilor moderne. Numeroasele eseuri - cenzurate în timpul comunismului și publicate abia în ultimii ani, de o largă erudiție, cuprindere și expresivitate - îl recomandă pe Ernest Bernea ca pe unul din cei mai importanți sociologi și critici români ai modernității. Iar dacă azi știm mai multe despre chipul, poate uitat, al vechiului sat românesc, și acestui om, atât de încercat, i-o datorăm.

Concluzie finală

La întrebarea gânditorului, teologului, publicistului și cercetătorului creștin Costion Nicolescu de la Muzeul Țăranului Român (MȚR) „câți și ce știu despre Ernest Bernea?”, Ciprian Voicilă - tot un publicist creștin de la același muzeu, care s-a ocupat îndeaproape de opera lui Ernest Bernea - punctează: „A fost urmărit și bătut în anii 70, de Securitate, dintr-un motiv foarte simplu: zeci de ani au încercat să-l facă informator și nu au reușit. Pe de o parte, avem modelul Ernest Bernea, care nu a cedat în fața presiunilor regimului și a Securității, iar, pe de altă parte, avem arhicunoscutele modele de după anii 90 de intelectuali care propriu-zis au fost niște disidenți - au citat din plin din Marx, Engels, Lenin, stau măturie cărțile lor editate în anii 70-80, reeditate după 90 fără «celebrele» citate, când onestitatea intelectuală ar fi cerut să și le asume. În cărțile lui Ernest Bernea (foarte puține ieșite de sub tipar în perioada ceaușistă) nu veți găsi citate cu trimiteri la Marx, Engels, Lenin. El a fost un opozant, nu a fost un disident (așa cum mulți disidenți se dau opozanți, ceea ce nu au fost și nici nu vor fi vreodată) și este foarte interesant că el a rezistat până la sfârșit”. Costion Nicolescu îndeamnă să mergem cu toții, noi, oamenii zilelor de astăzi, în prelungirea lui Ernest Bernea și a lui Horia Bernea și a altora asemenea lor. Mai exact, conchide cercetătorul științific: „Construcția noastră în viitor să fie pe astfel de repere, să nu fie pe modele slabe, facile, mai ușor de digerat, despre care îți dai seama, în timp, că nu ți-au consolidat ființa, dimpotrivă ți-au șubrezit-o”.

Cercetătorul științific Costion Nicolescu





de la MTR evocă, totodată, prima întâlnire a sa cu Ernest Bernea, care a fost una „pe calea cărții”. Este vorba despre volumul „Cadre ale gândirii populare românești”, apărut în anul 1985, pe care îl califică astfel: „O senzație a timpului acela. Atunci am aflat eu de Ernest Bernea. Mai apoi, am avut întâlnire cu el la înmormântarea lui, la Mănăstirea Cernica.” „Ce îmi reproșez eu?”, se întrebă Costion Nicolescu, după care răspunde: „Faptul că s-ar fi putut să-l cunosc, să fiu în preajma lui, așa, ca viețuire în cetate, în același timp. Pe fiul său, Horia Bernea, l-am cunoscut puțin după anul 1989, dar așa fi putut ajunge la el dacă funcționam și eu cum se cuvine. Ernest Bernea face parte dintre aceia care au avut de suferit și înainte, și după comunism. Cum îl prindeau, cum îl arestau, îl băteau. Se știe că în anii 84 (avea 80 de ani) a fost luat și bătut la Securitate. Greu de imaginat. Este într-adevăr regretabil, pentru mine zic, că știm foarte puține despre el. Nici măcar pe fiul lui nu l-am tras de limbă. Deși un tată absent - a fost foarte mulți ani în pușcărie, pe urmă fiul lui a fost plecat la studii, este interesant cum a reușit să transmită tot suflul său, toată această dragoste și putere de sinteză fiului său și de aici el să facă muzeul Țăranului Român. Eu cred că Horia Bernea a făcut muzeul pentru că s-a transmis ceva osmotic, genetic, de la tatăl său, dar și dintr-un respect extraordinar, niciodată mărturisit, pentru gândirea și pentru jertfa tatălui...”

**Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!
Veșnică să-i fie amintirea și pomenirea! Amin!**

Decalogul lui Ernest Bernea

1. *Iubiți adevărul*; nu puneți în scenă ca ceva real un fapt, atunci când adevărul este altul; iubiți adevărul că el este lumină și frumusețe, este Dumnezeu.

2. *Greșeala să nu o acoperiți*, ci să o ispășiți; se știe că mărturisită este jumătate iertată.

3. *Fiți buni cu oamenii*, dar apropierea de ei să o faceți cu înțelepciune; să nu faceți ca ei decât atunci când aveți încrederea că cugetul și fapta lor sunt bune.

4. *Să nu acordați intimitate oricui*; nu o datorați integral decât celor ce vă sunt rudeniile spirituale. Intimismul, fără discernământ, este mai mult decât o vulgaritate, este un păcat: te vinzi și nu știi cui.

5. *În relațiile cu oamenii fiți buni și drepti*; orice acordați mai mult decât se cuvine poate cultiva înșelăciunea și se plătește scump.

6. *Evitați contactul apropiat cu oamenii*

lipsiți de inteligență și bunătate; fiți pentru ei un model de înțelepciune și virtute.

7. *Fiți statornici în hotărârile voastre*; consecvența întărește personalitatea.

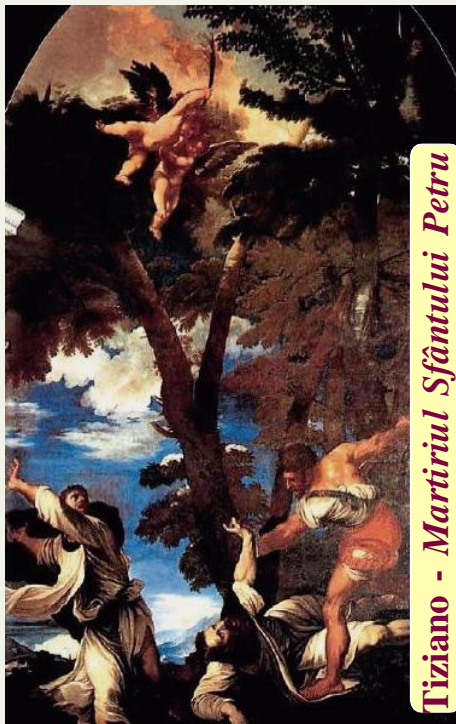
8. *Când iubiți pe cineva, dăruți-vă integral*; o dragoste adevărată cere depășire de sine, puritate și putere de jertfă. *Dragoste mare are un fior religios.*

9. *Să vă respectați cuvântul. Cuvântul nu este un instrument de inducere în eroare și nici ceva cu care poți răni sufletele oamenilor*; cuvântul trebuie să aibă izvoarele cele mai pure, adică divinitatea.

10. *Fiți sinceri și curați în tot ce faceți, ca și când Dumnezeu ar fi de față.* (24.1.1984-București)

Bibliografie:

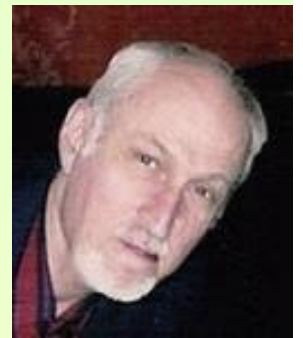
- Bernea, Ernest, *Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român*, Ed. Humanitas, București, 2005.
- Bernea, Ernest, *Crist și condiția umană*, Editura Cartea Românească, București, 1996.
- Bernea, Ernest, *Sociologie și etnografie românească. Ordinea spirituală*, Ed. Vremea, Buc., 2009.
- Bernea, Ernest, *Civilizația română sătească*, Editura Vremea, București, 2006.
- Bernea, Ernest, *Treptele bucuriei*, Editura Vremea, București, 2010.
- Bernea, Ernest, *Cel ce urcă muntele*, Editura Ars Docendi, București, 2008.
- Bernea, Ernest, *Meditații filosofice. Note pentru o filosofie inactuală*, Ed. Predania, Buc., 2010.
- Bernea, Ernest, *Criza lumii moderne*, Editura Predania, București, 2011.
- Levi-Strauss, Claude, *Gândirea sălbatică*, Editura Polirom, Iași, 2011.
- Huizinga, Johan, *Amurgul Evului Mediu*, Editura Univers, București, 1970.
- Călinescu, Matei, *Cinci fețe ale modernității*, Editura Polirom, Iași, 2005.
- Bauman, Zygmunt, *Modernitatea lichidă*, Editura Antet, București, 2000.



Tiziano - Martiriul Sfântului Petru

Boris MARIAN

BORIS
MARIAN



Doamna Alsob nu există,
Dar există întrebarea,
Fără întrebări am fi ca plantele.
Din ce a fost frumos pe lume
Am văzut o algă unduindu-se
La trecerea unui pește exotic, roș-auriu.

Fluturi, sufletele noastre,
Printre crengi, urne și glastre,
Cât aș vrea să fiu doar suflet,
Printre crengi grele de fructe,
Nici de moarte să nu știu,
Judecata Domnului,
și să-mi fie procuror
un gândac multicolor.

Filosof vrea să fie oricine,
Dar nu oricine e filosof,
Îmi spune iubita
din patul ei mov.

Scribii au dispărut. Gol imens.
Demolator trece elefantul inteligent.
Efectul ridicării-n grad,
Stă paznicul după un gard.
Puștii cu pușca fac copii,
Chelesc și scriu pe facebook și
Pe uși, ferestre, I love you,
Cine mai știe de sunt viu.

Un adevăr nu este frumos și nici urât,
El poate fi un uger, dar poate fi un râț,
Îmi explica în taină profesorul, șoptea,
dar auzeam cireada pe uliți cum trecea,
mirosul cald de baligi și lapte nebăut
și turme mohorâte în aerul stătut,
dar nu ascultii, el strigă, îmi pare c-ai visat
și ca să mă trezească urechea mi-a mușcat.
Ești o virgulă, spuse punctul, apăsând pe i,
Un punct se gândește la virgulă ca la o iubită,
Dar virgula iubea un adverb, mare crai,
știa să se strecoare sub bluză.
Devenit violent, punctul a fost condamnat
pe viață,
De atunci am rămas doar cu pupici și cu pumni,
Singurul neconsolat a rămas cercul,
Nu mai avea centru și devia spre o elipsă
perversă.
În ce mă privește, am visat că sunt o noptieră,
Toate poemele erau acolo, dar nimeni
Nu-mi spunea nici bună dimineța.

Ioan-Nicolae CENDA



D'ale învățământului sau... Asta e...

Nu pot să înțeleg de ce unele drepturi - puține la număr - ale dascălimii („apostoli care ard” pentru luminarea minților puilor de om) se obțin prin „lupte” sindicale. Desemnăm hârtii necesare dosarelor cerute de instanțe. Oare legea, ordinul, sau cum s-o fi numit, nu este una pentru toți, nu se aplică imediat?! Noi învățăm elevii să pună în practică cele deprinse la școală, dar cei care lucrează pe ogorul numit parlament nu au dobândit deprinderi. Ei, „ăia”, care fac și desfac legile, știu doar teorie și se descurcă greu cu „traducerea”, „punerea în practică”, „rezolvări de problemă”.

Poate, zic eu, or fi mai grei de cap. Atunci sunt necesare ore suplimentare, *meditații*, *sigur neplătite*, deoarece cele pe bani, se impozitează conform legii (*Dura lex sed lex*).

Guvernanții de ieri au uitat repede cele învățate de la mai marele dascăl al lor. Multe s-au evaporat, ca și fumul cel „funeriu”. Mult trâmbișata „clasa 0” a fost un prilej de bărfă, ceartă. Aici, s-a crezut, se afla cheia performanțelor. Din păcate, și de această dată s-a uitat de „*teoria formelor fără fond*” (a lui Titu Maiorescu).

După revoluție au apărut universități private peste tot, ca ciupercile după ploaie. Dar ... „*teoria formelor fără fond*”, ne face cu degetul!

Facem universități, *unde?* ... chiar și la Prăvale-Baba, fără bază, spațiu, ...*cine predă?* ...universitari cu doctorate, cu diplome obținute pe la mari *universități inexistente* din „lumea de dincolo”, în special de peste ocean, ... și *cui predă?* ... absolvenții de bac cu medii bune cuceresc marile universități europene, iar aici, la „pe bani”, rămân cei de la sesiunea a doua, a treia ..., cei care au făcut „marea performanță” și, în sfârșit, au trecut cel mai greu examen „bacul” (de după „epoca camerelor”).

Sigur, sigur, nu generalizăm, dar „totuși este trist”, adevărat.

Am văzut la televizor că unele facultăți au devenit *fabrici de diplome*. Totul se poate obține, bani să fie! „Țădula”, „diploma” costă, dar pentru cei „groși la pungă”, contează parcă! „Am spart” niște „euroi” și o am și pe-asta!

În anii trecuți - relatez o situație de *răsu-*

plânsu - o mamă (fiica ei primise un 3 la lecturile suplimentare) mi-a pus întrebarea: „D-le profesor pe ce lume trăiți?” Răspunsul: „Deocamdată pe lumea aceasta, ca și dumneavoastră, dar mâine-poimâine vom pleca în cealaltă”. Doamna se corectează și îmi explică că „azi nimeni nu mai citește”. „Uite eu, am terminat dreptul, lucrez la poliția de frontieră, și nu am citit nicio carte”. Dezarmat, la auzul acestor vorbe, am adăugat: „Sigur n-ați făcut cu mine româna, fiindcă altfel, poate ați fi citit, ori... n-ați fi terminat dreptul”...

„Studentii” din clasa 0 învață pe rupe pe unde apucă. Unii au condiții „ca-n occident”, alții în... *containere, laboratoare, pe holuri, la cămine culturale*, la..., la..., la..., Deh! Nu spațiul (locul) contează, deoarece zicala spune că „omul sfințește locul”.

Ex. ministrul (funeriu în multe proiecte!), cu studii în lumea bună, și, sigur, fără... clasa 0 în C.V., a propus, a aruncat piatra în baltă și ... Hă! Hă! Hă!, descurcați-vă!

Trebuie pompați bani în acest curriculum, fiindcă *zero* va deveni *1* ... și până la *12*, doar „bacul”, dacă se mențin camerele, mai ridică probleme.

La *testarea națională* situația a fost și va fi alarmantă, dar... în licee sunt locuri berechet, iar media ajunge de trecere. O serie de obiecte din partea a doua a catalogului „umflu” media absolventului, care se adună cu cea de la testare și... rezultă *reușita* la liceul X.

Cu nostalgie - nu după epoca roșie! - mă gândesc la anii în care admiterea la liceu era mare eveniment pentru un absolvent de școală generală. Au intrat la licee de marcă și elevi proveniți din mediul rural, care au știut carte, au învățat și i-au întrecut pe cei cu „fiong” la gât.

De *stricarea liceului* se poate vorbi de multă vreme, „secera și ciocanul” la apusul ei a deschis larg porțile, care după revoluție au căzut la pământ. Acum se intră prin față, prin spate, ...prin ferestre, iar „pe sticlă” universitățile îți fac cu ochiul și te îmbie să te înscrii la profilul care, cu siguranță îți va oferi un loc de muncă aici în țară, iar de nu „zburai”, „navigați” că „la noi nu sunt bani”. Bani au fost „păpați” pe „strictul necesar” al ministeriabililor, aleșii noștri.

Elena ABAGIU-NEACȘU

Versuri

Mama

Rătăcesc amar printre străini,
pe spini calc eu, *mamă*, tălpile mă ard...
unde-mi sunteți, Doamne, rădăcini!?
pornit-am în lume fără de-a mea vrere
gânduri mă frământă, restul e... tăcere;

te revăd aievea pe-un ghizd de fântână
cum îți legi năframa și mă strângi de mână,
dorul mă apasă, dorul greu mă mână
să mă-ntorc acasă precum altădat',
timpul trece însă fără de popas;

zi ce trece Cronos - nemiloasă hidră -
ziua-i ceas, ceasul - minut, minutul -
secundă,
mi se strânge-n fugă ața pe mosor,
precum în clepsidră nisipul mărunț,
îmi este dor, *mumă*, de al tău descânt,
să stau cuibărită sub a ta aripă
cum mă alintam doar copil fiind...

roata vieții însă nu se mai întoarce,
sufletul mă doare, multe-aveam să-ți spun
și-am tot amânat zile după zile,
noptile de-a rând mă bântuie-ntruna
bufnițe răzând...

se-apropie-mi sară...!? Un' să fie lună...!?
te strig în zadar, m-alină suspin...

Limbii române

florile tale-petale albastre,
galbene, roșii, violete
îți creșteau în plete din belșug
și cu fiecare primăvară
revarsă asupra-mi
miresme, arome-alese...

Fiecărei mângâieri
i-am tras însă o palmă
și de-acum grădina mea se scaldă
în lacrimi târzii, lacrimi de sânge
și regină-i sumbra toamnă
rece, tot mai rece...

întoarce-te rouă-ntoarce
cu tălpile-mi de copil
să zburd din nou fluture
și fără saț să m-adăp
din polen cules cu trudă,
maicii noastre - limba sfântă -
să-nalț imn nebănuț
alergând din floare-n floare...

Terezia FILIP

Argeș – Domnești, cultură, spiritualitate, frumusețe



Cine spune că provincia este ori trebuie, musai, să fie mai prejos de cetate și de urbanitate?

O întrunire a CIC la Domnești-Argeș, din luna septembrie, mi-a infirmat din plin această opinie destul de răspândită. Mi-am reamintit atunci multe referințe lirice despre Argeș - „Pe Argeș în jos/ pe un mal frumos” (pop.); „...pe genunchi scriind o carte/ s-o trimiță dragei sale/ de la Argeș mai departe” (Eminescu); „Acolo unde-n Argeș se varsă Râul Doamnei/ și murmură pe ape copilăria mea...”; „Mă-ntorc la tine Argeș,/ ținut de-odinioară...” (Pillat) - spunându-mi că frumusețea și bogăția dintotdeauna a acestor ținuturi au fost, sigur, motiv de farmec și atracție. Colinele argeșene - „mușcelele” - din dealurile subcarpatice scâldate în dulcea lumină a Sudului, nu doar încântă ochiul cu peisaje splendide, blând-ocrotitoare și binecuvântate de rod, ci și prilejuiesc vizitatorului bucuria întâlnirii unor oameni aleși perpetuând tradiție o vie, specifică locurilor.

Vizita în Argeș mi-a confirmat ideea că *roadele pământului* nu sunt doar aurul din subteranele munților, păduri și ape ca lacrima, grâne, livezi și vii, ci și oamenii de calitate aparte. De ce oare n-am privi omenescul ca pe comoara cea mai de preț a unui ținut, a unui context socio-uman și cultural, pe care anumite zone ale României sunt - au fost mereu - în măsură să o dea țării lor și umanității? Există astfel de zone în România care au dat, bunăoară, cel mai mare număr pe suprafață terestră de academicieni, cercetători și oameni de cultură în diferite domenii, altele - cel mai mare număr de creatori în artă, știință, cultură, literatură etc. Putem numi, de pildă, o zonă anume care circumstanțiază Sibiul cu Rășinari, Săliștea, Dumbrava, ori Făgăraș; Bistrița-Năsăudului cu câteva localități celebre de acolo; Nordul Moldovei cu Bucovina care a umplut cultura română de cărturari, poeți, critici, istorici, artiști celebri. Aceste zone nu sunt singurele, dar mai pregnant ca altele, ele au dat României oameni de excepție,

de calitate profesională, morală și spirituală - pilduitoare, fie că au fost și sunt academicieni, cercetători, ingineri și medici, profesori, scriitori, militari de carieră ori politicieni, fie că administrează localitățile ori muncesc pământul.

Cu siguranță Argeșul cu Domnești, Curtea de Argeș, Nucșoara, Corbi, Florica, Golești și multe alte localități așternute pe dealurile domoale de la picioarele Carpaților Meridionali ori urcând până sub pîntenii de piatră ai munților se adaugă acestor zone. Cu câțiva timp în urmă, un cercetător atrăgea atenția asupra incredibilei rezerve de bogăție - umană și materială, spirituală și tradițională - a zonelor adiacente Munților României. Constați aceasta în Argeș, ținut populat de-o stirpe de oameni aleși, cu ascendență în muntenii ce au coborât demult, în istorie, de pe plaiurile înalte din Meridionali ce nu separau ci uneau Valahia de Transilvania. Ei au continuat până azi o tradiție aparte în spațiul românesc și, probabil, și pe alte meridiane ale lumii, unde se vor fi aflând urmașii lor.

Aflați nu departe de București - azi la cel mult o oră cu mașina, pe vremuri la 2-3 ore de drum în goana cailor, călare ori cu trăsură - blânde plaiuri argeșene au oferit din vechime, nu doar locuri de rezidență curții feudale, aristocrației și inteligenței din Muntenia, ci, la o adică, în vremuri de bejenie, și adăpost de orice năvăliri și ostilități *barbare*. În istoria recentă, satele de sub munți învecinate cu ziduri și taințe din stânci ori cu poteci ce urcă sprinten spre piscuri, au fost locuri de rezistență anticomunistă și anti-colectivistă, căci istoria interferă oriunde cu locurile. Așa se face că unele sate argeșene n-au fost colectivizate. Nu întâmplător, „pe Argeș în jos/ pe un mal frumos”, au fost alese locuri pentru reședințe și ctitorii voievodale celebre - „loc de monastire/și de pomenire”. Neagoe Basarab și-a zidit mănăstirea pe urme mai vechi ale unui legendar și neaș Negru Vodă, îmblânzind sălbăticia locurilor și continuând o tradiție preluată apoi și de Radu

de la Afumați, iar una din Doamnele Țării Românești urmărită de dușmani, s-a înecat în râul numit azi *al Doamnei*, ce coboară din munți traversând ținutul de la nord la sud. Celebre familii boierești au avut reședințe în Argeș: Goleștii în secolul XVII, Brătienii făuritori de istorie modernă în secolul XIX, și alții care și-au transmis numele de întemeietori unor localități precum: Mușătești, Stroiști, Costești, Ștefănești, Golești, Cârdești, Zamfirești etc. Unele toponime conotează clasa și categoria socială, precum Jupânești, Țigănești, Băjenești, altele ocupația și originea precum Ciobăneni, Pământeni, Ungureni, Bădești. La Curtea de Argeș au ctitorit și s-au îngropat pentru eternitate unii voievozi și apoi regii României, încât istoria e sădită aici nu doar în numele locurilor, ci și adânc în pământ, în lemn și în piatră.

Întâlnirea CIC de la Domnești, a intelectualilor zonei, a întrunit personalități culturale, primari, consilieri și cetățeni din comunele argeșene, confirmându-mi că o bună tradiție spirituală magnetizează aici prin cultură și-i implică nu doar pe argeșeni, ci și pe prietenii și vecinii lor vâlceni, pe câțiva din Transilvania și pe alții din București. Cum să evoc atmosfera? Destul să-i numesc pe academicianul George Păun rezident la Curtea de Argeș, o personalitate de rezonanță internațională ce înobilează orice context uman și o dată mai mult comunitatea în care se află, făcând periferia să concureze și să devanseze, cultural, centrul, și pe scriitorii Ioan Hiru și George Baciu profesorii din Domnești, care energizează educativ și cultural viața comunei lor. Academicianul Gh. Păun a coordonat întâlnirea *iubitorilor de cultură* (de unde denumirea clubului, CIC), încoronând cu prezența domniei sale manifestarea găzduită excelent și regizată abil de prof. director G. Baciu. Destul să mai spun că în Domenștiul cu tradiție legendară și aristocratică apare o excelentă revistă culturală, *Pietrele Doamnei*, coordonată de poetul și profesorul de



istorie G. Baciuc, că prof. Ioan Hiru a publicat zeci de cărți, de istorie, documentare, monografii, romane, iar G. Baciuc asemenea, pe urmele maestrului. Cei doi își îndeplinesc exemplar rolul de mentori în viața comunității, căci oamenii sfințesc - nu-i așa? - locul în care trăiesc.

Câte comune din România au, precum Domneștiul, o populație de circa 3.300 de locuitori, o revistă culturală competitivă, un liceu renumit și o bibliotecă de peste 60 de mii de volume, cu un consistent și valoros fond de carte, pensiuni numeroase și instituții ce concurează urbanitatea? Puține ori niciuna. Topos cu rezonanță istorică și spirituală de veche reședință voievodală - a primilor domni munteni, Basarabii, Domneștiul dispune de o asociație culturală, *P. Ionescu Muscel*, căci personalitățile locului activează și în posteritate, dând nume instituțiilor de azi și contribuind la emanciparea culturală a comunei. Primarul Nicolae Smădu e partener în toate „construcțiile” materiale și susținător implicat în activitățile culturale și spirituale ce aduc beneficii și faimă Domneștilor. Obiectivele administrației - Centru de sănătate, liceu renovat, piață amenajată pentru târgul tradițional de produse specifice zonei, teren de sport, centru informatizat la Biblioteca *Luca Paul* etc. - sunt realizate la standarde actuale, din resurse proprii ori prin proiecte de finanțare. Primarul știe că numai încoronate de dimensiunea cultural-educativă realizările materiale dăinuie în timp. La Domnești-Argeș se confirmă că atunci când primarul, el însuși iubitor de cultură, atrage-n echipa sa oameni valoroși ai locului, reușita managerială și atingerea standardelor de calitate sunt asigurate.

La întâlnirea CIC au fost prezenți la Domnești, în exemplară și impresionată fraternitate, primari împreună cu consilieri locali și cetățeni de marcă ai comunelor lor, din Corbi, Nucșoara, Domnești, Curtea de Argeș, dar și prieteni din Râmnicu Vâlcea, din Societatea Culturală *Anton Pann*. S-au lansat și prezentat cărți de către autori și editori (Ioan Hiru, Terezia Filip, V. Ș. Cisteianu) s-au evocat personalități, s-a vorbit despre dizidență și rezistență prin cartea *Celebrități din negura uitării* lansată de I. Hiru, ori prin romanul *Jar și diamante de Igniș* de Teresia Bolchiș Tătaru, editat la Alba Iulia. Au fost evocați eroii din munții Nucșoarei (D-na Elena Arnăuțoiu), s-au citit poeme și s-au intonat versuri patriotice și istorice (poeta Oxana Cărlan) iar soprana Rodica Angheliescu ne-a delectat cu muzică clasică și populară, s-au mărturisit experiențe creative și spirituale (Marin Voican Ghioroiu), s-au etalat sculpturile în lemn ale meșterului Ioan Rodos din Nucșoara, realizate

cu elevii din atelierul său. Au fost prezenți oaspeți din: București, Pitești, Alba Iulia, Baia Mare, Chișinău. S-au acordat diplome și distincții - semn de recunoaștere și excelență într-o atmosferă efervescentă care i-a încântat și i-a nutrit spiritual pe cei prezenți. Orice participant a putut pleca de la Domnești cu sufletul plin. Seara, la ieșire, după circa 4 ore de activitate intensă cu sala plină, pe treptele Casei de Cultură, o voce exclamă: „Splendid! Rar ai să poți vedea așa ceva în București!” Cuvintele defineau astfel, la superlativ, nu absența culturii din capitală, ci calitatea întrunirii de la Domnești în care splendide și pilduitoare au fost fraternitatea și comuniunea prin cultură.

Invitată de onoare, Doamna Elena Florea Arnăuțoiu, rezidentă azi în Câmpulung-Muscel, a conferit întâlnirii valoare de memento istoric. Sora fraților Toma și Petre Arnăuțoiu care au inițiat și condus rezistența anticomunistă din Munții Nucșoarei, singura supraieftuitoare a regimului concentraționar dintr-o întreagă familie exterminată de securitatea comunistă, a evocat calvarul familiei sale, pe frații eroi și martiri, și anii săi de închisoare - 7 (șapte!) - conferind manifestării o notă emoțională aparte. În vârstă acum de 93 de ani, dar cu o voce fermă și-o tonică atitudine, contaminată, Doamna suferințelor românești, a istoriei noastre mutilate de comunism, a evocat în atmosfera sălii pline de liceeni, profesori, cetățeni ai localității și invitați, supliciile închisorii, barbaria inchișitorilor care-i plasau pe deținuți în celule învecinate, pe părinți cu copiii, pe frați cu frații, spre a-i face să asiste unii la suferințele celorlalți, sporind astfel tortura și în plan psihic. Ascultând relatarea m-am întrebat unde își va fi găsit regimul, în blândul și mioriticul popor român, inchișitorii și torționarii cu o conduită atât de barbară? Frații Arnăuțoiu și tatăl lor au fost executați în 1959 la Jilava iar mama, cu puțin timp înainte de termenul eliberării - după 10 ani de închisoare - printr-o injecție letală. Acesta era universul concentraționar dinăuntru și dinafara închisorii în România obsedantelor decenii, pe când noi, maturii de azi, eram copii *fericiți* și învățam la școală, nu despre tragedia colectivizării și a rezistenței la regimul impus cu o brutalitate indicibilă, ci poezii despre partid și istoria lui glorioasă, despre conducătorii iubiți și fericirea socială adusă de comunism.

Vizitând Argeșul îți dorești firesc să ajungi la Nucșoara, să vezi munții, casele, locurile în care s-au născut și au trăit oamenii aceia de pilduitoare verticalitate morală, Familia Arnăuțoiu, Ion, Petre, Toma, Alexandru Moldoveanu, Ion și Cornel Drăgoi, Constantin Jubleanu, Elisabeta Rizea, și alte femei ale Nucșoarei, atâția care au inițiat rezistența față

cel mai distructiv regim din istoria modernă. Distructiv de valori umane și spirituale, de moralitate și de memorie națională. Nucșoara Familiei Arnăuțoiu, a Elisabetei Rizea originară din Domnești, a „Doctorului” Ionel Marinescu, a Ecaterinei Marinescu și Matildei Jubleanu etc., opunându-se și rezistând, a salvat demnitatea românească și ideea de libertate a individului, infirmând că românii au acceptat pasivi ori au fost complici mementului regim ce a secerat fără milă zeci de mii de: intelectuali, preoți, țărani, politicieni, tineri, și odată cu ei, principiile societății libere și democratice: proprietatea, libertatea și demnitatea, credința și tradiția făurite și sporite în secole. Într-un mod subtil și imperceptibil, societatea românească suferă și azi de pe urma acestei știrbiri grave a ființei noastre naționale. O asemenea rănire dureroasă, purtată ca un stigmat, se cere vindecată în timp.

Patru lucruri pilduitoare despre Argeș am aflat la Domnești: **1.** Cultură și creativitate efervescente și neobișnuite în alte comune și în multe orașe din țară; **2.** O zonă rezidențială pentru iluștri bărbați ai României din timpuri voievodale până-n istoria recentă: Radu Negru, Basarabii, Golești, Brătienii, regii, ofițeri disponibilizați de guvernul P. Groza, precum Toma Arnăuțoiu și col. Arsenescu, dar și pentru dizidenți precum C. Noica și Al. Paleologu, cu domiciliu obligatoriu la Câmpulung-Muscel, vizitați uneori de amici ca N. Steinhardt. Unii scriitori au avut aici rezidențe: L. Rebreanu la Valea Mare unde a finisat *Răscoala*, a scris *Jurnalul* și romanul *Gorila*, Ion Pillat la Florica - unde a și-a scris volumele lirice. **3.** Rezistență eroică anticomunistă și antiolectivistă precum grupul din Munții Nucșoarei condus de Frații Arnăuțoiu, cel mai ofensiv și mai longeviv din grupurile anticomuniste ce au populat Munții României; **4.** Ctitorii creștine și reședințe voievodale timpurii ce au făcut din zonă centrul creștinătății românești.

Aceste aspecte memorabile dau locurilor o energie și un farmec aparte. O reverență adâncă - semnul nostru de prețuire și recunoștință pentru cei care au perpetuat cu prețul vieții adevărul istoriei și verticalitatea morală a înaintașilor!

Există în istoria Domneștilor, o continuare, mai fermă ori mai discretă, cu adevărat *domnească* -nobilă adică - venind pe firul istoriei, din vechime, începând cu legendarul Radu Negru coborât din Țara Făgărașului. Urmașii muntenilor de odinioară, profesori și intelectuali ai comunei, proprietari și gospodari fac faima Domneștiului de azi, într-o solidaritate culturală efervescentă și creativă, care echivalează periferia cu centrul ori face din zona lor un centru al spiritualității românești.

Georgeta RESTEMAN
(Cipru)

Cum m-am înseninat citind o carte!



„Vine seninul!” Nu-i așa că sună frumos? Dar cum te relaxezi o carte scrisă cu atâta dezvoltură, optimism debordant, umor fin - pe alocuri -, dar și picurată, unde și unde, cu lacrima durerii ascunse atunci când este vorba de aspecte mai puțin plăcute din viața românilor, „baiul” nostru, al celor plecați de «acasa noastră». Știam c-o voi primi din Spania, dar plicul purta însemnele poștei germane... nu mai ajunsesse draga mea prietenă, autoarea, la un oficiu poștal spaniol dar reușise să o trimită spre Lissol din Germania, primul popas dintr-un concediu care, sigur, a fost minunat!

Plimbăreață cartea, precum ne plimbă autoarea, atât de dragă mie, prin locuri pe care le-a vizitat și de unde relatează impresii și chiar ciudățeni, de care altfel, poate, mulți dintre noi nu am fi aflat, și o face într-un mod original care te captivează și te îmboldește să mai citești una și încă una din scrierile ei, și uite-așa te trezești că le-ai „dovedit” pe toate. **Gabriela Căluțiu Sonneberg** ne-a învățat cu stilul inconfundabil

pe care-l abordează, de altfel, în toate materialele publicate în numărate reviste și ziare. Mereu răscolită de întrebări de tot felul, caută, tot prin originalitatea-i specifică, să găsească răspunsuri sau alternative ale acestora și arealul căruia se adresează este vast: oameni, locuri, problemele noastre, ale românilor dar și ale altor nații.

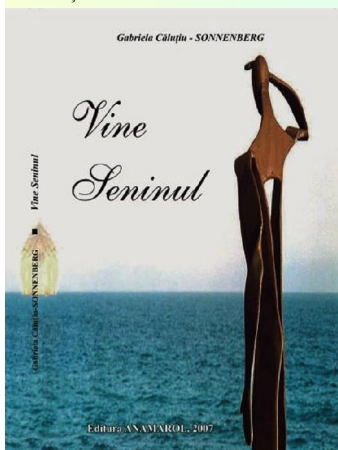
„În copilărie auzeam adesea expresia «vin norii!» Pe atunci mi se părea logic ca norii să plece cu aceeași naturalețe cu care veneau - eu fiind încă din pruncie destul de optimistă din fire. Și cum nimic altceva decât cerul albastru și curat le poate urma, nici una, nici două, mi-a și ieșit porumbelul pe gură: «vine seninul!» De parcă seninul ar fi ceva compact și material, pe care poți pune mâna ca pe o gutuie, ca să-l muți mai încolo!” - mărturisește Gabriela la începutul cărții sale, ceea ce este relevant pentru a-i creiona din start starea de spirit cu care a pornit în realizarea acestui proiect inedit, o explicație logică a orientării ei spre frumosul din oameni, din viață și din spațiul în care ființa ei se desfășoară într-o uimitoare mișcare, ce personal, o asemuiască cu mișcarea browniană, pentru că ea este sensibilizată de tot și de toate dimprejurul său.

Deși cartea este un mix reușit de impresii lăsate de o parte din locurile vizitate și de oamenii lor, după opinia mea, accentul cade, poate chiar voit, asupra unei realități, absolut firesc și profund analizate, aparținătoare «spațiului mioritic» în care autoarea re-

vine periodic și, inevitabil, descoperă și redescoperă clișee de viață și caractere care-i ridică numărărate semne de întrebare pe care, în sufletul ei le-ar dori inexistente... Și asta se întâmplă după ce se stinge iluzia creată printr-un alt fel de comunicare decât cea directă, când ai ocazia să-ți privești în ochi interlocutorul și să-l «simți» pe viu: „Începând cu sfârșitul, din clipa în acre iar pleci, conversezi cu ei în minte luni și ani de-a rândul, ei care-ți sunt dragi, familie sau prieteni aflați departe. Uneori ți se pare că le auzi replica și intuiești, parcă, ce-ar spune în diverse circumstanțe. De fapt știi bine că, și de-ar fi de față, e puțin probabil ca lucrurile să decurgă așa armonios cum ți le imaginezi tu. Dar îți prinde bine iluzia, mai ales când te simți singur sau neînțeles (cât de adevărat, Gabriela!). Îți spui atunci că toată zbaterea nu e decât o jucare de rol secundar pentru că, nu-i așa, scenariul major se scrie în spatele cortinei închise, acolo unde spectatorii sunt ei, cei care înțeleg umorul tău subtil, vibrația de diapazon a spiritului tău de fluture rănit, chiar și lucruri pe care nici măcar tu nu le înțelegi prea bine la tine”... Din păcate, știm cu toții cât este de actuală această analiză subtilă, când este vorba de acea „tăcere la dublu” cu un deznodământ cum nu se poate mai bine ilustrat de cuvântul măiestrit al autoarei: „Frumoase sunt toate, mai ales cuvintele pe care, uneori, nu avem curajul să le spunem răspicat, volatile ca parfu-

mul fin sau ca un moment de inspirație în fața unui om cu care, mai că te-ai încumeta să și taci la dublu. Prieten.” (Tăcere la dublu)

Mereu întrebările se îngheșuie în sufletul Gabrielei Căluțiu Sonneberg, și ea, cu firea ei optimistă și scânteia minții aprige, răspunde, sau chiar lasă cititorului plăcerea de a găsi răspunsuri potrivite, pe tot parcursul mănunchiului de scrieri inserate în carte. Pornind de la o întrebare, și nu aleasă în mod aleatoriu, ci cu înțelepciunea și pragmatismul specifice unei minți foarte bine organizate, autoarea descinde în câmpul unei analize, pe cât de profunde, pe-atât de simpatic cumpanite și așternute în fața cititorului. Și «prinzându-i» stilul, savurându-i umorul fin și mai ales spiritul săltațel al relatării, credeți că te mai poți desprinde de lectură? Nici gând, te cufunzi mai adânc și parcă ești tentat să cuprinzi totul o dată, și de-abia după, mai că-ți vine să reiei anumite pasaje care te-au lăsat uneori suspendat de un fir... Iată un exemplu: „De ce oare avem tendința să ne clasificăm semenii în diferite categorii” - se întreabă autoarea, și după ce parcurge tipologia umană în diferite ipostaze se încapățânează și conchide, în stilu-i caracteristic: „Ei, bine, nu! Refuz să cred că putem fi atât de lineari și previzibili precum ne învață analiza tradițională după criterii fixe! [...] Și dacă se întâmplă într-o zi sau alta să fim placizi și pașnici iar în următoarea revolțăm, chiar



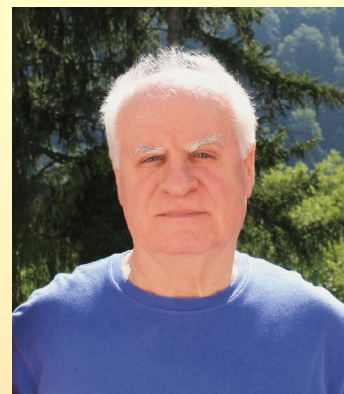
➔
 furibunzi, ca un adevărat vârtej viu, nu văd de ce să ne speriem de contradicția dintre rolul pe care, pasămite, «ne-a fost dat» să-l întruchipăm și omul care se întâmplă momentan să fim”. (Care ești?)

Neprețuite sfaturi, date subtil și cu un zâmbet amar ascuns în spatele cuvintelor (Omul de bine) sau de ce nu, perplexitatea în fața incapacității unora de a se face remarcați altfel decât prin stupidenia diferitelor anunțuri aiuristice plasate pe te miri unde („Cazul” Georgică), «Până unde vorbim și de unde începem să tăcem?» - întrebarea cheie, atât de original dezbătută și răsucită pe toate părțile în „Spirala confesiunilor gafate” sau câte alte texte atractive dar și instructive, deopotrivă, nu a adunat acest volum minunat pe care nu cred că cineva nu l-ar citi cu plăcere! Dar incursiunile liber-alese (concedii) sau în anumite situații impuse (participări la evenimente și acțiuni organizate), credeți că sunt mai prejos? Nici vorbă, au același suflu tineresc, sugubăț, când e cazul, și totodată cu un caracter vizibil informativ. Uite-așa, citind cartea Gabrielei am ajuns și eu prin „Bahamas”, ohooo, Caraibe, visul meu neîmplinit (nu că ar fi singurul, stați liniștiți, sunt și eu om, ca dumnea-voastră, de altfel!) sau prin „Polinezia”, cu picanteriile ei și-apoi, obligat prin Spania ce-o adoptă de câtva timp pe autoare. Și vă mărturisesc, cu sinceritate, în permanență am simțit că sunt în conexiune directă cu autoarea, pentru că, nu știu de ce, dar parcă mereu mă incita cu întrebările ei directe, și știți cât de plăcut este când ești «băgat în seamă» de însuși autorul unei cărți? Încercați, nu veți regreta nicio clipă, credeți-mă pe cuvânt!

Dar ce-mi veni mie acum să vă dezvălui aici toate tainele bine ascunse în scrierile dragei mele Gabriela Căluțiu Sonnenberg, când cel mai indicat și mai cuminte ar fi să-mi confirmați dacă am avut dreptate, citindu-le! Ia uitați-vă la mine cum m-am înșeninat citind o carte! Deci, nu mai stați pe gânduri, „Vine seninul!”

Nicolae MĂTCAȘ

Sonete



Sunt ca Manole, un umil zidar

Sunt ca Manole, un umil zidar
 Și-aș vrea și eu, spre-a neamului cinstire,
 Să-nalț, în timp, o sfântă mănăstire
 Cu vânj de bronz, sclipire de cleștar.

O lamă-n piept mi-i tainica jertfire
 Ce-o vom aduce, astăzi, pe altar,
 Dar cum, prin ploaie, umbre nu transpar,
 Mă trece-un gând, divină limpezire.

N-am jinduit ca alții, rânduri-rânduri,
 La stare de nirvâna sau kiéf.
 Pe mine mă zidiți, rebele gânduri,
 Să-ntrecem oratoriul „Saint-Joseph”!*

Nu-i dar mai mare, care-n veci ne ține,
 Decât altarul arderii de sine.

*Oratoriul „Saint-Joseph” din Montreal, lăcaș de cult de mari proporții, situat în partea de nord-vest a colinei din centrul orașului, numită „muntele Mont-Royal”.

O, Pyntia, conjură-l pe Socrate

Îndarn Socrate se jura pe câine
 Că adevăru-i mai presus de toate.
 Jurații îl trimiseră la moarte
 Cât ai întinde șvaițărul pe pâine.

Au pizma azi pigmeu-o nesocoate?
 Din trama lui în urmă ce rămâne?
 Minciuni și intrigi, bârfe. Azi și mâine.
 Iar adevărul tot cu capul spart e.

O, Pyntia, conjură-l pe Socrate,
 Doar țî-o ierta verdictul tău inept.
 De ce l-ai dat drept cel mai înțelept

Și ai uitat de mediocritate?
 Decât să-mi ôstoia lacrima durută,
 Mai bine-mi beau paharul cu cucută.

Ai fost în pier mugur dat în floare

Ai fost în pier mugur dat în floare,
 Ispită-n toamnă, măr neînceput,
 Că însuși Zeus, dacă-ar fi putut,
 S-ar fi-nfruptat cu-o dulce sărutare.

Cum totu-i relativ și absolut,
 Ai fost pe cer un astru: Lună, Soare
 Și pe pământ - fecioară-ntre fecioare,
 La focul sacru-al castității scut.

Ai fost un mit, un înger, o idee,
 Mai mult o vreau, mai puțin femeie.
 Prim element: foc, aer, lut,

Din care Dumnezeu ți-a dat suflare.
 În spațiu-timp - materie-n mișcare.
 Iar de n-ai fost, să știi: așa te-am vrut.

Gelos cum sunt ca marea, eu nu pot nici în vis

Pe boltă gala modei cu pompă s-a deschis.
 Cu unduiri de șolduri, urzeală de picioare,
 Cu decolteuri large, chiar dacă-i postul mare,
 Privirile la dulce, lent, dezlegate ni-s.

Mlădii ca firul ierbii se-ntrec la defilare
 Steluțe despletite cu nuri de nacru lis
 Și, sobru, cornul Lunii cu diadem de miss.
 Ușure, fantezia începe-n cer să zboare.

Gelos cum sunt ca marea, eu nu pot nici în vis,
 Fecioara mea, Selene, o clipă să conced
 O lume să te soarbă din ochi ca un aed
 Pe podium de gală în iad sau paradis.

Te voi reține-aicea, mă ierte Dumnezeu,
 Vom fi, în raiul nostru, tu singură și eu.



Tiziano - Pieta

Mihai ȘTIRBU

Mircea Eliade și Maitreyi



Enigmaticul Mircea Eliade (1907-1986) și-a împărțit viața, trăindu-și-o în România într-o perioadă tulbură și controversată, în Portugalia, Franța, și India, apoi definitiv în America, unde și-a scris mare parte din Istoria religiilor.

În 1928 a devenit licențiat în filozofie la Universitatea din București, cu teza „Contribuții la filosofia Renașterii”. A studiat ebraica și limba persană, învățând italiana ca să-l citească în original pe Papini, apoi engleza pentru a-l putea citi pe Frazer. În același an a călătorit la Roma, unde a studiat cu febrilitate în biblioteci, apoi în noiembrie a ajuns în India, pentru că maharajahul Manindra Chandra Nandy de Kassimbazar îi promisese o bursă de studii. La Calcutta, la Biblioteca Imperială, l-a întâlnit pe marele filozof indian Surendranath Dasgupta, care-l acceptase ca doctorand. S-a dedicat studiului gramaticii sanscrite și a filosofiei hinduse. Datorită aprecierii de care se bucura, se mută în casa lui Dasgupta, unde Eliade a descoperit, nu numai o bibliotecă imensă, ci și pe frumoasa Maitreyi, fiica profesorului. Între cei doi tineri s-a înfiripat o idilă. Povestea de dragoste dintre Eliade și Maitreyi Devi a fost una atipică, unică prin însuși zbuciumul conștiinței lui. La început, Mircea n-o plăcuse pe indianca zvăpăiată, pe care o vedea urâtă față de alte tinere. Dar sentimentele confuze, trans-

formate într-o iubire platonice față de misterioasa, spirituală și fermecătoarea Maitreyi, l-au împins către o stratagemă uimitoare: pentru a putea comunica intim, a învățat-o pe Maitreyi limba franceză, iar ea l-a învățat bengaleză. După doar câteva zile, Mircea Eliade s-a hotărât s-o ceară în căsătorie pe hindusa de doar 16 ani. „Cu tot ce putea separa o sensibilitate și o cultură indiană de una occidentală, cu toate neîndemânările sau îndrăznelile noastre, dragostea a crescut și s-a împlinit așa cum îi era destinul”, scria Eliade în „Memoriile” sale. Intenționa ca, având acceptul mamei și dovada unui venit lunar de 35 de lire sterline, să treacă la hinduism, asemenea viitoarei soții. Maitreyi a acceptat să-i devină parteneră de viață doar după o judecată minuțioasă, conformă tradițiilor indiene, dispusă totuși la concesii de dragul tânărului român. Dar, când tatăl lui Maitreyi a aflat de intenția celor doi, reticent fiind la ideea unei legături între fiica sa și un creștin, a reacționat radical, alungându-l din casă. „Ești un mare maestru în arta disimulării. Niciodată, dar niciodată să nu mai încerci să vii la mine acasă, sub niciun motiv”.

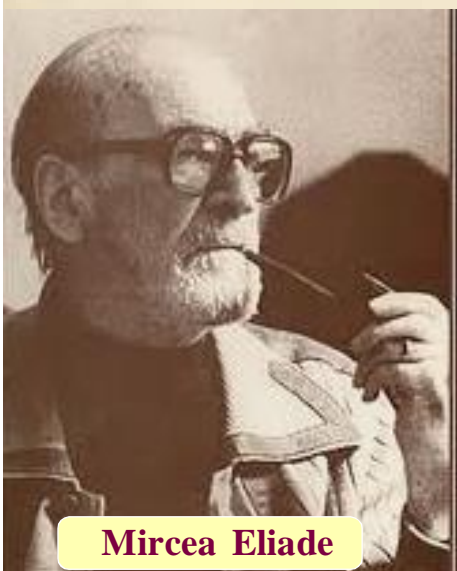
Ajuns la mănăstirile din Himalaya, la Rishikesh Svarga Ashram, a avut drept guru pe Swami Shivananda. Din nou în Calcutta, a învățat limba tibetană și a studiat etnografia Asiei orientale. La sfârșitul anului 1931 s-a văzut silit să părăsească India, pentru satisfacerea stagiului militar în țară. Clipele trăite alături de Maitreyi și sentimentul neîmplinirii, nostalgia după ce ar fi putut să fie, l-au determinat pe Eliade să adune material documentar (corespondența cu ea, scrisorile primite de la profesorul indian, o fotografie veche, o suviță de păr, flori uscate între paginile unei cărți, jurnalul zilnic al acelor ani), pentru un roman unic. La sfârșitul lunii aprilie 1933 i-a apărut, la numai 26 de ani, romanul *Maytrei*, foarte bine primit de critica vremii și de cititori. În același an a devenit doctor în filosofie „*Magna cum laude*” cu teza despre Yoga, în fața comisiei conduse de Dimitrie Gusti. Devenind consilier cultural la Lisabona între 1941 și 1944, a învățat și limba portugheză. Între 1945-1949 a predat la Sorbona, cola-

borând la revistele *Critique*, *Revue de l'Histoire des religions*, *Comprendre*, *Paru*, etc. Din ianuarie 1958 a început să predea la Universitatea din Chicago, apoi din mai 1966 a devenit membru al Academiei Americane de Arte și Științe și Doctor Honoris Causa la Universitatea din Yale. Din 14 februarie 1976 a primit titlul de Doctor Honoris Causa la Universitatea Sorbona.

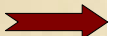
Autor a 40 de volume științifice, opere literare și eseuri filozofice traduse în 18 limbi și a circa 1.200 de articole și recenzii cu o tematică extrem de variată, Mircea Eliade a rămas în literatura universală prin monumentală trilogie „Istoria ideilor și credințelor religioase”.

A fost al doilea fiu al căpitanului Gheorghe (Ieremia) Eliade și al Jeanei, (născută Vasilescu). Tatăl, asemenea fraților săi, și-a schimbat numele în Eliade dintr-un elan patriotic, datorită admirației față de scriitorul pașoptist Ion Heliade Rădulescu. A avut o soră, Corina, mama semioticianului Sorin Alexandrescu.

Se pare că prima femeie care a apărut în viața lui Mircea Eliade și i-a fost aproape a fost Rica Botez (căsătorită Stoicescu), care-l vizita în mansarda lui de adolescent studios. Se cunoscuseră printr-o colegă a Ricăi, Erifili Comati, într-o excursie la Mănăstirea Pasărea. Tânăra serioasă, studioasă, deja respinsese avansurile sentimentale ale lui Radu Bourreanu, Anton Holban sau Zaharia Stancu. Însuși scriitorul își amintea: „Într-o zi de decembrie, când căzuse prima zăpadă, a apărut și o fată cu ochii de culoarea violetelor și părul tuns scurt, cu breton. Mi s-a părut frumoasă și îndepărtată, coborând parcă dintr-o altă lume, pentru că nu semăna cu nici una din fetele pe care le cunoscusem până atunci. O chema R...; avea o voce gravă, joasă, senzuală, contrastând cu chipul ei de personaj de roman englez. De câte ori ușa mansardei se deschidea și auzeam pașii mărunți ai Ricăi, râsul ei scurt, grav și senzual, simțeam cum începea să mi se bată inima. R. avea obiceiul să vină la intervale destul de rare, dar întotdeauna neașteptată și sub pretexte nevero-



Mircea Eliade



simile. Săptămânile care s-au scurs până la plecarea în India au fost cele mai dramatice. R. fusese numită profesoară la liceul din Strehaia, de unde-mi trimitea zilnic scrisori deznădăjduite. Îi răspundeam și eu tot zilnic, fără să înțeleg de ce-i scriu cu atâta înverșunare - pentru că iremediabilul se împlinise...” Sentimentele lor au fost profunde, dar n-au vorbit niciodată despre dragoste, chiar dacă Mircea a încercat de multe ori s-o facă să înțeleagă ce simțea pentru ea. A iubit-o cu o iubire tristă. Împreună cu colegii au fost cu „Moș Ajunul” în decembrie 1925, la Familia Regală, la Patriarhie, la Palatul cu Lei, la Octavian Goga și la alte personalități ale timpului. În 1926, tot împreună au ajuns la Iași, unde au fost primiți la Ionel Teodoreanu acasă și la redacția *Vieții românești*, unde i-au cunoscut pe Garabet Ibrăileanu și pe George Topârceanu. Se știa despre intenția lui de a pleca în India. Prinr-o exprimare anecdotică, mama lui Mircea Eliade a îndemnat-o pe Rica: „Mărită-te cu nebunul ăsta, ca să nu plece!”. Ea îi înțelesese vocația și nu s-a opus plecării.

În prima tinerețe, pe când aspira la o carieră universitară, a avut două iubiri, fiind obligat să aleagă între Sorana Țopa, actriță la Teatrului Național din București, și o funcționară, Nina Mareș, divorțată și care avea o fiică. Ajuns în camera celei de a doua, pe când încerca să-i explice „filosofic” intenția de a renunța la ea, observă că femeia se apropia încet de fereastra deschisă, cu intenția de a se arunca în gol, nemaiputând rezista șocului produs de pierderea celei de-a doua mari iubiri. Poate sentimentalismul lui Eliade l-a determinat să-și schimbe imediat strategia. A ales, considerând că menirea sa era de a salva o viață, să-i propună să-i devină soție. Nina intuise acest „sacrificiu”, asigurându-l că oricum nu vor rămâne mult timp împreună: „știu c-am să mor tânără”. N-au avut copii, fiindcă Eliade nu voia. „În această privință, Nina a acceptat un sacrificiu și drama aceasta secretă constituie și cheia romanului «Nuntă în cer»”. Totuși, la începutul relației lor, Nina a pierdut copilul lui Eliade. De aici s-a ales și cu un cancer uterin. Despre această etapă a vieții, și aventură în același timp, vorbește însuși Mircea Eliade: „Jubeam pe Nina, mă exaspera Sorana, dar nu puteam renunța nici la ea. Le mințeam pe amândouă. Și păcatul lor a căzut asupra mea. Pentru că în iunie 1933, Sorana și-a făcut un raclaj, iar în aceeași lună Nina mi-a spus că e însărcinată și, deși nu eram încă căsătoriți, m-a implorat să lase copilul, chiar dacă dragostea noastră nu va avea o consacrare oficială. M-am opus din răspuțeri, și Nina m-a ascultat. Nu știu în ce condiții și-a făcut raclajul, dar de atunci n-a mai rămas niciodată însărcinată - iar în 1943

a descoperit, la București, că avea un cancer uterin. Oare n-a fost provocat de raclaj? Și atunci, nu sunt eu vinovat de suferințele și moartea ei?...”

Nina avusese un destin tragic, poate determinat indirect și de primul soț care era militar de carieră. De unul dintre camarazii săi, Nina s-a îndrăgostit. Sentimentele de dragoste curată au determinat-o să divorțeze, dar soțul n-a acceptat, și-atunci ea l-a părăsit pentru tânărul locotenent. Doar că tatăl acestuia, un vestit general pe atunci, l-a trimis cu o misiune în capitala Franței. Acolo, dând dovadă de un nepotrivit umor negru, glumind, a aranjat să-și însoare fiul, chiar dacă el era după o beție cu camarazii de arme. „Cînd ziarele din Brașov au anunțat căsătoria, Nina a avut un asemenea șoc, încît a trebuit să fie transportată la clinică”, nota chiar Eliade într-un volum de memorii. Căsătoria cu Nina n-a durat mult, fiindcă după zece ani, în noiembrie 1944, ea a murit. Cu toate păcatele ei, îi dăruise soțului întreaga sa dragoste. Dezechilibrul produs de moartea ei l-a marcat pe Eliade profund. Prin „Jurnalul portughez” (cea mai pesimista scriere a lui), s-a confesat tuturor, arătându-și dragostea pentru prima soție, pe care-o îngrijise în ultimii ani de suferință. Fiind bolnavă de cancer, o internase la Lousa. „Am adus-o astăzi pe Nina la *Casa de sașde e de repouso* din Lousa. A urcat anevoie cele două etaje, rezemîndu-se în baston. Am urcat după-amiază pe coamele dealurilor. Singur. Mi-am amintit de ultima ascensiune făcută cu Nina, în vara 1939, cînd ne-am suit la Bran și de acolo am traversat munții”. Eliade mai nota: „Nu vreau să mă gîndesc la cauzele materiale ale morții ei: la imensul șir de dezastru - cancerul din vara lui 1943, sciatica din februarie 1944, razele din iunie, hemoragia, parotidita, glanda sublinguală, pulmonul drept probabil blocat de o tuberculoză galopantă”. După pierderea soției s-a sfârșit și slujba lui de atașat al ambasadei României la Lisabona. A ajuns șomer sărac, fiindcă își vînduse până și cărțile pentru a-i cumpăra Ninei medicamente. Nina a fost femeia cea mai importantă din viața lui, iar la cinci ani după moartea ei i-a dedicat monumentala lucrare care a făcut înconjurul lumii, „Tratat de istorie a religiilor”. Fiica adoptivă Giza (Adalgiza Tătărescu), fiica soției sale Nina Mareș, a fost colegă cu viitoarea noră (Irina) a fratelui său, generalul Constantin Ieremia. Eliade a ținut legătura cu dânsa doar pînă în 1948, când Giza a emigrat în Argentina.

Cel mai bun roman al său rămîne *Maitreyi*, probabil ca un ecou al sentimentelor și trăirilor sale încă din perioada în care locuia în casa lui Dasgupta, care aduce în prim plan o experiență existențială specifică tinereții, dragostea. Dar Maitreyi a existat în realitate,

a venit și în țara noastră, după ce reușise să-l întâlnească pe Mircea Eliade la Chicago. Ea primise o educație aleasă, era sensibilă și scria poezii încă din copilărie. La doar 16 ani și-a publicat primul volum de poezii, prefațat de Rabindranath Tagore. A publicat patru volume de poezie, opt lucrări despre viața și opera Guru-lui său, Rabindranath Tagore, a scris cărți de filosofie sau cu tentă socială și, cărți de călătorie. Ca scriitoare, Maitreyi Devi a fost una dintre personalitățile Bengalului. Altruistă, dornică de a face bine, a fondat în 1964 „Council for the Promotion of Communal Harmony” și a fost vice-președinte al All-India Women’s Coordinating Council. A fondat și un orfelinat pentru ajutorarea și educarea copiilor din zona Calcuttei și a celor rămași în India (Bengal) ca urmare a separării Bangladeshului (Pakistanul de est) de Pakistan, în 1971. Aflase de romanul care-i purta numele. Datorită ei, avem o tulburătoare poveste a iubirii imposibile dintre un european și o indiană, poveste cunoscută în cercuri largi, nu doar în mediile scriitoricești și academice.

În țara noastră a sosit în iarna lui 1963, la Universitatea din București pentru „o întâlnire cu scriitoarea indiană Maitreyi Davis”. Era deja o doamnă în vîrstă, cu o față coșcovită, învelită în șaluri groase, care vorbea în engleză, ajutată desigur de translator, și era altfel de cum îți-o puteai închipui din scrierea lui Eliade. Maitreyi rămîne în memoria colectivă, în egală măsură, reală și imaginară. Dar când a început discursul, femeia bătrână nu mai exista, era doar ea, adevărata Maitreyi. S-a confesat apoi doamnei Irina Eliade, nora fratelui lui Mircea, generalul Gheorghe Eliade, pe când era afectată de primirea, politicoasă dar rece, în casa din Chicago a scriitorului și a soției Christinel. După câteva lacrimi de neevitat, a dorit să adauge: „Scrie-i lui Mircea că m-ai văzut și spune-i să se întoarcă în India. Are nevoie de India.” Între ei, ca oameni reali, se pare că a fost doar o relație platonică. Vizita la București îi oferise șansa de a le cunoaște pe mama și pe sora iubirii sale din tinerețe, dar și a le dăruii câte un exemplar din romanul vieții ei, „Dragostea nu moare”, o replică la celebrul roman al lui Mircea Eliade.

După pierderea iubitei soții Nina Mareș în 1944, în 1950 el s-a recăsătorit cu una dintre cele mai frumoase femei pe care le întâlnește, Christinel Cottescu (sora soției cunoscutului dirijor Ionel Perlea), descendentă a unei vechi familii boierești. Ea se trăgea, pe linie maternă, din spița Șendrea. Unul dintre descendenți, hatmanul Șendrea, fusese cumnatul lui Ștefan cel Mare. Se pare că între Șendreștii din secolele XIX-XX și cei din

secolul XV exista o legătură de rudenie, care poate va fi dovedită vreodată, pentru că Șendreștii, dar și Coteștii erau neamuri boierești din sudul Moldovei. Numele familiei Cottescu provine de la localitatea „Cotești”, dar din prețiozitate s-a ajuns la varianta cu dublu „t”. Christinel era cunoscută în cerul celor apropiați și sub prenumele de Georgette. Se întâlniseră la Paris, în anul 1945, când Mircea Eliade vizita cercurile de români aflați acolo dinainte sau din timpul celui de-al doilea război mondial. Christinel Eliade era o femeie foarte distinsă și foarte frumoasă, cu trăsături remarcabile, avea ochi albaștri, fuma mult, era foarte autoritară.

Familia lui Christinel Cottescu se stabilise în capitala Franței cu mulți ani înainte. Cei doi au fost cununați de filosoful Emil Cioran. Din admirație și dragoste față de Christinel, Eliade spunea: „Nu-mi închipuisem că această angelică blondă cu ochi albaștri și pletele alunecându-i pe umeri, ca la o adolescentă, poate râde în hohote și, mai ales, poate cânta cu atâta voie bună și umor. O priveam și o ascultam fermecat, dar nu-mi dădeam seama ce se întâmplă cu mine, nu știam că suntem urșiți unul altuia...”

Împreună, cei doi s-au stabilit la Chicago. Conform spuselor lui Stelien Pleșoiu, din postura de om de casă al familiei acolo, Christinel „era foarte dură, întotdeauna se pune pe post de șefă în casa aceea, deși a greșit de foarte multe ori, însă, mă rog, era șeful casei, ne trata de altfel pe toți, dar nu m-a tratat pe mine și pe nimeni altcineva mai diferit decît pe soțul ei, autoritară, timbrul vocii de comandă, pe toți ne pune la punct, pe toți ne trimitea cu gunoiul... Nu ținea cont de funcții și vă rog să mă credeți, în casa aceea veneu oameni de foarte mari funcții și titluri. Cu cât știa că titlul este mai mare, cu atâta îi umilea mai mult, prin vorbe foarte frumoase, dar foarte tăioase: «te rog să-mi iei punga de gunoi să mi-o duci jos, te rog să-mi aduci un pachet cu țigări, te rog să...», însă în felul ei, a avut mulți admiratori și foarte multă lume nu scotea un cuvânt în fața doamnei. Eu consider că toată această atitudine a pornit de la faptul că soțul dânei era un om foarte moale și cu o personalitate foarte blândă. Pe soț, doamna Eliade îl ținea din scurt, în sensul că-i impunea să-și mănânce dimineața banana și o brânză fără nici un fel de gust, care îl ajuta pe maestru să nu facă alte complicații. Știa maestrul să se folosească de tertipurii, pentru a-și bea nelipsitul pahar de scotch, aranjând cu chelnerul să-i pună apă cu gheață, dar chelnerul, printr-un mic aranjament, să-i aducă un pahar cu votcă și, arătându-i soției că el bea apă în loc de scotch, ea foarte generoasă: «Ei bine, poți să bei și un scotch»,

deci având două pahare. Era foarte greu să îl dezveți de obiceiuri pe care le-a avut toată viața. Maestrul nu putea să trăiască fără pipă, aproape că dormea cu ea în gură. Și doamna fuma foarte mult. Moartea maestrului a fost pentru Christinel Eliade o adevărată nenorocire, pierzându-și tot elanul și toată energia care o caracteriza în timpul vieții acestuia, s-a simțit foarte slabă în fața tuturor, foarte amărâtă. A avut datorii, a terminat într-o sărăcie, că aproape nu-ți vine să crezi. În ultimele trei luni care au premerș morții dânei, nu mai avea bani nici cu ce să-și plătească chiria. Deci, amândoi s-au sfârșit săraci, cu toate că ar fi putut avea ceva bani și de la sutele de «prieteni» foarte adevărați și foarte generoși. Dar, după moartea maestrului, au dispărut cu toții și nu o mai căuta aproape nimeni, decât cine știe, câte o persoană să-i ceară câte o carte cu împrumut, sau câte o donație pentru biserică, dar ajutorul din partea românilor nu prea a fost”.

Christinel Eliade și-a împărțit singurătatea, după moartea în 1986 a soțului, până pe 9 martie 1998 la Chicago, cu Claudia Vechiu. Aceasta era o fostă contabilă din Iași, care și-a căutat un rost în America, după ce rămăsese șomeră. În calitate de companie permanentă a bătrânei doamne Georgette Christinel Eliade, i-a administrat tratamentul, i-a pus perfuzii, a ținut legătura cu medicul de familie și a răspuns la telefon. Avea grijă ca doamnei Georgette să nu-i lipsească nimic. Ea a știut că „Doamna Christinel era aproape sigură că va muri pe 9 martie, ziua de naștere a soțului ei, după cum chiar își dorea. Mai voia să fie incinerată și să aibă o înmormântare simplă, ca a lui Mircea Eliade. De altfel, doamna a murit ușor, dacă se poate spune așa”, își amintea Claudia Vechiu, din Chicago.

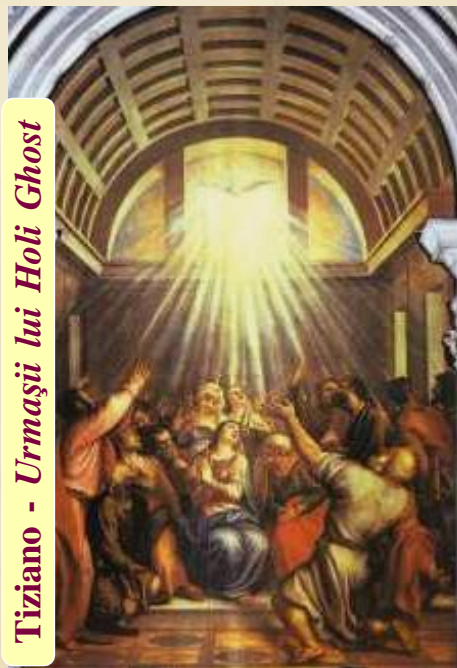
Mircea Eliade, personalitatea recunos-

cută și-n străinătate, era un om sensibil la frumusețea și la tradițiile locurilor în care a trăit de-a lungul vieții. Prețuirea pentru femeia care dă viață, care stă alături de bărbat în clipe dificile sau la bucurie, prețuirea - în general - pentru femeie, este redată, după cunoașterea tradițiilor din India, de însuși Mircea Eliade: „În India, orice femeie e Devi, o zeiță. Când te adresezi unei doamne sau domnișoare - de orice rang, de orice vârstă - nu pomeniști numele de familie, ci adaugi Devi după numele ei propriu. O domnișoară Indira Sen, ajunge astfel Indira Devi. Amănuntul acesta e semnificativ. India nu vede în femeie nici fecioara, nici amanta. India vede numai zeița, numai jertfa creatoare, mama. Orice altă virtute feminină pălește alături de aceasta din urmă. Orice femeie e adorată întrucât este sau va fi o mamă. De aceea, când cunoști prea bine o femeie ca să o mai poți numi Devi, o numești mamă. Chiar dacă ea e numai o fată de țară sau o adolescentă de colegiu.”

Mai mult de-atât, indienii vorbesc despre țara lor ca despre o mamă. Imnul lor începe cu cuvintele „Plecăciune Mamei.”

Bibliografie

- *www.istoria.md Mircea Eliade*, biografie. Articol îngrijit de Vlada Afteni;
- *România literară*, nr. 36/2012, „Cezar Ivănescu în dialog cu Lucian Vasiliu”;
- *Steaua*, nr.8/1997 Interviu realizat de Pușa Roth: Irina Eliade: „În familia lui Mircea Eliade am intrat de două ori”;
- *acuz.net* Tabel cronologic;
- *România literară*, nr. 1/2003 „La o nouă lectură: Mircea Eliade”, de Alex. Ștefănescu;
- *Ziarul de duminică* „Coteștii: familia soției lui Mircea Eliade”, 30 iun. 2006, autor: Mihai Sorin Rădulescu;
- *Revista VIP.NET* „Mircea Eliade și Maitreyi Devi - două lumi, o singură iubire” de Alexandru Stratan;
- *Convorbiri literare*, nr. 3/2006 „A doua moarte a lui Eliade nu va avea loc”, Basarab Nicolescu;
- *Monitorul Express*, „10 ani din viața lui Eliade”, autor: Camelia Onciu, 13.03.2007;
- *Ziarul de Iași* - Emilia Chiscop, „Ultimul mister al unei familii celebre”, 14/03/1998;
- *ziaruldeiași.ro* „local” Focșani, Fostul om de casă al lui Mircea Eliade dezvăluie: „Soții Eliade au sfârșit în mizerie”; Silvia Vrînceanu, 22.08.2005;
- *Realitatea.net*, 25 aug. 2012 „Detalii SURPRINZĂTOARE despre revederea dintre Maitreyi și Eliade. Scrisorile ei au fost traduse”;
- *Revista Apostrof* - Nina Ștefan Boerbely, „Citate reproduse după ediția Mircea Eliade, Jurnalul portughez și alte scrieri, vol. 1”;
- *Sighet online*, portal independent de știri - CARTE:Mircea Eliade - „India”, scris de Horia Picu, 04 martie 2012;
- *România literară* nr. 7/2006, „Povestea vieții lui Mircea Eliade”, de Alex. Ștefănescu;
- *România literară*, nr. 34/2003, „Enigmatică doamnă R...”, de Filip-Lucian Iorga.



Tiziano - Urmasii lui Holi Ghost

Nicolae BĂLAȘA



Doamne, de ce? De ce tocmai mie?

Dragii mei,

La ultima noastră întâlnire, am promis povești cu năbădăi. Desigur, promisiunea-i datorie curată și n-am decît să mă țin de cuvânt. Mă întreb mai întâi însă, cum s-a întreat tot omul cu materie cenușie și mintea răsucită în vremuri: de ce eu? De ce tocmai mie? De ce așa și nu altfel? Sau, chiar mai mult, de ce voi, semeni mie, și de ce lumea ca și noi? Veșnicul „de”?! Întrebări! După unii, neliniști metafizice. Altfel spus, suflet așezat pe căile Domnului, pe o boltă de un infinit absurd, sub care doar ochiul omului pustiit se mai holbează. După alții, formă a progresului. Cu alte cuvinte, întrebarea, șutul în fund și pasul spre înainte. După creierile chiricite, s-ar zice că ea, întrebarea, ar fi, chipurile, un fel de moft și pierdere de vreme! „Se întreată și ăsta ca prostul! Așa doar cât să facă pe deșteptul la drumul mare! Dar dacă n-o face și în mijlocul lui, degeaba!” Alții, cam tot de teapa celor de dinainte, adaugă: „prostul nu e prost destul dacă nu e și fudul!” o fi! ...Dar după mine, tot fleacuri! Bazaconii fără de care străzile nu ar mai avea colț. Ar fi doar așa un fel de ulițe posomorâte dus-întors, tocmai până la mama dracului!

Revenind, adaug faptul că, uneori, conștient de dimensiunea întrebării, alteori, de versatilitatea răspunsului cuibărit în ea, trec peste orice, fie și numai pentru că mai mult de jumătate din felul în care ne înțelegem noi între noi, ca oameni, e, desigur, întrebare. Apoi în răspunsul, un fel de nisip mișcător, venit de la tine, semenul meu, sau din lumi posibile, mă așez totuși sens, semn și semnificație pentru omenire. Accentuez însă pentru omenirea în care mai sunt încă oameni! „Morală de paradă!”, o să trănănească înțeleniții în mocirle de când lumea sau creierile formolizate în poșirca de dude. Și totuși, repet, morală! Mai ales când știu bine că printre noi sfinții pășesc în șoapta adierilor de vânt, întinzând mâna celui năpăstuit. Da, năpăstuit! Abia acum, târziu, mi-am dat seama că cerul ne cade, vrând, nevrând, veșnic, drept în moalele capului și ne duce spre fundul pământului. Acolo, Hades mestecă în supa cu sufletele noastre tocmai de când raiul nu a mai vrut să

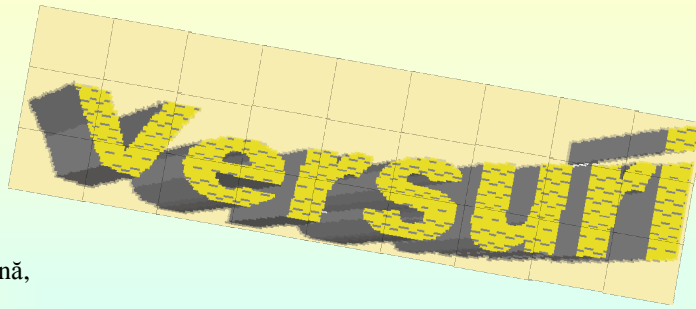
fie și pentru noi, muritorii, rai. Odată plesniți, ne aducem aminte de păcat. Păcatul meu, păcatul altora! Din neamuri! Și totuși, toate ale noastre! Veșnic m-a îngrozit pedeapsa pentru răul făcut. Tocmai „până la al nouălea neam!” - zice scriptura. Neam în care, din lipsa de a fi, veșnic trimitem acuza. Iar când mă mai gândesc și la faptul că nimic nu e perfect, un altfel de întrebări mă străpung ca niște sulite și alte neliniști nu-mi dau pace.

Acum, desigur, nu vreau să mă credeți naiv. Știu că în sens stă scopul și, cu siguranță, sfârșitul. După mulți, finalul cu fond structurat teleologic, aici pe un pământ nu tocmai rotund, ce se rotește, cu noi, cu tot, pe poteca sa din cer, nici ea rotundă. Extrapolând, îmi vine să cred că marginile universului, acel infinit cu dus și întors, buclă de când și până când, ar putea fi asemenea. Strâmb! Pocit! Întortochat! Ei, de aici, din neregulă, îndemnul, păcatul și, evident, pedeapsa. Păcatul tău, cel din primordii, obsesie de-aiurea, și al altora! Apoi viața ca pedeapsă! În consecință, hodoronc, tronc, întreb: de ce? De ce, Doamne, picuri în noi și liniștea, și frumosul, cu pipeta? Pic, o picătură cât să nu orbesc la lumina zilei, pic, o altă picătură când am prins gustul sânișorilor de fată mare și, probabil, un alt pic tocmai când îmi comand costumul cununiei cu alt început. Pic! Pic frumosul?! După esteticieni, rotundul, cercul... Dar și el, nicicând și niciunde rotund. După alții, sfera, ea însăși sumă de rotunduri. Sfera o fi ea sferă câtă vreme mișcarea, vârtejul, haosul văzut și nevăzut turtește? Toarnă totul într-un fel de elipsă, strâmbă și lasă așa slut, printre stele, în special omul. Abia acum înțeleg de ce la Kant frumosul nu poate fi conceptualizat. De relativizare, nici pomeneală! A doua, liniștea? Iao dacă ai de unde! Unii spun că ar trebui căutată chiar în neliniști. Eu?!... În ceva asemănător, însă cu semn, în întrebare. În acest „de ce tocmai mie?” Omul pe care nefirescul l-a scos din vremuri, înainte de vremea sa. Înaintea firii de a fi? A fi și eu ca tot omul în firesc, început și sfârșit. De ce Vali, jumătatea ființării mele, înger cu aripile frânte? Și când? La ceas aniversar, când ar fi trebuit să savu-

reze re-întâlnirea! Nu degeaba am înjurat, ani la rând, și am scuipat viața și în ea. „Clipa e totul! Clipa e destin!” Da, am urlat, chiar dacă nonșalanța-mi este forma de a pătimi! Am strigat în sufletul pustiit mai ales atunci când necazul s-a înmulțit. De altfel, el, necazul, tinde să fie ca și omul! Nu poate fi doar simplu necaz! Se potențează obscur la umbra ideii de bine, iar tu, ca om, guști din amăgire sperând. De asta se spune că un necaz nu vine singur. Iar când te ajunge, cade trăsnet, din nou în același moale al capului. Ca un blestem! Vorba lui Blaga. Doar capra vrea să rămână capră! Dar dacă n-a fost să fiu?! Clipa m-a turnat suflet în trup de om, lagăr al nădejzii și deznădejzii. Tot ea mi-a scos în cale pe dracul gol cu chip de om. Apoi mi l-a pus în poală. E, acum să vă văd? Ați ghicit! Coana Joițina, concubină sau, mai bine zis, frivola de mai târziu. Frivola! Un fel de bordel ambulant! Ca și... Sau altfel spus, unul la purtător, câtă vreme presta ori de câte ori Sfârlogea, limbricul de care v-am vorbit, se făcea turtă! Ba chiar pâinea lui Dumnezeu împărțindu-și japița „apostolilor”. Până să cadă însă el sub masă, năbădăi! Intra în joc și, hopa, jos, hopa, sus, mai prin față, mai prin dos, în patru, în trei... Rețineți, asta pe vremea comuniștilor! Și ca începutul unei astfel de orgii să aibă și un sfârșit, posta. Evident, totul netimbrat. La rând, cu care mai de care nespălat, ignorând doctrina de partid. Domnilor, asta dacă ar fi fost deșteaptă, după '89, se retrăgea și se dădea curvă dizidentă. Primea decorații, despăgubiri, pensii...Nu trebuia decît să urle, pe bună dreptate, în gura mare, la tv sau la fel și fel de ziare că, veșnic cu așternutul în spinare, regimente întregi, zi de zi, cu fler de matroană, liniștea. Fără efort! Doar din buze, gâtlej și buci. Poți să mai zici ceva? Profesionalistă! Spre liniștea poporului și partidului iubit! Când însă ai limbrici și te mănâncă!... Apoi crezul sincer că a fost și încă mai este folositoare la partid. Fie și numai pentru faptul că el, conglomeratul, doar s-a împărțit. Frațiuni care mai de care! Luat, după ani, la un loc, aceeași Marea Adunare, pentru tot pământeanul orb.



Ștefan Radu MUȘAT



Tristeți bacoviene...

Amanți sublimi nu se mai pierd sub Lună,
în golul toamnei despletite,
nici frunza nu mai pică în greul
din adâncuri, chibzuit de lut,
că noaptea își deșiră clipele pe rând
în armonii de plumb,
iar singurătatea tot mai des apare
la geamul din odaie;
cuvintele sunt multe și neîncăpătoare
să definească plânsul de poet
pe umerii portretului cu zâmbet de
madonă, mesteacănul scheletic răsună a
pustiu și nu mai cade nicio frunză;
un panoramic violet,
în miniatură doliu...

Trecut de miezul nopții,
femeia nu mai țipă în desfrânări târzii,
iar singurătatea e mult mai apăsătoare,
emoția rămâne ferecată și lumina lămpii
se frânge de oglindă, prilej de bucurie
pentru necurat că întinericu-și arată
splendoarea goliciunii
pe-o scripcă înnegrită
care a fost cândva a unui trubadur de birt
ce fredona romanțe în graiul provensal;
pe margini de pahare îl completau bețivii,
trecuți și ei demult peste hotarul vieții,
sub ropotul satanic.

Nu mai există fericire,
există neînțeleși cu chipuri palide de vise;
își rătăcesc privirea în parcul stăpânit
de un decor asemeni funerar,
deplâng cu sincere regrete aleile îngustate
de tăcere și odaia cea pustie, unde
singurătatea a devenit mai încăpătoare,
încât încape întreg Pământul cu cele
rânduite; nu mai există așteptare, nici ură,
nici destin...
Un lung suspin a mai rămas în rânduiala
noptilor târzii;
un panoramic solitar,
în miniatură doliu.

Peisaj bacovian în literă pustie

Motto: *Singurătatea e ca o noapte
nesfârșită, fără stele, în care te desparți
de lume./ Iar singurul lucru la-ndemână e
acela de a asculta tăcerea...*

Răsună ploaia în așteptări târzii,
făptura incoloră a nopții cu plete sfâșiate
reversă lacrimi în plânsul devastat de cobe;
mărețul viitor se stinge în clipe deșirate
de nepăsarea timpului fără prihană

și încremenesc agonic, acolo unde piatra e
gata să vegheze migala efemerului;
lacrimi în recipient de toamnă,
între crengi - eter; lacrimi de îngeri mânați,
că muritorii pe Pământ
nu au pus vreodată preț pe sinceritate,
nici pe iubire...
Fereastra aplecată către cer
începe să asude
și odaia din mansardă atârnă de furtună;
sub glasuri reci de vânt
suspinele se prind în răsufările încâlcite
prin gânduri istovite
de misterul aceluia mâine imprevizibil,
de voievozi nepământeni ce bănuie
amurgul violet,
de marșul greu pierdut printre obsesii
în pași contemporani de menuet,
de eternitate,
de truda nevăzută în miezul pământului
pentru reproducerea țărâniei,
de ierburi ce se întind
asemenea ostil deasupra trofeului de lut...
În singurătate,
sub crengile nude,
a rămas tăcere pe un monument căzut.



Alături Joițiinei, coană, de, vrăjitoarele.
Prima, adică cea mai mare în cioc, Cioc! Vorba
unui amic pus pe glume în fața unui bloc:
„cioc! cioc!, cioc! și lola, lola și ai să vezi ce
e gondola!”. Fiți serioși! Știu ce vorbesc. Ori-
ginalele sunt doar pe canale la Veneția. La
noi, făcători! Jagardele, putori ce-și vând chi-
loții pentru acadele. Suptul dă dependență
ca și linsul în dos! Ai lins odată, lingi, nene,
viața toată. Țepăn, pus la copârșeu, îmbălsă-
mat sau nu, lingi chiar și pe popa în drumul
tău spre al său Altar Sfânt. Alături de Cioc
(ista), Urinela. Helăuuuu! Ce stai, fă? Hai, la
produs! Centurile au fost făcute cu bani grei,
de la Bruxelles, din Apus! Și mâine, poimâine,
o să întrebe ăia când îi mai recuperăm?! ...V-
am mai vorbit! Urinela, expertă în fel și fel de
scule, și la pescuit. Ferească-te Dumnezeu
să-i cazi la undiță, că te-a lăsat în curul gol.
Apoi, pentru siestă, cu luat, cu tot, firește, la
partid. Locul în care, ca în Piața Mare, cât ai
clipi, Drăgoșel, săracul, pe post de bărbățel
iubit, a fost schimbat pe un Aripel, și el per-
vers, ca Urinela, că doar de-aia-i „frunze între

pârliți”. Mare înghesuială! Și coadă, ca pe
vremuri, că astăzi aud c-ar da pe gratis Uri-
nela. Sarcină, în precampanie, de la partid!
Ce să vă mai spun? Alături lor, și Sfârlogea
Jr. Apropitar de ghinde, bătaș și mitocan
sadea. Ascultați-mă, bate al dracului! Mi-a
rupt coastele cu gașca! Îi știți! Păsăroi, Iorgu
Căcăian și, pentru culoare, desigur, de-aci,
din fața luncii, Pardaian. Țștia, nici pe de-
parte oameni, ci săbii, puști, pistoale... Adu-
nate, precis un arsenal! Meșchetari, nu glu-
mă! La cârciumă, la mine în poartă, chiar și la
tribună. ...Că tot ar mai vrea. Ce? Casa, masa,
soarele și luna, chiar dacă ăștia, jr, jeg, de
soacră împăiat, partidele de cartier i-au tot
dat. Atenție! Taxa de protecție funcționează
mai ceva ca zeciuala de pe vremea lui Moise.
Acum, în postmodern, chiar la nivel de stat,
mai ales dacă ești jandarm de tip interpla-
netar. Eu, (domnule, când ai orbul găinilor,
vai de capul tău!), i-am finanțat campania,
parașuta, nunta... Ba mai mult, chior de-a bi-
nele, i-am finanțat până și pe sluta, frivolă, în
pat. Ilegalități pe față! Și din partea mea, dar
mai ales a celor pe care, dracu știe cine, mi i-
a cocoțat în cap?! Bat ăștia la tine ca la frunză,

ziua, noaptea, când au chef de-o răfuială, cât
să se dezmorească și să-i admire Joițiina că
nu degeaba i-a tot finanțat. Iar justiția... Tot
oarbă! Ce să mai vorbim?! Tot cu gașca!
Dacă nu curge, pică! Bate vântul, hop și ea!
Fluieră a pagubă puterea, a pagubă și justiția.

E, spuneți și voi, oameni cu cap, în con-
dițiile astea, ce ar trebui să fac? Nici măcar
să întreb: oi fi blestemat? Oi fi condamnat?
Să trag oare ponoasele cerului? Oi fi deo-
cheat?!... „Ptui, fugi, deochi, fugi de la Titus
dintre ochi...” - îmi zic, mai în serios, mai glu-
mind, însă atunci când aripa îngerului meu
s-a frânt, am intrat în rahat! Joițiina, Cioc, Uri-
nela, Sfârlogea, pe post de limbric, și com-
pania m-au tot tras în jos. Iar după aceea, de-
sigur, nici că aș fi putut avea decât o viață de
căcat! Băgați bine la cap! Viața, un fel de ilu-
zie! Clipa însă, stare de destin! Când nici nu
te-astepti, rămâi mut, cu mintea crăcănată și
privirea în gol, întrebând: „De ce? De ce
tocmai mie?!”

Până data viitoare, Doamne ferește, să
vă întrebați la fel!

Al vostru pentru eternitate,

Titus

Ioana STUPARU

„Câmpul rostirii”

„Sublime gânduri transpuse în versuri și în grafică”. Acest sentiment îl însoțește pe cititor când pornește a colinda prin *Câmpul rostirii* (Ed. Amurg sentimental, București, 2002), volum semnat de **Aurelian Popa-Stavri**, poet, grafician, muzician, realizator de emisiuni la Radio România Cultural, program ce are ca scop menținerea valorii folclorului și tradiției românești. Folosind expresii simple, culese din vastul „câmp al rostirii”, autorul le așază cu măiestrie, chiar cu gingășie, în versuri ce capătă astfel măreția care minunează. Fiindcă, ce poate

fi mai mareț decât o rugă către AtotCreatorul, așezându-L înainte de toate: „Dă-mi, Doamne, glas,/ Dă-mi, Doamne, viață” (Ruga a doua, p. 37). Sau, ce poate fi mai gingaș decât astfel de simțiri sufletești: „Și sufletu-mi ajunsse pelerin/ La prispa ușilor de soare” (Paradisul tuturor, p. 61); „Ziua e ca o turtura obosită, pe care ai vrea s-o mângâi”, (Întârziind pe-afară, p. 55).

Deosebit de înălțătoare și totodată statornice sunt gândurile transpuse în versurile și în grafica poeziei „Mucenicii”, care

au la bază simplitatea vieții pe pământ, reprezentată printr-o ogradă așezată pe plai mioritic, învăluită de tihna binefăcătoare sufletului, până la magnifica încărcătură spirituală, fără de care viața nu ar exista: „Acolo-i calea, dincolo izvorul”.

Cultul familiei reprezintă un punct forte pentru modul de viață văzut de autor. Ea, familia, alcătuită fiind din mai multe generații, își deapănă viața în liniște, iubire și înțelepciune, în jurul casei cu prispă, în care dintotdeauna lumina și ordinea lucrurilor a fost

prezentă: „Pe prispă, fete-și împletesc cununa./ Iar maica îmbăiază pruncul./ La umbră de cerdac e buna/ cu degetele-i noduri, croșetează-ntruna”. Alături de casă se află urcușul lin către „ștreășina pădurii”, unde este așezat „altarul de închinăciune”. De acolo pornește o altă cale, un alt urcuș către muceniec în „grădina sfântă” (Mucenicii, p. 40).

Revelația „rostirii” poetului și graficianului Aurel Popa-Stavri ne mărturisește că doar treptat și prin simplitate se poate ajunge la „măreție”.



Catrinel POPESCU

Impresii la capăt de lectură

Noul volum de poezii al profesorului de filosofie **George Baciu**, un dar făcut sieși la împlinirea a cinci decenii de viață, pe 6 noiembrie, înmănușează o diversitate de exprimări lirice, originale, însuflețite până la patos de sentimentul iubirii.

Poeziile sunt grupate în două secțiuni: „Cu gându-n buzunar”, care dă, de altfel, și titlul volumului și care se prezintă sub forma unor reflecții, notații, fulgurații, pe marginea temei enunțate - și „Poeme cu gândul afară”, ce prelungesc și dezvoltă miezul celor dintâi, devorate, însă, de declarații, lamentări, întrebări și răspunsuri, ca un cântec fără sfârșit. Există aici un plus de muzicalitate; George Baciu s-a dezlănțuit în plină maturitate creatoare, se joacă, de multe ori periculos, cu dragostea, mergând până la extaz. Nouă nu ne rămâne decât să urcăm cu atenție și cu delicatețe de-a lungul coloanei de sentimente spre care autorul ne orientează, o verticală a romantismului pur, răvășit la răstimpuri de furtu-

nile incontroleabile ale sângelui.

Poetul se definește, de altminteri, își trădează, în acest volum, latura/natura sangvină: *O emoție de sânge sunt, pe-ale zilelor diguri,/ oftând într-un val prelins pe obrazul cerului.* (Jurnal) sau ... *Și te iubeam sub vesta ierbii,/ pervers și flământ/ ca un viciu, trăgând să moară.*

George Baciu este ca o liră ce va cânta, până la sfârșitul timpului fiecăruia dintre noi, în versuri de o dulceață fără egal, frumoșetea femeii, buzele inimii, nările ierbii, aerul ca un derbedeu, tusea toamnei, dimineața ca o cerșetoare, copacii desculți de insomnia, pivnițele gândului, delirurile de coapse, seara întinsă pe străzi ca o târfă, ceața șuie ce se ține de șale - încercând în felul acesta, apelând la acest tip de

imagine, să ne vindece sufletul obosit de atâtea tăceri: *Aud frumoșetea ta/ în pivnițele gândului./ Un sfert din mine o cântă,/ restul e un nimic obosit și lenes/ prevăzut în curiozitatea/ oglinzii care te privește.*

Ne plimbă George Baciu prin toate cămăruțele inimii, șipotind sau clocotind, după caz. E plânset, e voluptate, e resemnare, e speranță, e întregul torent al neliștilor îndrăgostiților care, cu ardore își strigă iubirea, convinși că astfel visul nu li se va destrăma: *Iubito, ai grijă să nu se stingă vântul,/ să nu moară flașnetarul cu frac și joben,/ să nu cadă-n nepăsare timpul,/ să nu se vestească toamna la ten.* (Iubito)

Dacă se va întâmpla, totuși, ca iubirea să piară, îndrăgostitul va rămâne la fel de generos. Des-

părțirea va fi un motiv de rememorare duioasă, după care tânjesc, o dată cu el, toamna, felinarul, strada, ceața, ploaia: *Plecăsei într-un vânt de seară,/ ținând în mână umbra ta subțire,/ toamna-și lăsase frunzele la gară,/ un felinar își atârșase luna în privire./ Murise strada-n mahalale,/ copaci târzii se despuiau de vise,/ o ceață șuie se ținea de șale/ și moșăta pe sânul ploii ce abia venise./ Urla stingher o-mbrățișare,/ lovindu-ne cu talpa peste trupuri,/ plecăsei pe-un obraz de înserare,/ sub cortul gurii ne-au rămas săruturi./ Trăisem atârnat într-ontâmplare./ iubindu-ne ca două lucruri.* (Sonet)

În tot acest marasm, înăuntrul acestui timp nefast, atârnat neabătut deasupra noastră, apariția unui asemenea volum de poezie este o binecuvântare. George Baciu reușește să bucure profund sufletul. Notabilă grafica artistului Nicolae Cucu (Ureche), desenele sale completând tabloul de semne și semnificații lirice, foșnind de-a lungul trunchiului poetic precum frunzele moi ale toamnei târzii.

Constelații epigramatice

Nicolae BRĂLEA (n. 01.12.1932)

Născut în comuna Bârsești, județul Gorj, în prezent cartier al Municipiului Târgu-Jiu.

A absolvit Liceul „Tudor Vladimirescu”, din Târgu-Jiu și cursuri postliceale și a lucrat ca revizor contabil la Poșta Târgu-Jiu, până la pensionare. Este membru fondator al Societății Umoriștilor Gorjeni „Adrian Becherete” (și președinte din 2011) și al Cenaclului „Hohote”, din Târgu-Jiu, membru al Uniunii Epigramiștilor din România.

Scrie epigramă și poezie cu formă fixă, apare în numeroase publicații, a primit mai multe premii pentru creațiile sale. A înființat Cenaclul Literar „Bolta Verde”, care își ține ședințele sub bolta viei din curtea casei sale și editează revista cu același nume.

Apariții editoriale: *De la butuc la pahar* (sonete, epigrame, 1999).

Inclus în peste 20 de volume colective de epigramă.



Obstacole

Intrând în viață trași pe rupe
Simțind cum gleznele se-ndoaie;
Escaladezi și stânci abrupte...
Dar greu poți trece de... gunoaie!

Din păcate

Jucăm mai toți un rol în viață
Cum cere scena și decorul;
Mult prea puțin înșă învăț
Ca OM CINSTIT să-și joace rolul.

Lingușitorul

Cu bani și cu virtuți puține
Spre a-și croi un drum în viață,
Luându-și prototip un câine,
Ar linge... tot ce-i iese-n față.

Cugetarea zilei

În lumea plină de erori
Ridicolul nu se dezmente:
Prostia e de-atâtea ori
Stăpână pe un car de minte.

Disproporție

În anturajul unei vieți
Tipologii sunt cu duimul:
Trăiesc cu miile orbeți,
Iar un cinstit... la mie unul!

Doctor la un spital sătesc

Navetist - trei ore-n sat -
Oblojește vreun țăran;
Pentru cei căzuți la pat
E de veghe... popa Stan!

Atenție, români!

Alegeri noi, noi pretendenți
Din a minciunilor uzină;
Cei vechi, mereu tot *repetenți*,
Cei noi... pe cale să devină!

Câinii latră

Câinii latră totdeauna -
E limbajul lor curent;
Latră unii când văd luna
Și destui... în Parlament!

Banii

Hârtie sau metal, o droaie,
Sunt seva vieții - ne-ndoios.
Chiar de sunt strânși de prin gunoaie,
Ei totdeauna n-au... miros!

Românul sărac ajuns la poarta Raiului

La Sfântul Petre cu alai
Ajuns când toamna frunze cad,
Ceru un colțisor de... RAI
Că pe pământ trăi... în IAD.

Scapi de drac, dai de ta-su

Tot din RĂSĂRIT de țară
Aveam crivăț de nespun.
Azi simțim că ne doboară
Uragin din... APUS.

Dragoste la vârsta a treia

Cu regrete și abțineri
Zi de zi își duc amarul:
Ea - suspină după tineri,
Moșu-n chinuri cu... paharul.

Întrebare retorică

Când vinul gâlgâind se duce
Pe-o gaură de gât tehuie,
Ce forță motrice-l conduce
La cap, să-l umple de... cucuie?!

Coabitare

E-a vieții crudă ironie
Cu care lumea se împacă,
De a trăi lângă prostie
Precum... vițelul lângă vacă.

Oportunism

Sub umbrela unui prost
Pus conducător de trupe,
Șmecherii își fac un rost
Că de trupă... li se rupe!

Alternativa săracului

Când durerile te-ngheață
Stai proptit de-o întrebare:
Îți vinzi casa pentru viață
Ori o lași de-nmormântare?!?

Umoriștilor ce-nțeapă prostia

Mulți lovit-au în prostie
Cu arsenic pe săgeată;
Dar - ce cruntă ironie:
Proasta nu e decedată!...

Unui afacerist, demolator de C.A.P.

Să dea dovadă c-a fost tare
Și-n obște a condus tot greul,
În nouăzeci, la demolare,
Mută acasă C.A.P.-ul.

Paralelism

În SUA, azi e grea teroare -
Antraxu-n plic e-n mare vogă!
La noi, scumpetea ia amploare
Trăind cu... praful de pe tobă!

A propos de mult trâmbițata intrare în Europa

În Europa, pe-ndelete
Au intrat, dovedesc anii:
La Stambul, un cârd de... fete,
La Berlin, droaie... țigani.

Motive de criză

CRIZA, în esența ei,
E un pol de simetrie
Între *criza de idei*
Și *surplusul de... hoție*.

Prostia (ca definiție)

Balast în viața omenirii,
E strămbătatea unui rost
Să vezi tărâmul fericirii
În rețetarul unui... prost.

Parșivul

Aparent fără prihană
Nu-i ca alții de la ghenă;
E... „om bun” de pus la rană
S-o transforme în... cangrenă!

Necazuri

Greutăți ce le aduc
Pentru țară și popor,
Toți acei ce ne conduc
După... impotența lor!

Constelații epigramatice

Gheorghe ȘCHIOP (13.01.1946)

Născut în comuna Porumbacu de Jos, județul Sibiu.
A absolvit Facultatea de Medicină la Cluj-Napoca și a profesat ca medic în mai multe unități medicale, inclusiv în comuna natală.

Membru al Cenaclului Umoriștilor Sibieni „Nicolaus Olahus” și al Uniunii Epigramiștilor din România.

Scrie poezie (formă fixă și umoristică), epigramă, fabulă, apare în numeroase publicații, a primit mai multe premii pentru creațiile sale.

Apariții editoriale: *Hm* (epigrame, 2002), *Între sabie și floretă* (epigrame, 2008), *Șchiopătări vesele* (epigrame, poezii, 2012). Este inclus în peste 30 de volume colective de epigramă.



Epigrama

Catren subtil, tăios, precis,
Un concentrat de poezie
Teribil de ușor de scris
De cei ce n-au habar a-l scrie.

Vizionarul

El crede în reîncarnare
Și-l suspectez că bănuiește
Ce-o fi în viața viitoare,
Văzând cum se-ndobitocește.

Osul

Ca vechi ministru n-ar prea vrea
Să pună carierei cruce,
Ci să apuce să mai stea,
Apoi să stea, să mai apuce.

Credo

Cred în noblețe și-n iubire,
Cred în sublimul omenesc,
Cred în a vieții împlinire,
Cred că greșesc.

Sub patrafir

Am vrut, părinte, de păcate,
De-o fi să mor, să mor sătul;
Îmi iartă cel mai greu din toate:
Că n-am păcătuît destul.

Alesul nostru

Ambițiosul,
Cu-nțelepciune,
Câștigă osul,
Dar nu îl pune.

Nimicuri

Oceane-s strânse-n bob de rouă,
În clipă Timpul frânt în două,
Tot Universu-ntr-un atom
Și zero absolut în Om.

Triumf

Când prins de jale-s și urât
Și-mi este inima tăciune,
Îi pun durerii mâna-n gât
Și-așa o strâng... de mă răpune.

De ce nu votez

Din tot amorful leșt
Al ăstor ipochimeni
Pe nimeni nu contest,
Că nu contez pe nimeni.

Cursul vieții

Un râu cu ape liniștite
Ce-și au izvorul într-un vis
Iar marea casnică le-nghite
În nesfârșirea-i de plictis.

Intellectualul român

Ca erudit și om ales,
A mers pe-a vieții grea cărare,
Visând succes după succes,
Din renunțare-n renunțare.

Autoamăgire

Tot făcând - ce utopie -
Din deșarte vise crez,
M-am privat de bucurie,
Dar ce bine-o simulez!

Unde dai și unde crapă

Pe vremea dulce când iubeam
Uitarea-și cerne-ncet cenușa;
Băteam cu degetul în geam
Și auzeam cum crapă ușa.

Cheia prosperității

Se îmbuibă cu de toate
Cei ce-au fost și-au să rămână
Campioni la dat din coate
Și infirmi la dat din mână.

Generosului pământ

Spre-ndestularea vieții mele,
Sfidând fireștile nevoi,
M-ai ghiftuit cu toate cele,
Ca să te-ngrași cu mine-apoi.

Femei

Îți tulbură al vieții râu
Din inimă făcându-ți rug:
Pân' la altar te țin în frâu,
Iar după el te pun în jug.

Parlamentarul

În lumea bună - zis suspusă -
El este-un clown mai talentat,
Cu-o mască-atât de bine pusă
De zici că-i om adevărat.

Etern îndatorat

N-am trăit euforia
De-a nu fi nicicui dator,
Da-mi voi face datoria...
Cât mai mare, și-apoi mor.

Fidelitate

Plângeți, ochișorii mei,
Lacrimi, curgeți-mi șuvoi,
Că mi-e soțul schimbul trei
Și nu-mi vine schimbul doi.

În contratimp

Constat cu-al vârstei trist umor,
Făcând bilanțul vieții mele,
Că toate au un timp al lor:
Exact când nu ai timp de ele.

Pregătiri de plecare

Tot mai scurt în față-i drumul,
Tot mai seacă existența;
Morții i-am probat costumul,
Începând cu impotența.

Corectitudine

Soața devotată
Ține la dreptate:
O înșeli o dată,
Ți-o plătește-n rate.

„Înțelepciune”

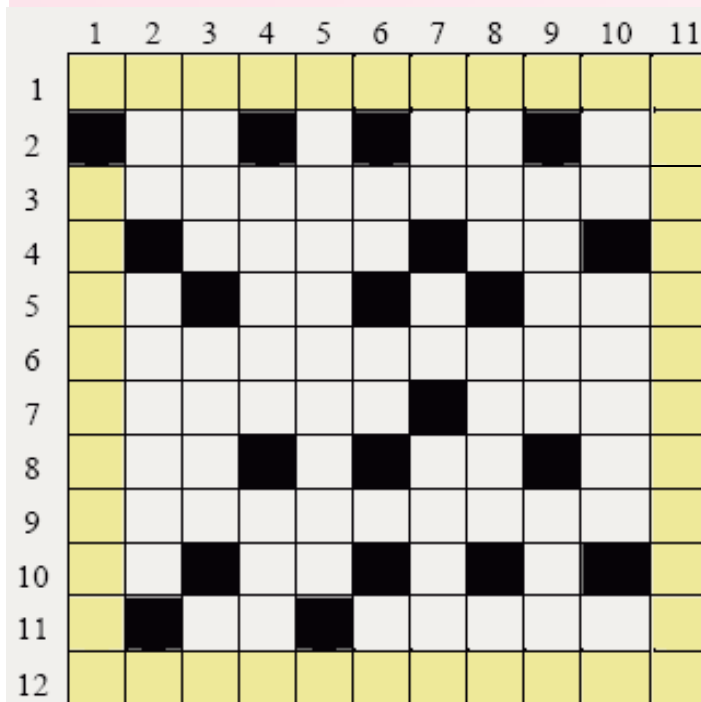
Naiv, chiar într-atâta nu-s
Să las beții, orgii, ospete,
De dragul de-a trăi în plus
Vreo doi-trei ani de bătrânețe.

Baftă

Mulțumescu-ți bună soartă,
Că n-ai fost cu mine rea:
Moartea mi-a bătut în poartă
Și-a deschis-o soacră-mea.

Nelu UASILE

Constelații (fantezie) rebusiste

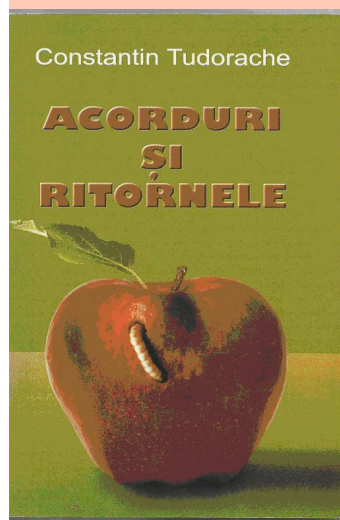


ORIZONTAL: 1) ... 2) Revine la centru! - Măsoară suprafața pământului - Mijlocul dadei Rada! 3) Sunt pur și simplu niște prădători. 4) Se zice că sare peste casă - Zar ceva mai mic. 5) Găsite la cineva! - Casă marginală! - Volumul în sine. 6) Se referă la mijlocul pământului. 7) Un fel de mormoloci (sg.) - Strategie binecunoscută. 8) Nicolae între prieteni - O pereche de cocori! - Finalul oricărui sport! 9) Încearcă să obțină o favoare (pl.). 10) Cântece finale de petrecere! - Ultimele articole din lege! 11) Suprafață laterală! - Spusă la țară. 12) ...

VERTICAL: 1) ... 2) Ornamentează mobilierul sculptat (pl.) - Pânză cu stele (pl.). 3) Un nu hotărât - Un zgomot prelungit (var.) - Stau scai în mașină! 4) Covor pe... perete - Pregătește săritura. 5) Nu e de încredere. 6) Tăiș de la naș! - Sfârșitul revelionului! - Pod gol! 7) E un negru din popor - Stau la dreapta... pe partea stângă! - Cămară țărănească. 8) Cere multă îndemânare (pl.) - „Un punct” la judo (var.) - Speranță finală care îți aparține! 9) Sistem de numerotație dincolo de cifra șapte - Merge la piață. 10) E iarbă fără tăgadă! - Lucrează pământul pentru mâncare - Scoase din piua! 11) ...

P.S.: La o dezlegare corectă, pe manșeta careului veți descoperi numele unei reviste (de largă audiență pe internet) și al celor doi artizani care o desăvârșesc.

Cărți primite la redacție



Dezlegarea careului: CONSTELATII - VI - R - AR - AD - JECMANITORI - A - IADA - EC - A - NE - CA - D - TOM - ECUATORIALA - TRITON - PLAN - NAE - A - CO - RT - INTERVENTII - CE - LE - L - A - N - A - SA - PATRIE - DOINADRAGUT.

George-Nicolae STROIA

Puburi de lumină

George-Nicolae Stroia s-a născut pe 17 martie 2000, în Adjud, jud. Vrancea. Este elev în clasa a VI-a, Școala „Mareșal Alexandru Averescu”, Adjud. A debutat în decembrie 2011, cu proza scurtă „Pădurea vrăjită” în revista online *Confluente Românești*. A publicat volumul „Anotimpul viselor”, la Ed. Anamarol, București, 2012. A primit Premiul I la secțiunea proză a Concursului Național de Creație Literară BOGDANIA – Focșani, 2012; Premiul I la secțiunea proză, cu volumul „Anotimpul Viselor”, 2012; Diplomă de merit din partea Ligii Scriitorilor din România pentru volumul de debut „Anotimpul viselor”. Are în pregătire volumele: „Copile, vreau să fiu ca tine!” (eseu) și „Cuburi de lumină” (poeme-eseu). Colaborează la revistele: *Confluente Românești*, *Armonii Culturale*, *Cărticică Românească de Copii*, *Elena Toma-Club XXL* (Pitești), *Pro Litera*, *Prodiaspora* (Germania), *Observatorul* (Canada). Este prezent în Antologia universală *Comori de vise* (povești, povestiri, amintiri), 2012 (Europa, Canada, SUA). **Aprecieri critice (selectiv):** Cezarina Adamescu (Agero, Stuttgart), George-Nicolae Podișor (Rucăr, Argeș), Georgeta Minodora Resteman (Limassol, Cipru), Ionel Marin (Focșani), Năstase Marin (Galați), acad. prof. Cristian Petru Bălan (SUA), Virginia Popescu (Ploiești), Elena Buică (Canada), Angela Burtea (Brăila), Cornel C. Costea (Cluj), Geta Mocanu (Galați), Ion Lazăr da Coza (Tulnici, Vrancea), Vasile Sevastre Ghican (Tecuci), Margareta Chiurlea (Anglia), Aga Lucia Selenity (Brașov), Victor Burde (Alba Iulia).



Mama

Mama,
parte din noi,
simte când o singură lacrimă
lunecă arzătoare pe obrazul pruncului ei;
doar mama îl înțelege,
doar mama îl cunoaște,
oricât am vrea să ne ascundem de ea,
ne ghicește întotdeauna, privind în suflet
văzând minciunile, răutățile,
curățându-le apoi cu un sărut.
Doar mama,
soarele dimineții,
alintă și ajută,
muștrând când o faptă rea a fost săvârșită.
Dacă mama ar dispărea,
nu ar mai fi nici Soare,
nici Lună,
nici Stele,
întregul Univers s-ar stinge,
lăsând aprinsă doar o mică licărire:
SPERANȚA.

Zborul

Este greu să zbori ca să devii cineva.
Uneori aripile te dor,
fiind obligat să te oprești din drum,
dar trebuie să te încăpățânezi,
să ignori durerea și să continui.
În calea ta traversezi orizonturi întregi,
uneori întunecate,
alteori senine pe care trebuie să le
depășești,
amintindu-ți de scopul tău;
în calea ta întâlnești piedici,
pe care trebuie să le ocolești;
în calea ta întâlnești și lucruri mai bune
decât banii:
bucuria de a-ți umple sufletul cu fericire
și cunoștințele pe care mai apoi le vei
putea împărtăși.
Alteori, trebuie să te lași pur și simplu
purta de vânt,
uitând de greutate.

*

Indiferent de obstacole,
trebuie să vrei să zbori ca să poți ajunge
Cineva.

Sufletul

Sufletul,
un puiet de brad
ce tinde spre lumină.
Când lumina dispăre,
este atras de întuneric,
vestețindu-se din ce în ce mai mult.
Trebuie udat cu lacrimi,
îndreptat spre lumină
și curățat
de buruienile
care îl împiedică să crească.
Și, ca orice puiet,
își va înfișe rădăcinile
adânc în pământ,
dornic să absoarbă
gânduri și lucruri frumoase.
Cum, uneori,
solul e otrăvit de răutăți,
rădăcinile-i firave
se usucă și se scurtează,
obligat fiind să și le înmulțească
din nou,
și din nou,
până când otrava
nu-l va mai afecta.

*

Trebuie să ne îngrijim sufletul,
ca acesta să crească
mare și mândru,
nemaiputând fi smuls

de nicio furtună.

Copilăria

Copilăria,
rază de lumină a vieții,
luminând întunecata existență.
Se spune că,
atunci când un copil se naște
îngerii zburdă,
atruși de plânsetul noului-născut.
Pe măsură ce crești
aripile lor îți luminează calea,
chiar dacă nu o vezi
și apuci pe cea greșită;
pe măsură ce crești,
îți dorești să o faci mai repede,
dar ai să regreți mai târziu;
pe măsură ce crești
nimic nu ți se mai pare ca altădată:
totul este mai puțin colorat,
înțeles altfel,
de multe ori și sumbru.
Abia atunci realizezi
cât de mult îți lipsește copilăria.

*

Poate nu este prea târziu
să înțelegi că
(pe)trecerea prin viață
este un ciclu încă neînțeles:
de la copil, la adult
și nu invers.

Corina Diamanta LUPU

Efteling, Țările de Jos - un parc de distracții campion



În urmă cu câțiva ani, am primit pe e-mail, de la o bună prietenă a mea ce locuiește departe de România, o prezentare pps înfățișând picturile cunoscutului artist plastic flamand Anton Franciscus Pieck. Imediat ce am deschis acea prezentare, pe dinaintea ochilor mei au început să se perinde, ca într-un carusel, însoțite de o muzică veselă de flașnetă electronică, imagini zugrăvind o lume nostalgică, de basm, ce îmi aducea în amintire cărțile de povești ale copilăriei. De altfel, picturile lui Pieck sunt foarte populare, fiind folosite ca ilustrații în cărțile de basme, pe felicitările de Crăciun și pe calendare. Mai mult, desenele sale au prins viață, încântând de-a lungul anilor copii, părinți și bunici, în renumitul parc tematic de distracții Efteling.

În Pădurea Basmelor, la Efteling

Efteling, aflat în orașul Kaatsheuvel, Brabantul de Nord, în Țările de Jos, este cel mai mare parc tematic de distracții din Benelux, putând fi comparat cu Grădinile Tivoli din Copenhaga, Danemarca și Disneyland Paris. Deschis tot anul, acesta prezintă numeroase atracții, printre care Pădurea Basmelor (Het Spookjesbos) - proiectată chiar de Anton Pieck, care este și unul dintre cei trei întemeietori ai parcului - trenulețul copiilor, diorama, castelul bântuit (Het Spookslot), Villa Volta, Pagoda Zburătoare, Gondoleta, Piața Anton Pieck etc.

Parcul Efteling și Pădurea Basmelor au fost inaugurate pe 31 mai 1952. În acel moment, Pădurea Basmelor găzduia aproximativ zece povești diferite, toate fiind transpuse în realitate pe baza desenelor originale realizate de Anton Pieck. Alături de acesta, ceilalți doi fondatori ai parcului Efteling au fost R.J. Th. van der Heijden și producătorul de film olandez Peter Reijnders, care a îmbogățit parcul cu lumini și efecte sonore. Totuși, stilul ilustrațiilor lui Pieck, oarecum sumbru și întunecat, dar romantic și nostalgic, rămâne baza tematică pe care parcul s-a extins de-a lungul anilor.

Efteling, un parc de distracții de succes

Dovedindu-se a fi chiar de la deschidere un succes enorm (în 1952 parcul a primit 240.000

de vizitatori), Efteling este și unul dintre cele mai vechi parcuri tematice din lume. Așa cum a fost gândit inițial, parcul li se adresa copiilor, aducând mai aproape de ei lumea basmelor, însă în prezent prin varietatea mijloacelor de agrement, Efteling oferă distracție și relaxare pentru orice vârstă.

În cei 60 de ani de existență, Efteling a evoluat de la un parc natural, cu loc de joacă și o pădure cu temă de basm, la un parc de distracții obișnuit. Întinzându-se pe o suprafață de 650.000 mp, de două ori mai mare decât Disneyland Park din California, Efteling include parcul propriu-zis, hotelul Efteling de patru stele (1992), un teren de golf (1995) și un teatru. În 2009, ia ființă noul parc de vacanță, oferind cazare în vile, o atracție în plus ce aduce în acel an patru milioane de vizitatori la Efteling, devenit astfel, cea mai populară destinație turistică. Cu un asemenea aflus de oaspeți, Efteling se află în topul parcurilor tematice europene, imediat după parcurile Disney din Franța și parcul Europa din Germania.

Pini, flori și lumini de Crăciun la Efteling

Renumit pentru atenția substanțială acordată detaliilor, pentru atmosfera sa verde, dar și pentru macabru anumitor locuri de distracție, Efteling a fost construit într-o zonă mai degrabă rurală, cu o vegetație bogată, în mijlocul unei păduri în care abundă pinii, fiind presărat cu iazuri și grădini mari, cu mii de flori, întreținute de o armată de grădinari. Și din acest punct de vedere, Efteling este diferit față de celelalte parcuri tematice din lume. În anotimpul rece, parcul primește un plus de strălucire, ce atinge apogeul în perioada Crăciunului, datorită miilor de lumini plasate pretutindeni, astfel că «Jarna Efteling» (care începe pe 10 noiembrie și se încheie pe 5 februarie), a ajuns să fie tot mai populară.

O altă atracție a parcului, de data aceasta culinară, sunt poffertjes autentice din Țările de Jos. Acestea sunt clătite foarte mici, servite cu unt și zahăr și se pot mânca la Poffertje Het.

Fata Morgana, Pagoda zburătoare și Regele Troll

Însă succesul de care parcul s-a bucurat din-

totdeauna nu se datorează în exclusivitate spațiilor verzi și grădinilor ce îl împodobesc, ci și proiectelor și arhitecturii sale de înaltă calitate. În acest scop, atunci când a fost solicitat să realizeze poveștile pentru parc, Anton Pieck s-a asigurat că nu se vor utiliza materiale de construcție ieftine, din plastic sau din beton.

Pieck a lucrat pentru Efteling până la mijlocul anilor '70, după aceea predându-i funcția de designer-șef, pe care o deținea, mai tânărului Ton van de Ven, unul dintre colaboratorii săi. Castelul bântuit, deschis în 1978, a fost conceput în întregime de către acesta. În 1986, van de Ven dăruiește parcului o nouă atracție - Fata Morgana. Și tot în același an, Efteling revine la începuturile sale de basm, însă de data aceasta într-un stil modern, odată cu apariția Orașului Interzis. Vizitatorii au, în sfârșit, ocazia să facă o plimbare cu barca prin lumea mistică a Orientului din „1001 de nopți”.

Tot acum își ia zborul Pagoda, care le oferă oaspeților de la Efteling o vedere aeriană panoramică asupra parcului, de la 45 de metri înălțime, pentru ca în 1987, la Efteling să-și facă apariția o nouă creație a lui Van de Ven: Regele Troll. Numeroasele sale proiecte de succes de la Efteling i-au adus lui Ton Van de Ven faima de cel mai bun „imaginer” din lume, după Walt Disney. Van de Ven își încheie activitatea la parcul tematic Efteling în 2002, când se retrage la pensie.

Premii pentru Efteling

În 1971, Efteling a fost primul parc tematic care a primit distincția Pomme d'Or - cel mai mare premiu din industria turistică europeană - ca recunoaștere a eforturilor de promovare și creștere a nivelului turismului din Europa. În 1992, parcului i s-a acordat premiul IAAPA pentru cel mai bun parc tematic din lume.

Un adevărat paradis sub cerul liber, Efteling este unul din locurile ideale pentru plimbare, distracție și odihnă. În vacanță sau într-o simplă ieșire de weekend, la Efteling nimeni nu se plictisește: culoare, bună-dispoziție, optimism, toate se regăsesc în această lume de basm, ce începe cu *A fost odată ca nicio-odată...*